

En vattentät förvaltning

En fallstudie av PFAS-föroreningen av dricksvattnet i
Ronneby Kommun 2013

Marie Nyström Gustavsson

Abstract

The thesis is a case study of the PFAS-contamination of the drinking water in Ronneby municipal 2013. It investigates the decentralized Swedish public administration, and the role sectorization has in distribution of information between different administrative levels. The primary goals are to investigate the degree of sectorization and assess New Public Managements philosophical standpoints about increased effectivity as an effect of sectorization. The hypothesis that sectorization leads to effectivity is deductively investigated and questioned through governance-and organizational theory. The governance-and organizational theory elements, network steering, external environment and bounded rationality is treated as causal mechanisms. Material was conducted through interviews, scientific literature, and government reports. The primary result is that sectorization is not a solution, nor a default. It is how sectorization is handled by the public administration, thus the causal mechanisms are crucial. If distinct networks and a stable external environment exist, then information seems to flow more effectively.

Nyckelord: New Public Management, Organisationsteori, Miljöförvaltning, Sektorisering, Miljögifter

Antal ord: 9 989

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställning.....	2
1.1.1	Disposition	2
1.2	Forskningsöversikt	3
1.3	Avgränsningar	4
2	Teoretiska utgångspunkter	5
2.1	Organisationsteori	5
2.2	New Public Management	6
2.2.1	Decentralisering.....	7
2.3	Hypotes, variabler och mekanismer	8
3	Metod och Material	10
3.1	Val av fall	10
3.2	Operationalisering	10
3.3	Metod	12
3.4	Material	13
3.4.1	Informantintervjuer	13
3.4.2	Övrigt material	14
4	Fallbeskrivning.....	15
4.1	PFAS i dricksvattnet.....	15
4.2	Svensk vattenförvaltning.....	16
5	Analys.....	17
5.1	Sektorisering.....	17
5.2	Nätverkstyre	18
5.2.1	Sammanfattning	21
5.3	Omgivande miljön.....	21
5.3.1	Sammanfattning	23
5.4	Begränsad rationalitet.....	23
5.4.1	Sammanfattning	25
5.5	Effektivitet, specificerat som informationsflöde	25
5.5.1	Sammanfattning	28
6	Slutsatser.....	29
7	Diskussion	30

7.1	Diskussion om slutsatser	30
7.2	Kritisk diskussion	31
8	Vidare forskning	32
9	Referenser	33
	Bilagor	43
	Bilaga 1 - Vattenförvaltningen Ronneby Kommun	43
	Bilaga 2 - Frågeformulär	44
	Bilaga 3 – Telefonintervju Magnus Olofsson – Ronneby Kommun	47
	Bilaga 4 – Telefonintervju Fredrik Andreasson – Länsstyrelsen.....	51
	Bilaga 5 - Telefonintervju Conny Miketinac – Ronneby Miljö & Teknik (Miljöteknik)	66
	Bilaga 6 – Telefonintervju Åsa Romson.....	74
	Bilaga 7 – Skypeintervju Johanna Alkan Olsson.....	84
	Bilaga 8 – Telefonintervju Daniel Värjö	100
	Bilaga 9 - Delaktiga myndigheter i vattenförvaltningen.....	109
	Bilaga 10 – Frågeformulär – Journalist	112

1 Inledning

Räddningsverket presenterade 1995 information om skumvätskors skadliga effekter på miljön (Holm & Solyom 1995). 18 år senare, 16 december 2013, konstaterades dricksvattnet i Kallinge, Ronneby Kommun vara kontaminerat. Över 5000 abonnenter hade druckit av vattnet (Ronneby Kommun 2015). Kontamineringen spårades till Flygflottiljens användning av brandskum innehållande Poly- och perfluorerade akylsubstanser (hädanefters PFAS) (Ernander 2016). En ämnesgrupp högfluorerande ämnen (KemI 2019) som inte förekommer av sig själv i naturen (Livsmedelsverket 2020a). Innan PFAS uppmättes, hade det upptäckts i Tullinge, Halmstad, Malmö och Uppsala. Utsläppskällan spårades till brandskum innehållande PFAS-ämnen (Ernander 2016). Fallen upptäcktes slumpartat. I Tullinge, när en student tog prover på sitt eget dricksvatten. I Kallinge då länsstyrelsen i Blekinge hade överskott av finansiella medel, vilket möjliggjorde utökad provtagning (Ernander 2016, s. 13, 17). Kunskapen om brandskum innehållande PFAS tycks ej färdats mellan förvaltningsnivåerna. I ”Utredningen av PFAS-föreningar dricksvatten (M 2015:B)” av utredare Göran Ernander, framhålls att antalet aktörer utgör ett samverkansproblem (Ernander 2016 s. 36–37, 49–50).

Sektorisering av förvaltningen kräver en uttalad samverkan (Molander 2015, s. 89–93) exempelvis genom gemensamma informationsinsatser (ibid, s. 78). I statskontorets rapport ”Sektorisering inom offentlig förvaltning” (2005) definieras sektorisering som: ”En sektor är en del av en helhet och sektorisering betyder helt enkelt en förändring som resulterar i att antalet sektorer ökar.” (Statskontoret 2005, s. 89).

Uppsatsen undersöker potentiella mekanismer som kan spelat roll i fördröjningen av informationsspridning mellan förvaltningsnivåerna. Svenska förvaltningsmodellen och sektorisering aktualiseras. Förvaltningsmodellen beskrivs som decentraliserad (Kuhlmann & Wollmann 2018, s. 164–165). Decentralisering förespråkas av New Public Management (hädanefters NPM) (jrf Molander 2015, s. 69) och beskrivs som ett sätt att effektivisera förvaltningen (Kuhlmann & Wollmann 2018, s. 262; se kapitel 2).

Mot bakgrund av fallet uppsatsen aktualiserar ifrågasätts decentraliseringen av vattenförsörjningsfrågan (se kapitel 6). Svenska förvaltningsmodellen, NPM och organisering av förvaltningen i vattenförsörjningsfrågan belyses. Förvaltningsmodellen samt redogörelse för fallet utgör grunden för analysen (avsnitt 4.1, 4.2). Teoretiska utgångspunkter tar avstamp i NPM med fokus på decentralisering samt governance- och organisationsteori (se kapitel 2). Uppsatsen är teorikonsumerande med teoriprovande inslag och nyttjar en hypotetisk-deduktiv metod, vilken aktualiserar fyra steg i undersökningen (Teorell &

Svensson, 2007 s. 50; avsnitt 3.3). Hypotesen *sektorisering är effektivt*, undersöks. Resultatet nyanseras och decentraliserings fördelar och nackdelar berörs. En avslutande diskussion berör självkritik och slutsatser.

1.1 Syfte och frågeställning

Uppsatsens teoriprovande inlag är inbäddade i frågeställningen och metoden, de teorikonsumerande speglas av att fallet står i centrum (Esaiasson 2017, s. 42–43). Begreppet ”den svenska förvaltningsmodellen”, åsyftar en decentraliserad förvaltning (avsnitt 4.2). Mot bakgrund av förvaltningens organisering och tröghet i informationsflödet mellan myndigheter lyder uppsatsens frågeställning:

På vilket sätt påverkade den svenska förvaltningsmodellen informationsutbytet mellan nationell, regional och lokal nivå innan uppdagandet av PFAS-utsläppet i Ronneby Kommun 2013?

Uppsatsen har två syften. Dels kartläggs vattenförvaltningens organisering. Dels ifrågasätts det teoretiska resonemanget om att *sektorisering är effektivt*, genom härledning av dess empiriska konsekvenser. Uppsatsens mål och syfte är:

1. Kartlägga organiseringen av vattenförsörjningen specifikt relaterat till Ronneby Kommun
2. Konkretisera empiriska konsekvenser av en sektoriserad vattenförsörjning i Ronneby Kommun

1.1.1 Disposition

Kapitel 1 utgörs av; inledande bakgrund, frågeställning och syfte, forskningsöversikt samt avgränsningar. Kapitel 2 presenterar teoretiska utgångspunkter. Kapitel 3 introducerar uppsatsens hypotetisk-deduktiva metod samt materialinsamlingsmetod. Kapitel 4 presenterar uppsatsens fall. I kapitel 5 genomförs analysen. Kapitel 6 består av slutsatser. Kapitel 7 diskuterar slutsatser och självkritik. Kapitel 8 ger förslag på vidare forskning. Kapitel 9 presenterar referenser. Bilaga 1–10, består av frågeformulär, transkriberingar och illustrationer över vattenförvaltningen.

1.2 Forskningsöversikt

Hood presenterade i artikeln ”A public management for all seasons?” termen New Public Management och framhöll sju karaktärsdrag: “1) *Hands on professional management in the public sector*, 2) *Explicit standards and measures of performance*, 3) Greater emphasis on *output controls*, 4) Shift to *disaggregation of the units of the public sector*, 5) Shift to greater *competition in public sector*, 6) *Stress on private sector styles of management practice*, 7) Stress on greater *discipline and parsimony in resource use*” (Hood 1991, s. 4-5).

NPM-reformernas införande i Sverige har studerats och olika stadier utskiljs; 1970-talet (decentralisering), 1980-tal till tidigt 1990-tal, (managementliknande styrsystem) och sent 1990-tal och tidigt 2000-tal, (marknadisering) (se Sundström 2016). NPM som styrmodell har även studerats ur ett tjänstemannaperspektiv (se Lundquist 2008; Wockelberg 2008).

Matie och Chesaru (2014) belyser NPM-trenden i Sverige. ”Sweden has not undergone the state organization [...] although it was aware of the much-needed decentralization of the public sector, a distinct process of the new public management reform.” (Matie & Chesaru, 2014 s. 858).

Byråkratisering till följd av NPM har studerats, kritik riktas mot en administrativ expansion och minskad helhetsbild över organisationen och förvaltningen, (se Ivarsson Westerberg 2004; Ivarsson Westerberg & Castillo 2019).

Organisatoriska aspekter och användandet av verksamhetsoberoende modeller, som ett sätt att styra förvaltningen har undersökts (se Hall 2012). Relationen mellan förvaltningen och medborgare har undersökts av flertalet forskare (exempelvis Lipskey 1980).

Organisationsteorier har studerats allt mer, exempelvis genom initiativet, Stockholm centrum för forskning om offentlig sektor, Score (Score 2018). Vattenförsörjningen har studerats ur ett organisations- och governanceteoretiskt perspektiv (se Duit, Galaz & Löf 2009). Governancelitteraturen behandlar även nätverk som rör sig på flera nivåer (se Sørensen & Torfing 2005). Se Hedlund och Montin (2009) för överblick av governance i svensk kontext och Meuleman (2019) för studier av metagovernance.

Forskning om NPM har gjorts på olika verksamheter, exempelvis vården (Blomgren 2007) och skolan (Wilkins m.fl. 2019). Olika aspekter har undersökts, däribland konkurrens (Nyberg 2015) och demokrativården (Agevall 2005). Forskningsdiskussionen om NPM innehåller såväl kritik som aktning. Kritik riktas mot stegvis uttömd tillit till staten, exempelvis en förskjutning av demokratiska värden (Lundquist 2008), i takt med tillväxt av ekonomiska styrinstrument. Lundquist argumenterar vidare för att tjänstemannens roll i den parlamentariska styrningskedjan har förändrats (Lundquist 2008). Forskning kring avpolitisering har bedrivits. Se Lægheid (2017) för diskussion kring representativet kontra kapacitet att styra, effektivitet och nationell variation.

NPM-debatten spåras utanför en akademisk kontext. Olika uppfattningar tydliggörs i Wennström, Carlsson och Fölsters debatt i Svenska Dagbladet (2014).

Debatten kretsar kring NPM:s vara eller icke vara (Wennström & Carlsson 2014; Fölster 2014). Generellt pekar utredningen ”En förvaltning som håller ihop” (SOU 2015:66) på en fragmenterad förvaltning som problematisk (SOU 2015:66 kap.8). SOU 2007:75 ”Att styra staten – regeringens styrning av sin förvaltning”, berör organiseringen av förvaltningen i relation till NPM. Den sektoriserade förvaltningen har undersökts i relation till dricksvattenförsörjningen (SOU 2016:32).

PFAS-problematiken har uppmärksammats i statliga utredningar (exempelvis Pettersson m.fl. 2015). Vetenskapligt har PFAS primärt undersökts från ett naturvetenskapligt perspektiv (exempelvis Andersson m.fl. 2019; Panikkar m.fl. 2019).

1.3 Avgränsningar

Uppsatsens fokus är potentiella förklaringar till dröjsmålet gällande informationsspridning av PFAS i dricksvattnet i Kallinge 2013, således en nationell kontext. För att möjliggöra en djup analys undersöks relationen mellan förvaltningsnivåerna. Lokal nivå representeras av Ronneby kommun och Ronneby Miljö & Teknik (hädanefter Miljöteknik), regional av Blekinge länsstyrelse och nationell av regeringen. Livsmedelsverket och arbets- och miljömedicin berörs. Fokus är aktörsnivå.

Frågeställningen avgränsas till PFAS-utsläppet i Kallinge och har ej en jämförande ambition. Ansvarsfrågan är ej fastställd och utlämnas (Svenskt Vatten 2018). Teorierna avgränsas till att behandla, nätverksstyre (governance), begränsad rationalitet och organisationens omgivande miljö. NPM avgränsas till funktionell samt horisontell decentralisering/sektorisering, andra aspekter av NPM och decentralisering presenteras översiktligt men analyseras ej utförligt. Nätverksstyre åsyftar de organisatoriska gränserna (jrf Pierre & Sundström 2009, s. 20). NPM-aspekter behandlas framförallt för kartläggning av sektoriseringen. Governance-och organisationsteorin vid analys.

Mot bakgrund av teorierna uppsatsens aktualiserar undersöks ej informanternas subjektiva värld. Vilket kan ses begränsande, om det argumenteras att personligt handlande varit avgörande för informationsspridningen (Kvale & Brinkmann 2017 s. 188). Fallstudiedesignen begränsar generaliseringsmöjligheterna, men möjliggör ett djup.

2 Teoretiska utgångspunkter

Uppsatsens teoretiska utgångspunkter utgörs av New Public Management med fokus på decentralisering (Montin & Granberg 2013; Pollitt 2009; Bladh 1987) och Jacobsson, Pierre och Sundströms governance- och organisationsteori. Montin (2007) används för specifika avsnitt.

2.1 Organisationsteori

Jacobsson, Pierre och Sundström presenterar i *Governing the Embedded State: The Organizational Dimension of Governance* (2015) en governance- och organisationsteori. Kombinationen möjliggör analys av intra-organisatoriska aspekters påverkan på omgivande miljö, samt externa-organisatoriska aspekters påverkan av organisationens interna sammanhållning (s. 31–32). Kombinationen beskrivs:

organization theory by means of an integration of organizational phenomena into its social and political context; governance theory by way of careful observations into what is really happening inside organizations and in inter-organizational networks. (Jacobsson, Pierre & Sundström s. 28).

Teorin tar utgångspunkt i; omgivande miljö, begränsad rationalitet (bounded rationality) och överbelastning (Jacobsson, Pierre & Sundström 2015, s. 28–29). Omgivande miljön tros påverka organisationen genom att en ständigt föränderlig miljö skapar adaptiva och enhetliga organisationer medan en stadig miljö ger hierarkiska organisationer.

If the environment of a state agency is rapidly changing and in directions not easily anticipated, we would expect a loose and organic organization structure. [...] if environments are stable and predictable, we would expect a tight, hierarchical structure.” (Jacobsson, Pierre & Sundström 2015, s. 34)

Den hierarkiska och starkt kontrollerade organisationen kan resultera i ineffektivitet. En stark kontroll kan resultera i att regelföljning av organisationens interna regler prioriteras framför att organisationen anpassar sig till vad omgivande miljö kräver. Delegering behöver ej vara ineffektivt utan kan vara ett sätt att adaptivt anpassa sig till extern miljö. Exempelvis antas en föränderlig miljö resultera i en mindre strikt organisationsstruktur (Jacobsson, Pierre & Sundström s. 34–36).

Jacobsson, Pierre och Sundström beskriver att konflikter är inneboende i politiska organisationer. Staten befinner sig enligt teorin i ett dilemma mellan att hörsamma olika intressen och samtidigt koordinera handling (2015, s. 36). Dilemmat relaterar till ”överbelastning” (overload) (ibid s. 41). Genom att skapa enheter, som hanterar olika problem sker en ”frånkoppling” (decoupling). Delarna samordnas vanligtvis ej på ett holistiskt sätt. Orsak till ”frånkoppling” härleds till komplexitet och konflikthantering (ibid s. 42). Teorin berör så kallade ”wicked problems”, som det kontinuerligt måste riktas uppmärksamhet mot och där det ej finns lösningar (ibid s. 40). De argumenterar för att ”frånkoppling” kombinerat med ”wicked problems” ger organisatoriska lösningar där problem frånkopplas centrala delar (ibid s. 42).

Begränsad rationalitet avser mängden information, förmåga att utvärdera information samt bristande tid att göra detta på. Genom exempelvis regelföljning kan organisationer minska kraven på att behöva förutse konsekvenser, eller stipulera tydliga preferenser (Jacobsson, Pierre & Sundström 2015, s. 37–38). Regelföljning definieras: ”The logic of rule-following entails determining one’s identity [...], assessing the context the actors find themselves in [...], and matching identities, situations, and actions [...]” (Jacobsson, Pierre & Sundström 2015, s. 38). De framhåller vidare att agera för ”att släcka bränder” ofta sker där det ej på förhand finns en utarbetad plan. Organisationerna reagerar snarare än agerar och reformer beskrivs ge staten ökad kontroll, exempelvis införande av NPM (ibid s. 39).

2.2 New Public Management

Montin och Granberg beskriver NPM som en styrningsfilosofi av offentliga verksamheter i kommunal kontext. Den nordiska kontextens gemensamma drag är; kostnadsminskning och minskad statlig styrning av ekonomin, uppdelning av offentliga verksamheter i beställar- och utförarroller, avpolitisering till fördel för managementstyre, måluppfyllelse och synen på medborgare som kunder (Montin & Granberg 2013, s. 96–101). NPM-reformer framkommer på en rad områden. Pollitt (2009) argumenterar att decentralisering har en nyckelroll (s. 372–373). NPM:s övergripande mål, ökad effektivitet, bedrevs exempelvis genom decentralisering (Kuhlmann & Wollmann 2018, s. 262; se tabell 1).

Klassisk förvaltning	NPM
Input	Output
Bristande utvärderingar	Utvärdering av resultat
Centralisering av resurser	Decentralisering av resurser, isärtagande av överlappande sektioner
Hierarkier	Nedmontering av hierarkier
Byråkratiska styrmedel, exempelvis direktiv	Styre på armlängdsavstånd, ekonomiska styrmedel

Tabell 1. NPM-reformer, fetstil är aspekten som primärt undersöks. Egen illustration med inspiration från, Kuhlmann & Wollmann 2018, *Introduction to comparative public administration. Administrative systems and reforms in Europe*. 2 uppl. s.262.

2.2.1 Decentralisering

Förhållandet mellan decentralisering och centralisering är väl undersökt (Bladh 1987, s. 14). Den ursprungliga meningen ”bort från centrum”, har komplicerats av begrepp som beskriver rörelsen. Begreppen dekoncentrering och decentralisering åtskiljs. Decentralisering åsyftar ökad lokal självständighet gentemot det centrala styret. Vilket kontrasterar mot dekoncentrering, som bidrar med nationell enhetlighet (Bladh 1987, s. 13–14). Bladh menar att rationalitetsargumentet är grundläggande för en decentraliserad förvaltning, ökad effektivitet och minskade kostnader (ibid s. 20). Funktionell/sectoriserad decentralisering åtskiljs från geografisk. Funktionell/sectoriserad decentralisering åsyftar exempelvis att staten föreskriver kommunen uppgifter, geografisk decentralisering åsyftar en territoriell spridning (ibid, s. 18, 38). Fördelar beskrivs vara rationell arbetsfördelning mellan myndigheter, ökad effektivitet samt ökad rättssäkerhet (ibid, s. 21). Bladhs karaktärisering av funktionell/sectoriserad decentralisering går i linje med statskontorets definition av en sectoriserad förvaltning (se 1. Inledning), hädanefter åsyftar begreppen decentralisering.

Pollitt, framhåller utöver funktionell decentralisering fyra skepnader decentralisering kan anta. Vertikal kontra horisontell, som åsyftar befogenhet, där decentralisering ofta ses som vertikal ordning. Den horisontella har blivit viktigare då olika former av nätverk aktualiserats. Administrativ kontra politisk, som avser befogenheter utspridd bland lokalt politiskt valda eller bland lokal administration, dessa överlappar ofta. Intern kontra extern som avser frågan om befogenhet finns inom organisationen eller om är den utspridd på andra aktörer?

Konkurrens kontra icke-konkurrens som avser hur befogenhet skall anbringas, allokering eller konkurrens? (2009, s. 375–377). Pollit framhåller att decentralisering kan resultera i ökad effektivitet, men att kontexten är avgörande (ibid s. 395).

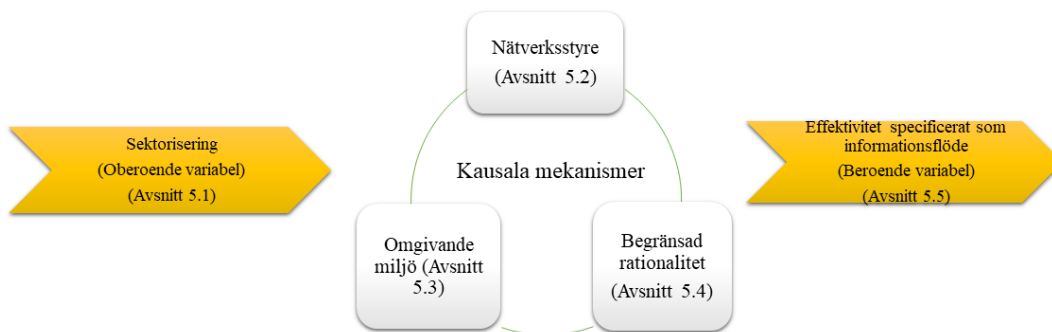
Montin och Granberg beskriver ökade krav på samverkan mellan och inom kommunerna samt med aktörer utanför det offentliga (2013 s. 17–19). Sektoriseringen riskerar att ärenden, eller information, ”faller mellan stolarna”. Förvaltning motverkar det genom nätverksbaserade samarbeten, exempelvis mellankommunala aktiebolag (2013 s. 75–76, 79–80). Styra genom nätverk definieras ofta som termen ”governance” och skiljs från governmentstyre vilket definieras ha tydliga organisatoriska gränser och ensamma reglerare (Montin 2007, s. 49; Sundström och Pierre 2009 s. 20).

Kuhlmann och Wollmann beskriver för- och nackdelar av decentralisering utifrån: effektivitet kopplat till kunskap och konkurrens, horisontell och vertikal koordinering, demokratisk kontroll/deltagande, och enhetlighet/jämlikhet (2018, s. 164). Fördelar härleds till samordning (horisontell koordinering), stabilitet (vertikal koordinering), ökad flexibilitet (enhetlighet), medborgerligt deltagande (demokratisk kontroll och deltagande), konkurrens och närhet till lokal kunskap (effektivitet). Nackdelar härleds till koordinationsprocesser som sker över multifunktionella områden riskerar att skapa konflikter (horisontell koordinering), ”blame-shiftning” (vertikal koordinering och jämlikhet), juridiska skillnader (enhetlighet), ökad risk för korruption (demokratisk kontroll och deltagande), minskade skalekonomiska vinster samt otillräcklig specialisering (effektivitet) (ibid s. 164). Uppsatsen aktualiserar relationen mellan sektorisering och den antaget förbättrade vertikala och horisontella koordineringen. Detta görs genom att specificera effektivitet som informationsflödet mellan förvaltningsnivåerna.

2.3 Hypotes, variabler och mekanismer

Decentralisering/sektorisering antas i NPM-filosofiska termer vara effektivt (avsnitt 2.2–2.2.1). Likaledes antas i Jacobsson, Pierre och Sundströms governance- och organisationsteori att en föränderlig miljö gör att organisationer antar lösare form, vilket antas vara effektivare (2015, s. 34). En föränderlig miljö skapar adaptiva organisationer, medan en stabil miljö skapar hierarkiska. Att frånga hierarkiska organisationer är något NPM förordar (Kuhlmann & Wollmann 2018, s. 262). Jacobsson, Pierre och Sundström argumenterar för ett sätt att hantera konflikter är att organisationen frånkopplas centrala delar. Hypotesen härleds utifrån antaganden från NPM-filosofiska resonemang och Jacobsson, Pierre och Sundström governance- och organisationsteori. Hypotesen är: *sektorisering är effektivt*. Sektorisering och decentralisering används utbytbart i uppsatsen, men skiljer sig från begreppet nätverk. Styre genom nätverk behandlas komma efter sektorisering i tidsordning (Montin & Granberg 2013, s. 75–76; Montin 2007 s. 15).

Sektorisering behandlas som oberoende variabel och effektivitet, specificerat som informationsflöde som beroende (förväntad effekt av decentralisering/sektorisering är förbättrad koordination) (jrf Statskontoret 2015). Tre teman operationaliseras: nätverksstyre, omgivande miljö och begränsad rationalitet, vilka behandlas som kausala mekanismer (se figur 1), vilket motiveras då de utgör antaganden om att orsak resulterar i ett visst utfall (jrf Esaiasson m.fl 2017, s. 38). Nätverk som svar på och överbryggande av decentraliseringen/sektoriseringen (Montin 2007 s. 15; Montin & Granberg 2013, s. 75–76). Omgivande miljö om yttre förhållandens påverkan av effektivitet, och begränsad rationalitet om möjlighet för aktörerna att hantera information (Jacobsson, Pierre & Sundström, 2015, s. 34, 37). I kapitel 5 genomförs analysen och oberoende variabel, beroende variabel samt kausala mekanismer åtskiljs. Avsnitt 5.1 behandlar sektorisering. Avsnitt 5.2, 5.3 och 5.4 behandlar kausala mekanismer. Avsnitt 5.5 behandlar beroende variabel, (figur 1).

Figur 1 Uppsatsens variabler och mekanismer

3 Metod och Material

3.1 Val av fall

PFAS-föreningen i Kallinge är intressant att undersöka av flera skäl. Media (Kaliber 2019; Kaliber 2020) och offentliga utredningar (exempelvis Livsmedelsverkets kompletterande bedömning Ronneby 2014; EFSA 2018) har uppmärksammat fallet från olika infallsvinklar. Fallet är intressant i sin egenrätt, PFAS-föreningen har fått långtgående konsekvenser för drabbade samhällsmedborgare (Ronneby Kommun 2019a). Principiellt uppvisas bristande myndighetssamverkan (Teorell & Svensson 2007, s. 47–48). Då fallet aktualiserar två skeden i myndigheternas arbetssätt finns en inneboende jämförande karaktär (Esaiasson m.fl 2007, s. 109).

Myndighetssamverkan i miljöfrågor har utom- och inomvetenskaplig relevans. Sektorisering samt myndighetssamverkan är diskuterat i förvaltningsforskningen (Molander 2015). Utomvetenskaplig relevans återfinns i informationsspridningens väsentlighet för flera förvaltningsområden. Inomvetenskaplig relevans söks i kritiken som utvecklas mot NPM och delvis governance- och organisationsteorin. Vidare saknas omfattande statsvetenskaplig forskning av fallet. Kumulativitet erhålls, uppsatsen bygger på tidigare utredningar (Teorell & Svensson 2007, s. 18).

3.2 Operationalisering

De kausala mekanismerna ges teoretiska definitioner och operationaliseras. Teoretiska definitioner är hämtade ur vetenskaplig litteratur. Genom definitionerna har operationaliseringar utvecklats (Teorell & Svensson 2007, s. 38–39; se tabell 2). Operationaliseringarna delas in i tema 1, 2 och 3, vilka utgör de kausala mekanismerna som skiljs från oberoende variabel och beroende variabel (avsnitt 2.3). Genom att undersöka nätverk, omgivande miljö och begränsad rationalitet kan händelser som sektoriseringen utlöst granskas, samt hur det påverkat effektivitet, specificerat som informationsflöde (Teorell & Svensson, 2007, s. 62–63).

Definitionen av nätverksstyre behandlar förbindelser mellan delaktiga aktörer (jrf Montin & Granberg 2013, s. 75–76; Pierre & Sundström 2009, s. 20).

Definitionen av omgivande miljö behandlar yttre faktorerers påverkan på aktörerna (Jacobsson, Pierre & Sundström 2015, s. 34) och definitionen av begränsad rationalitet behandlar möjlighet för aktörerna att hantera information (ibid, s. 37). Oberoende variabel (sektorisering) behandlar teoretiska strukturen av förvaltningen (Bladh 1987; Kuhlmann & Wollmann 2018). Beroende variabel (effektivitet specificerat som informationsflöde) behandlar det som antas vara effekten av en sektorisering (Kuhlmann & Wollmann 2018, s. 262; Bladh 1987; Pollitt 2009). Operationaliseringarna har utvecklats för att undersöka de kausala mekanismerna empiriskt, det har avvägts mellan breda och mer specifika. Notera att materialet är skapat under samtal, kodningen skett med viss av tolkning.

Teoretisk aspekt	I frågeformulär och analys	Teoretisk definition	Operationalisering
Nätverkstyre (organisatoriska gränser)	Tema 1 (Kausal mekanism)	”Otydliga, flera olika ansvariga reglerare” (Pierre & Sundström 2009, s.20)	Organisering av aktörer (svarar mot flera reglerare) Ålagda uppgifter (svarar mot otydliga organisatoriska gränser)
Omgivande Miljön	Tema 2 (Kausal mekanism)	”If the environment of a state agency is rapidly changing and in directions not easily anticipated, we would expect a loose and organic organization structure. [...] if environments are stable and predictable, we would expect a tight, hierarchical structure.” (Jacobsson, Pierre & Sundström 2015, s.34)	Specifika arbetsuppgifter (svarar mot stabil miljö) Erfarenhet av liknande situationer (svarar mot stabil miljö) Ingen given situation (svarar mot föränderlig miljö)
Begränsad rationalitet	Tema 3 (Kausal mekanism)	“Decision-makers (individuals and organizations) are bounded rational: they have limited information about alternatives, consequences, and preferences connected to different decisions; they do not have the capacity to evaluate and process necessary information; and they do not have enough time.” (Jacobsson, Pierre & Sundström 2015, s.37)	Direktiv (svarar mot begränsad information) Centrala arbetsuppgifter (svarar mot kapacitet att utvärdera och processa information)

Tabell 2, Operationaliseringar, utgångspunkt för inomfallsanalysen (se vidare avsnitt 3.3).

3.3 Metod

Nedan presenteras metodologiskt tillvägagångsätt samt analysteknik. Frågeformulär och transkriberingar bifogas (bilaga 2–8, 10). Att behandla sektorisering som oberoende variabel, effektivitet som beroende och temana som kausala mekanismer möjliggör inomfallsanalys. Utfallet som förväntas av organisationsteorin styrkt av NPM-filosofiska antaganden. Analysen kartlägger tidsordningen, från orsak till verkan (Teorell & Svensson 2007, s. 62–64, 77, 247–248). Kausala mekanismer utreds, noggranna observationer inom respektive analysenhet görs (ibid, s. 247). Uppsatsen är teorikonsumerande, det specifika fallet står i centrum. Samtidigt finns teoriprovande inslag. Teorin är central och fallet har noga valts ut (Esaiasson m.fl. 2017, s. 42–43), och det skulle kunna argumenteras för att fallet är illustrativt, där decentralisering och governance- och organisationsteori appliceras (ibid s. 163). Den hypotetisk-deduktiva metoden ger struktur för undersökning av kausala mekanismer. Metoden sammanfattas:

1. Framläggning av en hypotes (därav *hypotetisk*).
2. Härledning av en eller flera empiriska konsekvenser som gäller om hypotesen är sann (därav *deduktiv*).
3. Empirisk prövning av om dessa konsekvenser stämmer.
4. En slutsats om huruvida hypotesen utifrån (3) får stöd eller inte.

(Teorell & Svensson, 2007 s.50)

Steg ett och två utreds i kapitel 1 och 2. Hypotesen är grundad i organisationsteoretiska och NPM-filosofiska antaganden om att decentralisering/sectorisering är effektivt (Kuhlmann & Wollmann 2018, s. 262; Jacobsson Pierre & Sundström 2015, s. 34). Steg tre undersöks i kapitel 5, undersökningen görs mot bakgrund av fallbeskrivningen i kapitel 4. Steg fyra presenteras i kapitel 6.

Operationaliseringarna utgör analysens kategoriseringar för insamlat material (Kvale & Brinkmann 2017, s. 243). Frågeformuläret är uppbyggt kring kategoriseringarna. Intervjuerna bearbetas stegvis; transkribering (bilaga 3–8), analys mot utvecklade koder/nyckelord (begreppsstyrd kodning) och kategorisering (ibid s. 242–243). Analysen av intervjuerna grundar sig i teoretisk tolkning. En öppen hållning har intagits vid intervjutillfällena (ibid, s. 283, 286–287). Analysen gjordes med nedan frågor i åtanke. Första punkten används för att sammanfatta analys av respektive kausal mekanism. Andra punkten avgränsas till andra frågan där det utreds hur de kausala mekanismerna hänger ihop (se kapitel 5).

- Kan jag hitta en sammanfattning eller några ord som fångar den underliggande meningen?
- Vilka nyckelord kommer ofta igen? Hur hör dessa ihop [...]? Vad kan orden stå för?

(Hedin 1996, s.8)

3.4 Material

Nedan presenteras materialet, bestående av intervjuer, utredningar, rapporter, vetenskaplig litteratur samt elektroniskt material. Genomgående har materialet behandlats källkritiskt (Esaiasson 2017, s. 291–299).

3.4.1 Informantintervjuer

De semistrukturerade intervjuerna är i linje med frågeställningen och syfte. Målet med intervjuerna är att inhämta information om variabler och kausala mekanismer. Urvalet av informanterna har skett efter centralitet, de har kunskap om fallet, i vissa fall innehaft nyckelroller (Esaiasson m.fl. 2017, s. 267–272). Två av informanterna har ej varit direkt involverade, men har insikt genom arbetsplatsen samt granskning av fallet. Myndigheter utgör uppsatsens analysenheter och informanterna behandlas företräda dessa (ibid, s. 272).

Intervjuerna utgår från tre övergripande teman, vilka representerar de kausala mekanismerna. Målet är att informanterna skall utveckla svaren (Hedin 1996, s. 6). Frågeformuläret har utformats i flera steg, laddade ord har successivt arbetats bort (Kvale & Brinkmann 2017, s. 192). Frågorna anpassades till journalist-informanten, hen har ej fackkunskap. Formuläret har utgångspunkt i samma teman. Intervjuerna behandlas som del av kunskapsinsamlandet (Kvale & Brinkmann 2017, s. 188–190). Validiteten stärks då framkomna uppgifter jämförs med andra källor (Esaiasson m.fl 2017, s. 325).

Uppsatsens kvalitativa karaktär har resulterat i att balans av informanter eftersträvats, intervjuer har genomförts på samtliga förvaltningsnivåer samt med två externa granskare (Esaiasson m.fl. 2017, s. 267–272). Intervjuerna har skett via Skype och telefon (se bilaga 3–8). Första kontakt upptogs mail-ledes, frågeformuläret skickades ut innan intervjuerna. Intervjuerna spelades in och transkriberades därefter, möjligheten för genomläsning och godkännande av transkribering samt citat har erbjudits (Kvale & Brinkmann 2014, s. 227–228). Då intervjuerna genomfördes digitalt föll möjlighet att observera reaktioner och uttryck, men möjliggjorde en öppen diskussion av känsliga ämnen (ibid s. 190–191). Av etiska skäl erbjöds anonymitet (Esaiasson m.fl. 2017, s. 266–267). Transkriberingarna har bifogats (bilaga 3–8). Enligt önskemål från informanterna har talspråket i citaten omarbetats. Se tabell 3 för presentation av informanter.¹

---

¹ Försvarsmakten avböjde intervju med anledning av Covid-19

Namn	Roll (vid PFAS-uppdagandet)	Organisation/ Förvaltningsnivå
Magnus Olofsson	Miljö-och hälsoskyddsinspektör (Bilaga 3)	Ronneby Kommun, Lokal nivå
Fredrik Andreasson	Kemist, arbetat med riskanalys och påverkansanalys (Bilaga 4)	Blekinge länsstyrelse, Regional nivå
Åsa Romson	Miljö-och klimatminister (Riksdagen 2020)	Central och nationell nivå
Conny Miketinac	Projekteringschef (Bilaga 5)	Ronneby Miljö & Teknik, lokal nivå
Johanna Alkan Olsson	Granskat fallet, (Bilaga 7)	Forskare vid Centrum för miljö-och klimatforskning Lunds universitet (Lunds universitet 2018)
Daniel Värjö	Journalist, gjort reportage om PFAS-uppdagandet (se Kaliber 2020; Kaliber 2019)	Sveriges Radio, Journalist

Tabell 3. Informanter. Gul bakgrund, delaktiga vid PFAS-uppdagandet. Grön bakgrund, insatt i arbetsplatsens arbetsmetoder. Vit bakgrund, granskare av fallet.

3.4.2 Övrigt material

Materialet har behandlats enligt de källkritiska kriterierna samtidigt, äkthet, tendens och oberoende (Esaiasson m.fl. 2017, s. 291–297). Då primärkällorna har viss tendens och informanterna beskriver en händelse tillbaka i tiden, kompletteras de med samtida sekundärkällor. Ett varierat källmaterial ökar trovärdigheten och tillförlitligheten. Jämförelse med mindre tendensiösa källor har gjorts. Materialet genomsyras av äkthet och oberoende då urvalet av informanter skett efter centralitet (ibid, s. 292, 295–298). Det har framförallt granskats efter kriterierna samtidigt och tendens. Versioner i media kan tjäna specifika intressen (Statens medieråd 2019).

I inledande kapitel används statliga rapporter och utredningar som bakgrundsbeskrivning. Vetenskaplig litteratur används för forskningsöversikt. I Kapitel 2 och 3 redovisas vetenskapligt material. Kapitel 4 utgörs främst av statliga rapporter och lagstiftning för att beskriva fallet och svensk förvaltning. I kapitel 5 analyseras empiriskt material med utgångspunkt i teoretiska utgångspunkter.

4 Fallbeskrivning

4.1 PFAS i dricksvattnet

Hösten 2013 uppmätte länsstyrelsen i Blekinge kraftigt förhöjda halter av PFAS i Ronneby Kommun. Dricksvattnet för över 5000 abonnenter var kontaminerat (Ronneby Kommun 2015). Utsläppskällan spårades till Flygflottiljens användning av brandskum (Ernander 2016 s. 17). Försvarsmakten har tagit på sig ansvaret, men hävdar att man följt bestämmelserna som funnits gällande PFAS (Värjö 2019). Upptäckten gjordes 18 år efter rapporten ”Skumvätskors effekter på miljön” presenterades, beställd av räddningsverket. Tillsammans med Krisberedskapsmyndigheten och Styrelsen för psykologiskt försvar utgör de idag Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (Statskontoret 2012 s. 7). Rapporten gav rekommendationen ”[...] så långt möjligt, undvika att använda skumvätskor med innehåll av fluortensider.” (Holm & Solyom 1995, s. 19). Vidare skrivs ”[ö]vningsplatser bör inte förläggas i nära anslutning till känsliga vattendrag.” (Holm & Solyom 1995, s. 19).

PFAS finns i impregnerings- och rengöringsmedel samt brandskum (KemI 2019). Sedan 2008 är PFOS², med i Stockholmskonventionen för organiska och persistenta miljögifter. Juni 2020 skall EU-beslut fattas rådande användningen av PFOA (KI 2019). Kopplingen mellan brandskum och spridning av PFAS till extern miljö³ var etablerad 2001, 2009 upptäcktes förhöjda halter av PFOS utanför Malmö Airport och 2011 i Tullinge och Halmstad (Ernander 2016). Generalläkaren⁴, Försvarsmaktens tillsynsmyndighet, författade en uppmaning till Flygflottiljen i Kallinge att undersöka grundvattnet, vilket ej gjordes (Ernander 2016, s. 13).

Dagens forskning visar att exponering för PFAS har skadliga hälsoeffekter, för exempelvis kolesterolvärden, barns födelsevikt, leverenzymmer och sämre antikroppssvar vid vaccinering (EFSA 2018, s. 202–203). Upptäckten i Kallinge erhöll stor uppmärksamhet och resulterade i att flertalet aktörer ingrep (Ernander 2016, s. 18). Media och offentliga dokument pekar på bristande myndighetssamordning som en orsak till att PFAS-föreningen ej uppdagades förrän 2013 (Livsmedelsverket 2018; Kaliber 2019).

---

² PFOS och PFOA är två PFAS-ämnen (Yuan & Leandersson 2017)

³ Ej teoretisk aspekt

⁴ Idag Försvarsinspektören för hälsa och miljö (Försvarsutskottets betänkande 2016, s.1).

Efter uppdagandet skedde PFAS-arbetet i nätverkskonstellationer. Involverade aktörer träffades och diskuterade situationen och potentiella lösningar (Ronneby kommun 2019c). Drabbade medborgare väckte krav om ansvarstagande, 2015 bildades PFAS-föreningen. Året efter presenteras utredningen M 2015:B. Utredningen belyser att dricksvattenfrågors ej uppmärksammas, svag kemikalielagstiftning, tillsyn och egenkontroll enligt miljöbalken fungerar ej, miljöövervakningen brister, samordning inom och mellan myndigheter brister samt att inventering av PFAS-förorenade områden bör utökas (Ernander 2016, s. 2). Samordning är framhålls i SOU 2016:32. Kommunernas problem gällande tid, kompetens och ekonomiska resurser lyfts (SOU 2016:32 s. 8) samt att mellankommunala samarbeten, regionalisering är primära åtgärder för att underlätta dricksvattenförsörjningen. I M 2015:B, utreds PFAS i dricksvattnet och förslag på åtgärder presenteras. Exempelvis upprättande av ett nationellt kunskapscenter och förtydligande av aktörernas roller (Ernander 2016).

4.2 Svensk vattenförvaltning

Nedan beskrivs relationen mellan nationell, regional och lokal förvaltningsnivå. Wockelberg framhåller att förvaltningen saknar ministerstyre. Avsaknaden gäller vertikalt, myndigheternas självständighet, och horisontellt, regeringsbeslut fattas kollektivt (2015 s. 15–16). Wockelberg skiljer konstitutionella särdrag från organisatoriska, en förvaltningsdualism identifieras, beskrivet som samtidig självständighet och delegering. Kombinationen ger påtaglig resultatstyrning (ibid, s. 19, 30). Myndigheterna hör till departementen som ej kan styra myndigheterna (Regeringskansliet 2017). Ofta arbetar myndigheter via årliga regleringsbrev. Regeringen ger mål, uppdrag och finansiella medel (Regeringskansliet 2020).

I vattenförsörjningsfrågan gäller ”lag (2006:412) om allmänna vattentjänster” (SFS 2006:412). Enligt 6§ (2006:412) är kommuner skyldiga att tillhandahålla vatten- och avloppstjänster (va-tjänster) vidare utövar länsstyrelsen tillsyn mot kommunen (SFS 2006:412, 51§; Bilaga 1). Ytterligare över tjugo myndigheter utgör vattenförvaltningen (Svenskt vatten 2019; Bilaga 9). I bilaga 9, beskrivs ytterligare myndigheter som är en del av vattenförvaltningen, men som avgränsats uppsatsens analys.

Sektoriseringen utreds av statskontorets rapport ”Sektorisering inom offentlig förvaltning” (2005). Fördelar härleds till specialisering och nya uppgifter, problem till dubbelarbete och risken att uppgifter ”faller mellan stolarna” (Statskontoret 2005, s. 89–90). Desto mer specialiserad en sektor är, desto högre är kraven på samverkan. ”Flera av de sektoriseringsproblem som vi har pekat på beror på bristande eller för stora krav på samordning” (Statskontoret 2005, s. 93). Den holistiska bilden riskerar att åsidosättas och kraven på samverkan ökar. Molander argumenterar i statskontorets antologi att samverkan sker kring kollektiva nyttigheter, såsom informationsinsatser. Molander drar slutsatsen att sektoriseringen ej utgör ett övergripande problem (Molander 2015, s. 78–79).

5 Analys

Kapitlet svarar mot uppsatsens mål och struktureras genom att åtskilja oberoende och beroende variabler samt kausala mekanismer. Intervjuerna har analyserats enligt Hedins (1996) två punkter (avsnitt 3.3). Nyckelorden redovisas i början på avsnitt 5.2, 5.3 och 5.4, en sammanfattning avslutar respektive stycke. Avsnitt 5.2 till 5.4 relateras till arbetet innan och i direkt anslutning till PFAS-uppdagandet.

5.1 Sektorisering

Nedan undersöks delaktiga aktörer och sektoriseringen i vattenförsörjningsfrågan kartläggs. Vattenförvaltningen specifikt relaterat till Ronneby Kommun presenteras (se bilaga 1). Mot bakgrund av statskontorets definition: ”En sektor är en del av en helhet och sektorisering betyder helt enkelt en förändring som resulterar i att antalet sektorer ökar” (Statskontoret 2005, s. 89), framhålls vattenförvaltning som påtagligt sektoriserad. Ofta benämnt avgränsade stuprör (Ernander 2016, s. 38). Informanten från universitet framhåller ”det är en salig röra av ansvarshåll” (Alkan Olsson, 2020, intervju).

På lokal nivå bär Ronneby Kommun övergripande ansvar för produktion av vattjänster, enligt 6§ SFS (2006:412). Kommunen har delegerat uppgiften till det kommunala bolaget Miljöteknik, vilka utgör va-huvudman⁵ (Miljöteknik 2020). På regional nivå finns länsstyrelse, vilka utövar tillsyn över kommunerna i va-frågor (SFS 2006:412, 51§). Länsstyrelsen har en rådgivande och informerande roll, mellan central och lokalnivå (SFS 2006:412) och sköter den statliga förvaltningen i länet (Regeringskansliet 2014). Länsstyrelsen styrs av landshövdingen och arbetar efter SFS (2017:868) med exempelvis livsmedelskontroll, samordning samt arbeta sektorsövergripande mellan de olika förvaltningsnivåerna (SFS 2017:868). På central nivå finns en rad myndigheter som har uppgifter i vattenförsörjningsfrågan, eller kontroll av vattnet. Livsmedelsverket, Havs- och Vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen, Myndigheten för samhällsskydd och Beredskap, Naturvårdsverket, Statens geotekniska institut och Sveriges geologiska undersökning har uppgifter som berör vattnet (Svenskt vatten 2019; se bilaga 9). Flertalet informanter framhåller mängden aktörer som problematisk.

---

⁵ ”huvudman: den som äger en allmän va-anläggning” (SFS 2006:412, 2§).

Livsmedelsverket (central nivå), grundades 1972 (dir. 2007:166) med har huvudkontor i Uppsala har flertalet ansvarsområden. Exempelvis likvärdig kontroll av exempelvis dricksvattnet i landet. Arbetet riktar sig till konsumenter (Livsmedelsverket 2019a). Arbets- och miljömedicin befinner sig på central nivå. Totalt finns åtta arbets- och miljömedicin i Sverige (Region Örebro län 2019a). De informerar om miljöfaktorerers hälsoeffekter exempelvis ges rådgivning om att hantera kemikalier samt riskbedömningar av förorenade markområden (Region Örebro län 2019b).

I Ronneby Kommun ökar komplexiteten ytterligare då PFAS-utsläppet spårades till Försvarsmaktens brandövningsplats (Erander 2016, s. 17). På den militära flygplatsen återfinns samtidigt den civila flygplatsen, vilket betyder att området har två tillsynsmyndigheter, länsstyrelsen och inspektören för hälsa och miljö (jrf Erander 2016, s. 31–32). Försvarsmaktens tillsynsmyndighet, Försvarsinspektören för hälsa och miljö, är lokaliserade i Stockholm. Uppdraget är att bedriva tillsyn över miljö och hälsoskydd, livsmedelssäkerhet, djurskydd och hälso- och sjukvård och smittskydd (Försvarsmakten 2020a). Vattenförvaltningen är uppdelad på flera myndigheter med olika ansvar (Svenskt vatten 2019). För illustration av vattenförvaltningen i Ronneby Kommun, se bilaga 1. Mot bakgrund av teori (Montin & Granbergs 2013; Bladh 1987; Kuhlmann & Wollmann 2018; Jacobsson, Pierre & Sundström 2015) och statskontorets rapport (2005) konstateras att vattenförvaltningen är sektoriserad (se bilaga 9). Organiseringen stämmer enligt NPM-filosofiska modellen (jrf Kuhlmann & Wollmann 2018, s. 262) som enligt rationalitetsargumentet leder till en effektiv förvaltning (Bladh 1987 s. 20).

I empiriskt material (se specifikt Erander 2016, s. 18–20; bilaga 3–8) utskiljs två skeden i fallet. Arbete innan PFAS-uppdagandet i Kallinge och arbetet i direkt anslutning till uppdagandet. Brytpunkten var i anslutning till provsvaren från vattnet (M 20215:B, s. 18). Något informanten från universitet bekräftar (Alkan Olsson, 2020, Intervju). Nya nätverk (KemI 2020a) för att lösa situationen skapades, vilket indikerar att sektoriseringen brustit i fallet.

5.2 Nätverkstyre

Nedan behandlas temat nätverksstyre, analysen förs utifrån operationaliseringarna (avsnitt 3.2). Nyckelord som framkom: samarbete och handling. Organiseringen relateras till, presenterade teoretiska utgångspunkter (kapitel 2) samt fallbeskrivningen (avsnitt 4.1, 4.2). Med Montin och Granbergs termer är nätverkstyre ett sätt att överbrygga potentiella problem som kan uppkomma vid sektorisering. Vattenförsörjningen omfattas av en organisering med kommunala bolag, vilket tyder på nätverksstyrets närvaro (jrf Montin & Granberg 2013 s. 75–76; Montin 2007 s. 15) och horisontell decentralisering (Pollitt 2009).

Universitetet framhåller att lokala och regionala myndigheter agerat professionellt vid PFAS-uppdagandet. ”[K]ommunen agerade väldigt professionellt, [...] otroligt professionell kommundirektör [...] otroligt

professionell kommunikatör och väldigt erfaren [...] miljöförvaltningsperson.” (Alkan Olsson, 2020, intervju). På lokal och regional nivå fanns samstämmighet om att undvika skuldbeläggning ”utifrån läget som var så bestämde vi att nu sätter vi oss ned och fundera vem kan göra vad, i det här läget?” (Andreasson 2020, intervju).

Kritik riktas mot centrala myndigheter före PFAS-uppdagandet. ”[P]roblematiken går [...] bakåt i tiden, gentemot centrala myndigheterna. [D]et här borde vi på lokalnivå fått till oss mycket tidigare” (Olofsson 2020, intervju). Samtidigt fanns ödmjukhet mot bristande kunskapsläge. Notera att informanterna på lokal och regionalnivå framhöll att centrala myndigheter agerade snabbt då föreningen upptäcktes, framförallt framhålls Livsmedelsverket och arbets- och miljömedicin (se bilaga 9 för fler myndigheter).

Kommun och länsstyrelse framhåller komplexiteten i informationsförmedling. Kommunen i förhållande till medborgarna ”Vi skulle kunna ha fått ut informationen bättre, på ett tidigare stadium och formulerat oss [...] bättre” (Olofsson 2020, intervju). Länsstyrelsen i förhållande till kommunen, ”kommunerna har en eller två personer som skall göra allt, det är jättesvårt för dem att, [...] omsätta [...] informationen i praktisk handling, där kommer [...] mycket av ansvaret på oss.” (Andreasson 2020, intervju). Universitet framhåller problematiken med kommunikation från central nivå, ”det [är] ett jätteproblem [...] att de inte förstår vad kommunikation är.” (Alkan Olsson, 2020, intervju). Vilket tyder på att de negativa aspekter Kuhlmann och Wollmanns berör gällande Ndecentralisering är påtagliga (avsnitt 2.2.1). Problematiken stärks (2018 s. 164) då myndigheternas delansvar undersöks, exempelvis att tänka ’ytvatten’ eller ’grundvatten’. ”En [...] har ansvar för grundvatten, [...] en för ytvatten, en tredje har riktlinjer för vattenproducenter.” (Värjö, 2020). Länsstyrelsen betonar:

Vi fick [...] Havs-och Vattenmyndigheten [...]. Den har tagit över Fiskeriverkets ansvar kring fiskerifrågor men väldigt mycket av de vattenrelaterade frågor[na] [...] naturvårdsverket tidigare hade. [S]amtidigt har Naturvårdsverket ansvar för miljögifter, [...]. Fast SGU har övervakning av grundvatten, redan där är det tre olika myndigheter. (Andreasson, 2020, intervju)

Därutöver framkommer decentraliseringsaspekterna enhetlighet (Kuhlmann & Wollmann 2018, s. 164) och geografisk decentralisering (Bladh 1987 s. 38). I intervjun med Värjö framkommer, information till medborgarna. ”[I]ngen myndighet [...] har tagit ansvar och att det är svårt att föra en dialog och, ja att man inte har fått någon ursäkt eller någon ersättning.” (Värjö, 2020, intervju)⁶. Aspekten ökat medborgligt deltagande och rättssäkerhet, som framhålls positiva med decentralisering ifrågasätts (Kuhlmann & Wollmann 2018, s.164;Bladh 1987). Genomgående i intervjuerna framkom vattenförvaltningens komplexitet och problematikens mångfald. Exempelvis att på lokal nivå besitta möjligheterna

---

⁶ Notera att Försvarsmakten utreder åtgärder (Ronneby Kommun 2019b). Värjö betonar att citatet belyser de drabbade medborgare han pratat med.

att efterleva direktiv utarbetade på central nivå. Från centralt håll framhålls problematiken med stuprörsarbete och bristande dynamik mellan förvaltning och forskning.

[S]amhället går i linje med att bli specialiserat [...], ibland avgränsade stuprör och [...] det är en oro då för att ny kunskap inte kommer tas snabbare utan att det tar längre tid för ny kunskap att komma in till [...] de här viktiga besluten kring [...], att inkludera och reglera (Romson , 2020, intervju)

Resonemanget svarar mot otydligheten av organisatoriska gränser som framkommer av operationaliseringen (jrf Pierre & Sundström, 2009 s. 20). Tankegången återfinns hos länsstyrelse och forskningssidan. Informanterna framhåller vikten aktivt arbete med information och kunskap.

[A]tt informera är jätteenkelt egentligen. Skicka ut någonting och förvänta sig att mottagaren gör precis det man tycker att de skall göra. Men [...] [det] måste [...] finnas [...] ett aktivt nätverk som tar hand om [...] informationen [...]. En uppföljning [...] en samverkan [...] annars blir det att det skickas någonstans och används inte. (Andreasson, 2020, intervju)

Det framkommer att organiseringen förändrats efter PFAS-föreningen. Montin och Granbergs (2013) beskrivning av ett fördjupat nätverksstyre genom exempelvis kommunala bolag och ligger i linje med det Kuhlmann och Wollmann (2018) omnämner som fördelar med decentralisering. Det råder otydliga organisatoriska gränser och ansvarsfördelning. ”[M]yndighetssverige har lärt sig en läxa.” (Alkan Olsson 2020, intervju). Flera informanter framhåller att nätverk skapats, där man jobbar med informationsutbyte om PFAS (se KemI 2020a) och en mer uttalad samverkan. Nätverksstyre definieras genom otydliga organisatoriska gränser (Pierre & Sundström 2009, s. 20), vilket baserat på intervjuerna varit en orsak till att information ej nått fram. I statskontorets rapport (2005), nämns sektoriseringsgraden vara avgörande för graden av samverkan mellan olika verksamhetsområden (Statskontoret 2005, s. 91). Romsons resonemang om miljöförvaltningens framtida arbetssätt aktualiseras.

Det är inte så att man går mot [...] mer [...] lösa samarbeten med forskningssidan. [A]tt folk går emellan. Är forskare ett antal år och sedan inom förvaltningen, sedan går tillbaka (Romson 2020, intervju).

Komplexiteten i decentraliseringsdebatten är stor (Bladh 1987). Bilden av nätverksstyre är ej uteslutande positiv eller negativ. I intervjuerna framkommer att ökad samverkan exempelvis kommunala samarbeten är eftersträvänsvärt. ”Jag önskar att samarbetet var mycket större regionalt” (Miktetinac, 2020, intervju). Från centralt/nationellt håll pekar man på ansvarsproblematiken. ”[E]tt större problem [är] att de inte har fått något riktigt ansvar” (Romson, 2020, intervju). Vilket berör Pierre och Sundströms distinktion mellan government och governance (Pierre & Sundström 2009 s. 20). Genom informantintervjuerna belyses förvaltningens organisering, länsstyrelsen framhåller:

”[D]et här är [...] styrkan och svagheten med svensk förvaltnin[g]. Hur vi jobbar på myndigheterna. [...] [e]ftersom vi har det systemet vi har, [...] blir samarbetet mellan myndigheter [...] lidande. [V]ar och en är ansvarig för sitt [...], ingen myndighet i Sverige [...] kan säga till någon annan vad de skall göra.” (Andreasson, 2020, intervju).

Empiriska indikatorer styrker att informationsförmedlingen utgjort ett problem, exempelvis föreslås i M 2015:B att Livsmedelverket bör ingå i framtida fördjupad samverkan (Ernander 2016 s. 50) och kemikalieinspektionens skapande av PFAS-nätverk med syfte att öka informationsutbyte, lösningar för hur sanering av marker och ny forskning initieras (KemI 2020a). Skapandet av nätverk framkommer i flera av intervjuerna som åtgärder efter uppdragandet.

5.2.1 Sammanfattning

Sammanfattningsvis framkommer en samstämmig bild i relation till det tematiska området. Två aspekter, vilka relaterar till operationaliseringen, framkommer. Ansvar är fördelat mellan flertalet aktörer (organisationen) samt att information och kunskap är något samtliga aktörer måste omsätta till praktisk handling (ålagda uppgifter). Resonemanget i Statskontorets rapport (2005, s. 90–91) att sektorisering kräver utbredd samverkan styrks. Sektoriseringen innan PFAS-uppdragandet var påtaglig och myndigheterna tycks arbetat i delvis avgränsade stuprör (Ernander 2016, s. 38). Informanterna ger en samstämmig bild att arbete i direkt anslutning till PFAS-uppdragandet tycks fungerat väl, speciellt kommunens arbete framhölls. ”[S]å fort de fick reda på detta gick det några timmar tills vattnet var avstängt. [D]et [...] var skickligt” (Alkan Olsson, 2020, intervju). Det framkommer att skapandet av nätverk varit avgörande under arbetet med PFAS. Aktörer på samtliga förvaltningsnivåer framhålls agerat snabbt när information gick ut. Framförallt framhålls; Livsmedelsverket, Arbets- och Miljömedicin, Länsstyrelsen och Miljöteknik.

5.3 Omgivande miljö

Nedan behandlas temat omgivande miljö, analysen förs utifrån operationaliseringarna (avsnitt 3.2). De yttre förhållandena (avsnitt 4.1, 4.2) relateras till presenterade teoretiska utgångspunkter (kapitel 2). Det övergripande syftet med avsnittet är att beskriva och analysera förhållanden aktörerna befinner sig i.

Informanter och utredningar pekar på att arbetet innan PFAS-uppdragandet bedrivits enligt laga ordning och därmed en sektoriserad struktur (jrf Jacobsson, Pierre & Sundström, 2015 s. 34; Kuhlmann & Wollmann 2018, s. 164–165). Enligt Jacobsson, Pierre och Sundströms definition av omgivande miljö (2015 s. 34) kan

organisationen sägas vara icke-hierarkisk, ett mål med NPM-reformerna (Kuhlmann & Wollmann 2018, s. 262).

I statskontorets rapport (2005) framkommer att krav på samverkan är stor i en sektoriserad förvaltning. En sektorisering av förvaltning i termer av Jacobsson, Pierre och Sundström governance- och organisationsteori ses ”frånkopplad” centrala delar (2015, s.42), och enligt Pollitt horisontellt decentraliserad. (Möjligen en blandning av politisk- och administrativ decentralisering) (2009 s.377). Något som gynnar effektiviteten och borde gjort de facto organisering effektiv (Jacobsson, Pierre & Sundström, 2015 s.34). ”Frånkoppling” kan vara ett sätt att hantera konflikter (Jacobsson, Pierre & Sundström, 2015 s. 36). Utan tydliga ansvarsområden (Pierre & Sundström 2009, s. 20) riskerar konflikter kvarstå. Analysen visar att effektivitet ej per automatik tillskrivs decentralisering (Pollitt 2009).

”Det här med ’vem gör vad?’ [...] vi är så långt ifrån det i Sverige.” (Andreasson, 2020, intervju) ett citat som beskriver vattenförvaltningen. Miljöteknik, kommunen och länsstyrelsen uppger att de ej varit med om liknande situationer innan. Miljöteknik uppger att det ej fanns erfarenhet: ”Nej det hade vi inte gjort innan. [...] inte som jag känner till” (Miktetinac, 2020, intervju). Vidare uppger informanter på lokal och regional nivå att det ej funnits en färdig plan för en situation av detta slag. Majoriteten av informanterna refererar till kommunens allmänna krisberedskap samt Miljötekniks beredskapsplan. Miljön tycks varit föränderlig (Jacobsson, Pierre & Sundström 2015, s. 33–34).

Överlappande uppgifter och övergripande organiseringen framhålls av informanterna som problematiska. Dels mängden aktörer ”SGU har vatten, Naturvårdsverket, SIG också. Sen har MSB vissa ansvar.” (Alkan Olsson, 2020, intervju). Ansvarsbiten tangerar föregående och nästkommande stycke. Problematiken gällande kunskapsförvaltning och organiseringen av förvaltningen återkommer. Tematiken, omgivande miljö, avslöjar ”ett större problem att de inte har fått, något riktigt ansvar” (Romson, 2020, intervju). Dubbelarbete (överlappande uppgifter) och otydligt ansvar (”faller mellan stolarna”) framkommer. Vilket stärker och styrks av statskontorets rapport om sektorisering (Statskontoret 2005 s. 90). Avsaknaden av aktiv och dubbelriktad kommunikation betonas. Informanten från miljöteknik uppger en viss arbetsordning. Tematiken blottlägger en politisk dimension. Den inneboende konflikten i politiska organisationer gör sig påmind (Jacobsson, Pierre & Sundström 2015, s. 36).

Arbetet i direkt anslutning till PFAS-uppdagandet beskrivs av informanterna vara effektivt med tydlig arbetsordning. Kunskap och information delades och uppgifterna var tydliga. ”[V]i stämde av vad som hade gjorts och vad som borde göras” (Olofsson, 2020, intervju). Enligt Jacobsson, Pierre och Sundströms governance- och organisationsteori tordes detta leda till en förutsägbar miljö med hierarkisk organisation och risken för ineffektivitet (2015, s. 42). I det längre perspektivet har arbetet efter uppdagandet influerats av detta. Det framkommer i ett antal av intervjuerna, M 2015:B och Kemikalieinspektionens (KemI 2020a) skapande av nya nätverk. Tydliga uppgifter har värdesatts (Ernander 2016). Vilket står i kontrast till Jacobsson, Pierre och Sundströms teoretiska resonemang om effektivitet (jrf Jacobsson, Pierre & Sundström 2015 s. 34). Teorin beskriver att en

förutsägbar miljö riskerar göra organisationen oförmögen till adaptiv anpassning (ibid s.34–36). Enligt teorin kan arbetet i direkt anslutning till PFAS-uppdagandet tolkas skett i hierarkisk miljö, således teoretiskt ineffektiv. Medan empirin talar för att stabil miljö och tydlig organisering varit effektiv. Uppsatsen visar att det råder motsatsförhållanden gällande antaganden om omgivande miljö relaterat till effektivitet (ibid s. 34–36). Det råder en komplexitet gällande nya nätverk som skapats. Det kan ses som fördjupad horisontell decentralisering (Pollitt 2009). Eller ett sätt att överbygga sektoriseringen (jrf Montin & Granberg 2013 s. 75–76). Oavsett skapas struktur och mer förutsägbar miljö.

5.3.1 Sammanfattning

Sammanfattningsvis görs tolkningen att omgivande miljö innan PFAS-uppdagades var svårt att förutsäga (ingen given situation). Fördelarna med sektorisering prövas (Bladh 1987;Kuhlmann & Wollmann 2018 s.164;Pollitt 2009, s. 395). Organiseringen av vattenförsörjningen har förändrats i samband med uppdagandet av PFAS. Exempelvis skapades nya nätverk där information skulle delges (KemI 2020a) (specifika arbetsuppgifter). Genom nätverksstyre har man överbyggt sektoriseringen (jrf Montin & Granberg 2013; Montin 2007). I Jacobsson, Pierre och Sundströms termer skapas en stabil miljö (2015 s. 34). Styret innan PFAS-uppdagandet karaktäriserades av sektorisering (Kuhlmann & Wollmann 2018, s. 20–21, 164–175;Wockelberg 2015). Effektiviteten har ej lidit av stabiliteten (jrf Jacobsson, Pierre, Sundström 2015, s. 34).

Under hanteringen av, och arbetet med PFAS-föroreningen fanns en förutsägbar organisering (överlappande/specifika arbetsuppgifter). Uppgifter om ”vem gör vad?”, arbetsuppgiftsfördelning och samverkan var tydlig. Vilket informanterna betonar har varit avgörande. I Ronneby Kommun, var tre former av aktörer involverade: Försvarsmakten, övriga myndigheter och företag (Ernander 2016; svenskt vatten 2019). Flertalet av informanter uppger, att organisationen förändrades vid uppdagandet.

5.4 Begränsad rationalitet

Nedan behandlas temat begränsad rationalitet, analysen förs utifrån operationaliseringarna (avsnitt 3.2). Det övergripande syftet är att undersöka regler och andra bestämmelsers betydelse för arbetet med information. Temat relateras till presenterade teoretiska utgångspunkter (kapitel 2), samt fallbeskrivningen (avsnitt 4.1, 4.2). Nyckelord som framkom: fokuserat arbetssätt. Lagstiftning krävs för att förklara relationen mellan myndigheterna och framkommer i tidigare avsnitt. Sektoriseringen medför ett visst arbetssätt som framgår av avsnitt 5.2 och 5.3. I vattenförsörjningsfrågan finns lagstiftade uppgifter, myndigheterna arbetar utifrån regleringsbrev (se bilaga 9) och direkt tillskrivna uppgifter (jrf Jacobsson, Pierre & Sundström, s. 38). Regleringsbrev

vittnar om en förvaltningsdualism (jrf Wockelberg 2015) och som diskuterats i ovan stycke finns ingen direkt hierarki mellan myndigheterna, de har olika uppgifter (Regeringskansliet 2017). Teoretiskt finns en föreskriven ansvarsfördelning i vattenförsörjningsfrågan (SFS 2006:412), för illustration se bilaga 1 och 9. Försvarsmaktens närvaro ökade situationens komplexitet, de omfattas av andra direktiv i Miljöbalken (Försvarsmakten 2020b).

I intervjuerna framkom att arbetssättet innan PFAS-uppdagandet skett enligt föreskriven ordning. Enligt Jacobsson, Pierre och Sundströms definition av begränsad rationalitet är kapaciteten en faktor att ta hänsyn till (2015, s. 37). Det framkommer att centrala uppgifter erhåller fokus för arbetet och att ingen myndighet har uppgiften att utvärdera information (Svenskt vatten 2019). I utredningen M 2015:B föreslås upprättande av ett nationellt kunskapscenter (Ernander, s. 50), något som visar på sammankoppling mellan begränsad rationalitet och nätverksstyre. Myndigheternas tillsynsansvar och övervakande arbetssätt betonas. ”[M]yndigheterna [...] sitter passiva [...] de övervakar. De har [...] inget ansvar att åtgärda.” (Alkan Olsson, 2020, intervju). Bristen på helhetsbild nämns i statskontorets rapport, desto mer sektoriserat desto högre krav på samverkan (2015 s.90–91). I anslutning till betoning på myndigheternas passivitet framkommer en avsaknad att följa upp och utvärdera. ”Passiv information, och säga ’jag skickade filen’ [...]. [K]emikalieinspektionen skickade den här filen till alla [...] kommuner, varför har de inte gjort såhär?” [...] [S]å funkar det inte...” (Andreasson, 2020, intervju).

Tydliga arbetsuppgifter kan relateras till kapacitet (Jacobsson, Pierre & Sundström 2015, s. 37). Resursmässig och kunskapsmässig kapacitet. Helhetsperspektivet skuggas av sektoriseringen (jrf Montin & Granberg 2013, s. 100–101). Vilket avspeglas i Miljötekniks sätt att arbeta, de svarar på de krav/frågor som myndigheterna ställer (Miktetinac, 2020, intervju). Länsstyrelsen, beskriver bristerna i förvaltningen. ”Det här med ”vem gör vad? [...] vi är så långt ifrån det i Sverige.” (Andreasson, 2020, intervju) citatet manifesterar en önskan om tydligare arbetssätt. Exempelvis klarhet i vad som man förväntas göra med informationen.

Arbetet i direkt anslutning till PFAS-uppdagandet påverkade den begränsade rationaliteten i avseendet aktörernas skiftande fokus. Begränsad rationalitet är teoretiskt ett sätt att underlätta arbetet på förvaltningen då komplexiteten minskar (Jacobsson, Pierre & Sundström 2015, s. 8, 37). Att föreningen uppstod pekar på decentraliseringens brister (Kuhlmann & Wollmann 2018 s. 164). Informationen fanns redan 1995 (Holm & Sylom 1995rr). Bilden som framkommer är ej enhetlig, dock finns en unisont kritisk ton mot en decentraliserad vattenförvaltning. Det juridiska dilemman med tolkningen av lagen aktualiseras under temat. Problemen som Ronneby Kommun framhåller går ”längre tillbaka i tiden” (Olofsson 2020, intervju). Vilket kan stå i kontrast till att reformer såsom NPM ger ökad kontroll (Jacobsson, Pierre & Sundström 2015, s. 39, 43). Empirin visar att decentraliseringen utgör ett problem. ”Definitivt är det ett jätteproblem” (Alkan Olsson, 2020, intervju).

I utredningen M 2015:B framkommer ett behov av förtydligade roller och ansvarsområden. Jacobsson, Pierre och Sundström nämner att arbetssättet antar formen av att ”släcka bränder” när det ej finns en utarbetad plan. Aktörer reagerar snarare än agerar (2015, s. 39). Reaktionen verkar ha fungerat i det undersökta fallet. Arbetet och agerandet innan PFAS-föreningen har skett korrekt enligt lagstiftning och direktiv (Ernander 2016, informantintervjuer bilaga 3–8). Teoretiskt kan det tolkas att organiseringen underlättats av en bunden och vattenförvaltning framstår som bundet rationell (jrf Jacobsson, Pierre & Sundström, s. 37).

Under temat framträder en finansiell aspekt, vilket framhålls av SOU 2016:32. Finansiella medel framkommer i relation till fortsatt användning av brandskum innehållande PFAS. Romson svara sakligt på frågan om varför man fortsätter använda dessa brandskum. ”Det är prioriteringen vad man skall göra [...]. [O]m kostnader och att ändra. [...] beteende.” (Romson, 2020, intervju). Finansiella resurser avspeglas i provtagningsmöjligheterna som länsstyrelsen har och framkommer i intervjun. Informanternas resonemang styrks av Pollitts kommersiella eller icke-kommersiell decentralisering (2009 s. 376) samt Montin och Granbergs beskrivning av NPM (2013, s. 95–98, 101)

I hälften av intervjuerna framhålls tillverkarnas roller som en ökad komplexitet. Värjö nämner skillnader i granskning av myndigheter och företag (för reportagen, Kaliber 2019; Kaliber 2020). ”[D]e ville inte vara med på en intervju [...]. [O]ch de har [...] ingen offentlighetsprincip” (Värjö, 2020, intervju) Vikten av transparens i arbetet framkommer från informanten på Miljöteknik.

5.4.1 Sammanfattning

Sammanfattningsvis framgår av operationaliseringen att arbetet sker efter begränsad rationalitet, direktiv och lagar som finns efterlevs (direktiv). Kapaciteten och möjligheten för aktörerna att genomföra sina uppgifter är ej optimal (centrala uppgifter). En finansiell aspekt blir tydlig. Det finns inget uppdrag om ett aktivt myndighetsarbete. Passiviteten och den övervakande karaktären myndigheterna antar sätter tonen för tematiken, då det skapar en övergripande problematik av ”vem gör vad?”.

5.5 Effektivitet, specificerat som informationsflöde

Analysen av kausala mekanismer syftar att belysa problem som kan uppkomma vid sektorisering. Det är en risk att information ”faller mellan stolarna” (Statskontoret 2005, s. 90, 94). Något som spårats som en orsak till att PFAS-information inte nått fram (Ernander 2016). Analysen sammanställs genom att sammanfoga teman (kausala mekanismerna) i relation till specifikt utfall: hur beroende variabeln effektivitet specificerat som informationsflöde påverkats.

Påvisat i ovan analys är att nätverksstyre följer av sektorisering. Nätverkstyret skapar en förändrad miljö som innebär bättre informationsutbyte och tydligare uppgiftsfördelning. Innan PFAS-uppdagades fanns ej specifika nätverk, informationen delades ej lika effektivt.

Nätverksstyre och omgivande miljö förekommer i relation till varandra när organiseringen mellan myndigheterna, informationsspridning och hantering av långsiktiga risker diskuterades. Det framkommer att nätverksstyre och omgivande miljö förändrats efter PFAS-uppdagandet, något som styrks av att kemikalieinspektionen har startat ett PFAS-nätverk (KemI 2020a). Samt att man arbetat i nätverkskonstellationer i direkt anslutning till PFAS-uppdagandet (Olofsson, 2020, intervju; Ronneby Kommun 2019c).

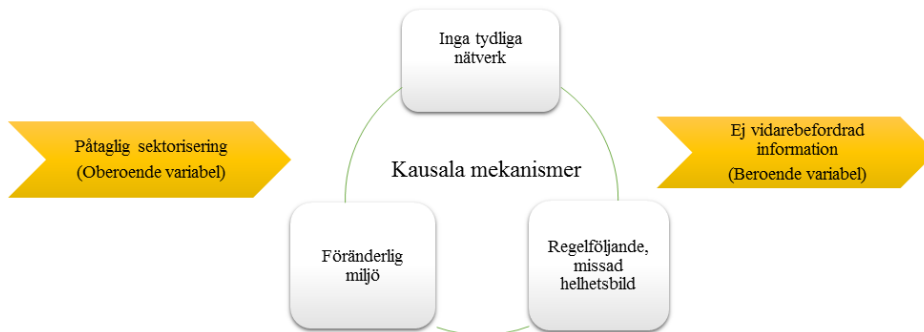
Temat nätverksstyre och begränsad rationalitet förkommer på områden relaterat till myndigheternas övergripande arbetssätt, kunskapsbearbetningen samt att transparens i det dagliga arbetet. Vilket kan spåras till aktörernas lagstiftade uppgifter (SFS 2006:412; SFS 1998:808) och myndigheternas regleringsbrev (Regeringskansliet 2020). Att transparens uttryckligen nämns ”det handlar om att vara transparent i det man gör” (Miktetinac, 2020, intervju), förstärker Kuhlmann och Wollmanns resonemang om dilemmat decentralisering skapar gällande aspekten kontroll och delaktighet av förvaltningen (2018, s. 164–165). Ett aktivt myndighetsarbete samt att omvandla information till praktisk kunskap framhålls. ”[H]ur säkerställer vi kunskap på ett bra sätt? Och ny kunskap långt ut i organisationen? Det möjligen [där] den decentraliserade modellen, framförallt vattenfrågor [...] tappat lite.” (Romson, 2020, intervju).

Slutligen förekommer omgivande miljö och begränsad rationalitet på områdena; förtydligande av organisationen mellan nivåer, lagstiftade uppgifter, gränsvärden för PFAS samt risken för aktörer att fastna i specifika uppgifter. Länsstyrelsen försöker underlätta genom en förtydligad roll och utökade kontakter med andra aktörer. Vilket framkommer i M 2015:B. Informanten från länsstyrelsen nämner seminarium och workshops som ett sätt att dela information och kunskap mellan olika aktörer och nivåer. Ovan resonemang ger att sektoriseringen kräver harmoni mellan samtliga teman, ett sätt att lösa dilemmat mellan koordinering av handling och tillgodose olika intressen (Jacobsson, Pierre & Sundström 2015, s.36).

Gränsvärden för PFAS är i sig ingen lösning. Om myndigheternas arbete fortfarande sker passivt och övervakande, utan uppföljning. Problem uppstår om varje aktör är för avgränsad, ett motiv för nätverksstyre (Montin & Granberg 2013, s. 75–76). Länsstyrelsen framhåller vikten av ett konstruktivt arbete och att ”blame-shifting” utgår (nackdel med vertikal decentralisering) (Kuhlmann & Wollmann 2018, s. 164). I direkt anslutning till uppdagandet var en framgångsfaktor att organiseringen var adaptiv, fränkopplad och inte hade en begränsad rationalitet (Jacobsson, Pierre & Sundström 2015). Samtidigt, framkommer att arbetet fortlöpte under viss hierarki, som teoretiskt framstår ineffektivt (ibid, s. 34).

Innan PFAS-uppdagandet, resulterade sektoriseringen i att mekanismerna skapat avgränsade stuprör, vilket framhålls från centralt håll (Romson, 2020, intervju) som en riskfaktor. Det tycks finnas en paradox i NPM-filosofin, något Montin och Granberg påpekar (2013 s. 96–98; se figur 2).

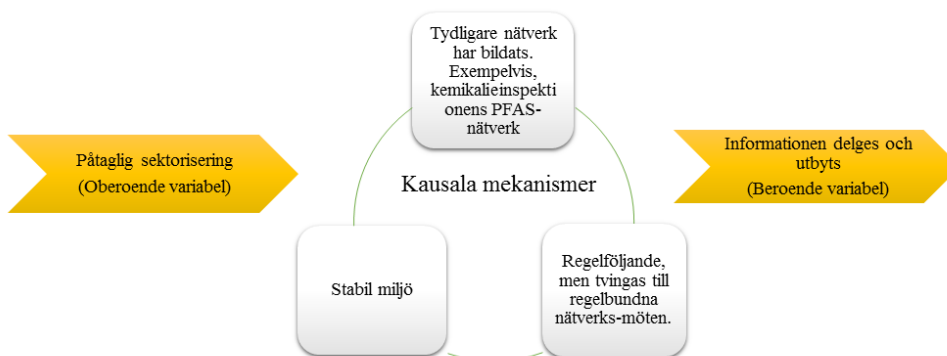
Före PFAS-uppmättes i Kallinge

Figur 2 Kausala mekanismer före PFAS uppmättes i Kallinge

Efter PFAS-uppdagandet skedde en förändring i arbetssättet, vilket resulterade i en mer förutsägbar och stabil miljö. Något som gjort att även om rationaliteten bundits tvingas aktörer samverka, vilket underlättats av förtydligade roller (se figur 3).

Efter PFAS-uppmättes i Kallinge

Figur 3 Kausala mekanismer efter PFAS uppmättes i Kallinge

Den inbyggda komplexiteten i NPM framkommer när de kausala mekanismerna/temana sätts i relation till varandra. Sektoriseringen verkar kräva att det finns sätt att komma runt den på för att den skall bli effektiv. Alkan Olsson framhåller att decentraliseringen är ”ett jätteproblem” (Alkan Olsson, 2020, intervju). Vilket går i linje med Pollitts argumentation att decentraliseringen ej automatiskt är effektiv (2009 s. 395). Empirin belyser decentraliseringsargumentationens komplexitet. Pollitts (2009) slutsats att decentralisering kräver specifika omständigheter för att vara effektiv stryks. NPM-reformernas ensidiga bild av att decentralisering är effektivt ifrågasätts (Kuhlmann & Wollmann 2018, s. 262).

En ökad lokal närhet av förvaltningen är svårt att utifrån analysen ge en rättvis bild av. Dock berör Värjö ämnet vid diskussionen gällande myndigheternas ansvarstagande och drabbade medborgares situation.

[I]ngen myndighet har tagit ansvar och det är svårt att föra en dialog, man inte har fått någon ursäkt eller ersättning. [Det] som de tycker är bra är [...] att det undersöks med möjliga hälsoproblem och hälsorisker. [...] som man kan ha drabbats av. [...]. [H]ur man påverkas hälsomässigt och [...] vad kan man drabbas av [...]. Det är en jättestor oro och då är det [...] uppskatta[t] att det bedrivs forskning [...]. (Värjö 2020, intervju).

5.5.1 Sammanfattning

Sammanställningen av analysen belyser problem som kan uppstå med en decentraliserad vattenförvaltning. I Bladhs (1987) termer sektoriseringen. Vilket vittnar om ett ”systemfel” som Värjö framhåller. Bilden kan ej reduceras till att endast peka ut NPM som felande länk. Det krävs en balanserad argumentation, precis som Romson framhåller ”det är inte med illvilja någon försökt skugga det här” (Romson, 2020, intervju). Komplexiteten gällande decentraliseringens fördelar kontra nackdelar framkommer. Även komplexiteten i resonemanget kring nätverk, omgivande miljö och begränsad rationalitet belyses. Nätverk kan tjäna att sprida information horisontellt, men riskera att bli stuprör (jrf Ernander, s. 38). En stabil omgivande miljö resulterar teoretiskt i ineffektiva organisationer, vilket inte gäller för undersökt fall och begränsad rationalitet tjänar syftet att minska komplexiteten, men i kombination med sektoriseringen riskeras helhetsbilden missas. Analys av nätverk, omgivande miljö och begränsad rationalitet visar att förhållanden är viktiga för sektoriserings utfall (jrf Pollitt 2009).

6 Slutsatser

För att besvara i frågeställningen; *På vilket sätt påverkade den svenska förvaltningsmodellen informationsutbytet mellan nationell, regional och lokal nivå innan uppdagandet av PFAS-utsläppet i Ronneby Kommun 2013?* har komplexiteten i svenska förvaltningssystemet illustrerats. Notera att följande slutsatser gäller specifikt fall och förvaltningsområde samt specifika omständigheter. Slutsatsen är att hypotesen *sektorisering är effektivt*, ej stärks genom empirisk prövning. Fallet tyder på att sektorisering resulterar i dysfunktionaliteter. Den svenska förvaltningsmodellen påverkade informationsflödet mellan förvaltningsnivåerna, vilket påvisats genom att belysa skillnader mellan systemet innan och efter PFAS-uppdagandet.

Sektoriseringen har resulterat i att information ej förmedlats, slutsatserna i Ernanders rapport (2016) bekräftas. Antaganden att en decentraliserad är effektivt ifrågasätts genom empiriskt material. Det fanns ej kapacitet att utvärdera helhetsbilden. Det framkommer att nätverksstyret fördjupats efter uppdagandet, vilket styrker Montin och Granbergs (2013) och Montins (2007) resonemang att nätverk överbygger problem som kan uppstå vid sektorisering. Mot bakgrund av vattenförvaltningens karaktär dras slutsatsen att kraven på samverkan är höga (Statskontoret 2015).

Det primära resultatet av analysen av de kausala mekanismerna visar att sektorisering inte är en lösning eller ett problem relaterat till effektivitet. Det beror på hur förvaltningen svarar på sektoriseringen. Det har framkommit att om det finns tydliga nätverk, där aktörerna vet vem som gör vad och delar information med varandra är förutsättningarna bättre för att information effektivt skall nå fram. Brister nätverken, riskerar förvaltningen bilda avgränsade stuprör och genom begränsad rationalitet riskerar helhetsbilden missas.

Pollitts (2009) argumentation om decentraliseringens situationsberoende framhålls gälla. Governance- och organisationsteorins (2015) antaganden om omgivande miljön ifrågasätts. Genom att undersöka fallet har jämförelse mellan två arbetssätt kunnat genomföras. Slutsatsen är att lösare organisationsformer ej varit effektiva, samtidigt som hierarkiska varit effektiva dras.

7 Diskussion

Nedan diskuteras brister och slutsatser. Resultatets generaliseringsmöjligheter och avgränsningar diskuteras kritiskt. Slutsatserna diskuteras i kontexten centralisering kontra decentralisering.

7.1 Diskussion om slutsatser

Slutsatsen att sektoriseringen leder till brister och kritik mot NPM:s decentraliseringsargument ska nyanseras. Decentralisering är ej uteslutande en lösning, inte heller ett tillkortakommande. Analysen visar därtill komplexiteten i governance- och organisationsteorin. Fallet visar på fortsatt behov att diskutera decentralisering och behov att diskutera för- och nackdelar (Bladh 1987; Kuhlmann & Wollmann 2018; Pollitt 2009). Finns omständigheter som talar för decentralisering? Specifika politikområden? Är dekoncentrering ett alternativ? (Bladh 1987, s. 13–14).

Debatten om centralisering kontra decentralisering kan inte reduceras till förhållanden som bra eller dålig, effektivt eller ineffektivt. En framgångsfaktor i Kallinge framstår vara samarbetsvilja och en fråga är; hade det kunnat ske under ett centraliserat styre? (jrf Pierre & Sundström 2009, s. 20). Fördelar och nackdelar med en decentraliserad förvaltning framstår teoretiskt, precis som informanterna framhåller är det praktiska arbetet viktigt.

Operationaliseringar och analys visar NPM:s komplexitet, behovet att kritisk granska organiseringen och arbetssätt samt vikten att dra lärdom av fallet. Nätverksstyre kan tjäna överbrygga sektoriseringen (jrf Montin & Granberg 2013, s. 75–76, 79–80; Montin 2007 s. 15). Omgivande miljö framkommer avgörande och begränsad rationalitet kan minska komplexiteten (jrf Pierre & Sundström 2009 s. 20). Att dra slutsatser att undersökta mekanismerna är de enda som påverkar informationsflödet kan ej göras. Figur 2 och 3 visar samspelet mellan mekanismerna samt balansen mellan samordning och konflikt samt stabilitet och ”blame shifting” (Kuhlmann & Wollmann 2018, s. 164).

Förvaltningsdualismen spåras (Wockelberg 2015) och informanterna uppvisar medvetenhet kring förvaltningssystemet. I intervjuerna framkommer paralleller till arbetet med Covid-19 vilket tydliggör vikten att undersöka sektorisering på andra förvaltningsområden.

7.2 Kritisk diskussion

En jämförande ambition har ej hafts då det är svårt att hitta jämförbara fall. Det återfinns i USA (The Guardian 2019; EPA 2020), men förvaltningssystemen är olika, således svåra att jämföra ur ett aktörsperspektiv.

Generaliserbarheten begränsas delvis av materialinsamlingsmetoden, dock erhålls djup vilket gynnar validiteten (Teorell & Svensson 2007, s. 268–269). Generaliseringsmöjligheterna påvisas genom informanternas samstämmiga bild. Transparens erhålls genom bifogade transkriberingar och frågeformulär. Operationaliseringarnas konkreta relation till empiriskt observerbara händelser styrker validiteten. Reliabiliteten styrks genom att resultatet jämförs mot andra källor (ibid, s. 55–59).

Det teoretiska resonemanget är angeläget för andra fall och omfattas av extern validitet (Teorell & Svensson 2007, s.69–70). Då två arbetskedan utskilts vilka uppvisar olika arbetssätt, stärker slutsatserna som dragits. Arbetssättens skillnader stärker tilltron till att effekterna faktiskt är kausala (ibid, s. 206–207). Notera att teoretiska utgångspunkterna ej behandlats ”försanthållna” (Esaiasson 2017, s. 163).

Avgränsningarna har möjliggjort en intensiv undersökning av fallet. Det medför med nödvändighet att andra aspekter utlämnas. Under undersökningen har detta funnits med i åtanke och därav nyanseras slutsatserna. Vidare aktualiserar frågeställningen en fallstudiemetod där mekanismerna bäst kan beläggas. Vilket resulterar i avgränsningarna (Teorell & Svensson 2007, s. 206–207).

8 Vidare forskning

Flertalet områden är intressanta för framtida forskning. Dels undersökningar kring NPM och organisationsteori, dels kring fallet. Under intervjuerna och i statliga utredningar framkommer att resurser kombinerat med slumpmässiga omständigheter spelat en essentiell roll för PFAS-uppdagandet. Resurser avseende såväl kunskap som finansiella medel. Intressant att undersöka är förvaltningsmodellens effekter på miljöförvaltningsområden. Även andra NPM-aspekter är intressant för vidare forskning, exempelvis är marknadsisering och företagens möjlighet att använda/tillverka kemikalier.

Att undersöka fall där hypotesen får stöd är intressant. Även undersöka andra politikområde eller laborerande med abstraktionsnivån är intressant. Exempelvis sänka abstraktionsnivån genom applicering teori om organisationskultur förslagsvis Alvesson & Spicer 2019, eller implementeringsteori exempelvis Lundquist 1992. Eller höja abstraktionsnivån exempelvis från ett övergripande perspektiv, förslagsvis North 1993 eller Peters 2005 (Esaiasson m.fl 2017 s. 39). Att ha en uttalad processpårningsambition är fog för vidare undersökningar (Teorell & Svensson, 2007 s. 247–261). Att jämföra det undersökta fallet med andra fall är ett sätt att granska slutsatserna genom att skapa kontrafaktiska skillnader (ibid, s. 64). Medborgarnas utsatthet och jämförande ambitioner bäddar för nya undersökningar (ibid, s. 21–31).

9 Referenser

Primärkällor:

- Alkan Olsson Johanna, 2020. Universitetslektor vid Centrum för miljö-och klimatforskning (CEC). Skypeintervju 15 april 2020
- Andreasson, Fredrik 2020. Arbetar på Länsstyrelsen Blekinge, arbetade med risk- och faroanalys. Telefonintervju 7 april 2020
- Mikteinac, Conny 2020. Driftschef Vatten och Avlopp, dåvarande Projekteringschef, Ronneby Miljö & Teknik, Telefonintervju 9 april 2020
- Olofsson, Magnus 2020. Ronneby Kommun, dåvarande energi och klimatrådgivare. Telefonintervju 19 mars 2020.
- Romson, Åsa 2020. Forskare IVL, dåvarande språkrör för Miljöpartiet och klimat- och miljöminister. Telefonintervju 14 april 2020.
- Värjö, Daniel, Journalist Sveriges Radio, gjort flertalet reportage, Telefonintervju 17 april 2020.

Sekundärkällor:

- Agevall, Lena, 2005. *Välfärdens organisering och demokratin. En analys av New Public Management*. Växjö: University Press
- Alvesson, Mats och André Spicer., 2019. *Dumhetsparadoxen*. Fri Tanke förlag
- Andersson, Eva M., Kristina Scott, YiYi Xu, Daniel S. Olsson, Tony Fletcher & Kristina, Jacobsson., 2019. ”High exposure to perfluorinated compounds in drinking water and thyroid disease. A cohort study from Ronneby, Sweden”, *Environmental Research*, vol. 176. doi: <https://doi.org/10.1016/j.envres.2019.108540>
- Bet. 2016/17:FöU11. *Tillsyn och kontroll på hälso- och miljöområdet inom försvaret*. Försvrutsutskottets betänkande
- Bladh, Agneta, 1987. *Decentraliserad Förvaltning. Tre ämbetsverk i nya roller*. Diss. Stockholms universitet. Lund: Studentlitteratur
- Blomgren, Maria., 2007. ”The Drive for transparency: Organizational field: transformations in Swedish healthcare”, *Public Administration*. Vol. 85 Nr. 1, s. 67–82.
- Boverket 2017 = Boverkets webbplats. Boverkets uppdrag och styrning. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/boverkets-uppdrag/>, Hämtdatum: 2020-05-18
- Castillo, Daniel & Anders Ivarsson Westerberg., 2019. *Ängsliga byråkrater eller professionella pragmatiker. Administrativa effekter av statens indirekta styrning av kommunerna*. Södertörns högskolan: Stockholm

- Dir 2007:166, *Myndighetsstrukturen inom Livsmedelskedjan. Jordbruksdepartementets kommittédirektiv.*
- Duit, Anders, Victor Galaz & Annette Löf 2009. "Fragmenterad förvirring eller kreativ arena? – Från hierarkisk till förhandlad styrning I svensk naturvårdspolitik" i Jon Pierre & Göran Sundström (red.) *Samhällsstyrning i förändring*. Malmö: Liber. S. 125-148
- EFSA 2018 = European food safety authority, 2018, "Risk to human health related to the presence of perfluorooctane sulfonic acid and perfluorooctanoic acid in food", *EFSA Journal*, vol. 16, n. 12, s. 1-284, DOI: 10.2903/j.efsa.2018.5194
- EPA = United States Environmental Protection Agency, 2020. "E.I. DuPont de Numerus and Company PFOA Settlements" *United States Environmental Protection Agency*. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.epa.gov/enforcement/ei-dupont-de-nemours-and-company-pfoa-settlements>, Hämtdatum: 2020-04-30
- Ernander, Göran 2016., Utredning om spridningen av PFAS-föreningen i dricksvatten (M 2015:B), Miljödepartementet. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/contentassets/014c3e70e27c4ecf8d5b91553dd34559/utredningen-om-spridning-av-pfas-fororeningar-i-dricksvatten.pdf>, Hämtdatum: 2020-05-16
- Esaiasson, Peter, Mikael, Gilljam, Henrik, Oscarsson, Ann, Towns & Lena Wängerud, 2017. *Metodpraktikan: Konsten att studera individ, samhälle och marknad*. 5:2 uppl. Stockholm: Wolter Kulwer
- Folkhälsomyndigheten 2020a = Folkhälsomyndighetens webbplats. Folkhälsomyndighetens styrdokument. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/om-folkhalsomyndigheten/styrdokument-och-uppdrag/>, Hämtdatum: 2020-05-18
- Folkhälsomyndigheten 2020a = Folkhälsomyndighetens webbplats. Folkhälsomyndighetens uppdrag. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/om-folkhalsomyndigheten/vart-uppdrag/>, Hämtdatum: 2020-05-18
- Fölster, Stefan., 2014. "Utskälld metod räddar liv". *Svenska Dagbladet*. Ledare. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.svd.se/utskalld-metod-raddar-liv>, Hämtdatum: 2020-04-22
- Försvarsmakten 2020a = Försvarsmaktens webbplats. FIHMS Tillsynsansvar, [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.forsvarsmakten.se/sv/organisation/hogkvarteret/forsvarsinspektoren-for-halsa-och-miljo/generallakarens-tillsynsverksamhet/>, Hämtdatum: 2020-04-23
- Försvarsmakten 2020b = Försvarsmaktens webbplats Riksintressen, [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.forsvarsmakten.se/sv/information-och-fakta/forsvarsmakten-i-samhallet/samhallsplanering/riksintressen/>, Hämtdatum: 2020-04-23
- Hall, Patrik. 2012. *Managementbyråkrati: Organisationspolitisk makt i svensk offentlig förvaltning*. Liber: Malmö

- Havs- och Vattenmyndigheten 2020a = Havs- och vattenmyndighetens webbplats. Vårt uppdrag. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.havochvatten.se/hav/uppdrag--kontakt/vart-uppdrag.html>, Hämtdatum: 2020-05-18
- Havs- och Vattenmyndigheten 2020b = Havs- och vattenmyndighetens webbplats. Vårt uppdrag. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.havochvatten.se/>, Hämtdatum: 2020-05-18
- Havs- och Vattenmyndigheten 2018 = Havs- och vattenmyndighetens webbplats. Ansvar för vatten – vem gör vad?. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.havochvatten.se/hav/fiske--fritid/miljopaverkan/vattenbrist/ansvar-for-vatten---vem-gor-vad.html>, Hämtdatum: 2020-05-18
- Hedin, Anna, 1996. *En liten lathund om kvalitativ metod med tonvikt på intervjuer*. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:kVA1duHZ13UJ:https://studentportalen.uu.se/uusp-filearea-tool/download.action%3FnodeId%3D459535%26toolAttachmentId%3D108197+&cd=1&hl=sv&ct=clnk&gl=se&client=avast>, Hämtdatum: 2020-05-17
- Hedlund, Gun & Stig Montin 2009. "Governance som interaktiv samhällsstyrning – gammalt eller nytt i forskning och politik" i Gun Hedlund & Stig, Montin (red.) *Governance på Svenska*. Stockholm: Santréus Academic Press
- Holm, Gisela & Peter Solyom 1995, "Skumvätskors effekter på miljön. FOU rapport P21-101/95, 1995 års utgåva." [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://rib.msb.se/Filer/pdf%5C6765.pdf>, *Statens räddningsverk*. Karlstad. Hämtdatum: 2020-05-02
- Hood, Christopher 1980. "A new public management for all seasons?" I *Public Administration*. Vol. 69. Nr. 1. s. 3-17. DOI: 10.1111/j.1467-9299.1991.tb00779.x
- Ivarsson Westerberg, Anders, 2004. *Papperspolisien: den ökande administrationen inom moderna organisationer*. Diss. Stockholm: Ekonomiska forskningsinstitutet vid Handelshögskolan i Stockholm (EFI).
- Jacobsson, Bengt, Jon Pierre & Göran Sundström, 2015. *Governing the embedded state: the organizational dimension*. Oxford: Oxford University Press [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www-oxfordscholarship-com.ludwig.lub.lu.se/view/10.1093/acprof:oso/9780199684168.001.0001/acprof-9780199684168>, Hämtdatum: 2020-05-18
- Jordbruksverket 2020a = Jordbruksverkets webbplats. Vårt uppdrag. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://jordbruksverket.se/om-jordbruksverket/vart-uppdrag>, Hämtdatum: 2020-05-18
- Jordbruksverket 2020b = Jordbruksverkets webbplats. Om Jordbruksverket. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://jordbruksverket.se/om-jordbruksverket>, Hämtdatum: 2020-05-18
- Jordbruksverket 2020c = Jordbruksverkets webbplats. Jordbruket och Klimatet. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://jordbruksverket.se/jordbruket-miljon-och-klimatet/jordbruket-och-klimatet>, Hämtdatum: 2020-05-18

- Kaliber, 2019., "Den svenska PFAS-skandalen"., Sveriges Radio P1, 18 oktober. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=1316&artikel=7344143>, Hämtdatum: 2020-03-18
- Kaliber, 2020., "Kemiföretagen visste"., Sveriges Radio P1, 10 februari [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://sverigesradio.se/artikel/7386782>, Hämtdatum: 2020-03-18
- KemI 2020a = Kemikalieinspektionens webbplats., PFAS-nätverk, [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.kemi.se/kemiska-amnen-och-material/hogfluorerade-amnen-pfas/pfas-natverk>, Hämtdatum: 2020-04-24
- KemI 2020b = Kemikalieinspektionens webbplats., Vårt uppdrag, [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.kemi.se/om-kemikalieinspektionen/vart-uppdrag>, Hämtdatum: 2020-05-18
- KemI 2019 = Kemikalieinspektionens webbplats. Höglfluorerande ämnen, [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.kemi.se/kemiska-amnen-och-material/hogfluorerade-amnen-pfas>, Hämtdatum: 2020-04-26
- KI 2019 = Karolinska Institutet för miljömedicins webbplats, "Perfluorerade och Polyfluorerade ämnen", [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://ki.se/imm/perfluorerade-och-polyfluorerade-amnen>, Hämtdatum: 2020-05-05
- Kuhlmann, Sabine & Helmut Wolmann 2018. *Introduction to comparative public administration. Administrative systems and reforms in Europe*. 2 uppl. Cheltham UK: Edward Elgar Publishing Limited
- Kvale, Stienar & Svend, Brinkmann, 2014. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur: Lund
- Lægreid, Per., 2017. "New Public Management" i *Oxford Research Encyclopedia of Politics*. DOI: 10.1093/acrefore/9780190228637.013.159 [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://oxfordre-com.ludwig.lub.lu.se/politics/view/10.1093/acrefore/9780190228637.001.0001/acrefore-9780190228637-e-159#?>
- Lantmäteriet 2020a = Lantmäteriets webbplats. Regeringsuppdrag. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.lantmateriet.se/sv/Om-Lantmateriet/diariet-och-informationsredovisning/regeringsuppdrag/>, Hämtdatum: 2020-05-18
- Lantmäteriet 2020b = Lantmäteriets webbplats. Om oss. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.lantmateriet.se/sv/Om-Lantmateriet/Om-oss/#qry=finansdepartementet>, Hämtdatum: 2020-05-18
- Lipsky, Michael., 1980. *Street-Level Bureaucracy. Dilemmas of the individual in public services*. New York: Russell Sage Foundation
- Livsmedelsverket 2019a = Livsmedelsverkets webbplats. Livsmedelsverket [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.livsmedelsverket.se/produktion-handel--kontroll/nkp-webben/myndigheter-kontrollorgan-och-laboratorier3/myndigheterna-i-livsmedelskedjan/livsmedelsverket>, Hämtad: 2020-05-16
- Livsmedelsverket 2019b = Livsmedelsverkets webbplats. Förvarinspekören för hälsa och miljö (FHIM). [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.livsmedelsverket.se/produktion-handel--kontroll/nkp->

- webben/myndigheter-kontrollorgan-och-laboratorier3/myndigheterna-i-livsmedelskedjan/forsvarsinspektoren-for-halsa-och-miljo-fihm, Hämtdatum: 2020-05-18
- Livsmedelsverket 2018 = Livsmedelsverkets webbplats. Att inleda arbetet med att inrätta ett nationellt dricksvattenråd, [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.livsmedelsverket.se/globalassets/om-oss/regeringsuppdrag/rapport-att-inleda-arbetet-med-att-inratta-ett-nationell-dricksvattenrad.pdf>, Hämtad: 2020-04-03
- Livsmedelsverket 2020a = Livsmedelsverkets webbplats. Poly- och perflourerade akylsubstanser [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.livsmedelsverket.se/livsmedel-och-innehall/oonskade-amnen/miljogifter/pfas-poly-och-perfluorerade-alkylsubstanser>, Hämtdatum: 2020-05-17
- Livsmedelsverket 2020b = Livsmedelsverkets webbplats. Nationella samordningsgruppen för dricksvatten. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.livsmedelsverket.se/om-oss/samarbeten/nationell-samordninggrupp-for-dricksvatten?AspxAutoDetectCookieSupport=1>, Hämtdatum: 2020-05-18
- Livsmedelsverket 2020c = Livsmedelsverkets webbplats. Om oss. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.livsmedelsverket.se/om-oss/verksamhet>, Hämtdatum: 2020-05-18
- Livsmedelsverket 2020d = Livsmedelsverkets webbplats. Verksamhet. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.livsmedelsverket.se/om-oss/verksamhet?AspxAutoDetectCookieSupport=1>, Hämtdatum: 2020-05-18
- Livsmedelsverkets kompletterande bedömning 2014. [Elektroniskt] Tillgänglig: https://www.livsmedelsverket.se/globalassets/livsmedel-innehall/oonskade-amnen/pfaa/kompletterande_bedomning_ronneby.pdf, Hämtdatum: 2020-05-16
- Lunds universitet 2018 = Lunds universitets webbplats. Johanna Alkan Olsson, [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.cec.lu.se/johanna-alkan-olsson>, Hämtdatum: 2020-04-12
- Lundqvist, Lennart., 2008. ”Den politiska demokratin, ekonomismen och förvaltningsetiken” i *Etik i medborgarnas tjänst – en antologi om förvaltningsetik*. Verva, Verket för Förvaltningsutveckling, s. 27–41. ISBN: 91-974935-0-3
- Lundquist, Lennart., 1992. *Förvaltning, stat och samhälle*. Studentlitteratur: Lund
- Matie, Lucica & Octavian Mircea Chesaru, 2014, ”Implementations guidelines of the new public management. cases of Romenia and Sweden”. *Procedia – Social and behavioral science*. vol. 143, s. 857–861, DOI: 10.1016/j.sbspro.2014.07.490, [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042814044188>
- Meuleman, Louis., 2019. *Metagovernance for sustainability. A Framework for Implementing the Sustainable Development Goals*. New York: Routledge
- Miljöteknik 2020 = Ronneby Miljö & Tekniks webbplats. Om oss, [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.ronneby.se/sidowebbplatser/miljoteknik/om-oss.html>, Hämtdatum: 2020-03-13

- Molander, Per. 2015. "Nya styrmetoder, sektorisering och samverkan" i Statskontoret (red.) *Förändring i svensk förvaltning och svenska utmaningar*. Statskontoret. s. 69–97. [Online] Tillgänglig: http://www.statskontoret.se/globalassets/publikationer/2015/om-offentlig-sektor_24_forandringar.pdf, Hämtdatum: 2020-04-29
- Montin, Stig 2007. *Moderna Kommuner*. 3 uppl. Malmö: Liber
- Montin, Stig och Mikael Granberg. 2013. *Moderna Kommuner*. 4 uppl. Egypten: Liber
- MSB 2019 = Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskaps webbplats. Besvarade regeringsuppdrag. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.msb.se/sv/om-msb/vart-uppdrag/regeringsuppdrag/besvarade-regeringsuppdrag/>, Hämtdatum: 2020-05-18
- Naturvårdsverket 2019 = Naturvårdsverkets webbplats. Om Naturvårdsverket. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/>, Hämtdatum: 2020-05-18
- Naturvårdsverket 2020 = Naturvårdsverkets webbplats. Naturvårdsverket. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.naturvardsverket.se/>, Hämtdatum: 2020-05-18
- North, Douglas., 1993. *Institutionerna, tillväxten och välståndet*. Kristandstads boktryck: SNS
- Nyberg, Linda., 2015. "Politikens handlingsutrymme och konkurrensens lagar: Nyliberala föreställningar om stat och marknad i tre konkurrensregelverk" i *Statsvetenskaplig tidsskrift*. Vol. 117. Nr. 4, s. 505–530, Hämtdatum: 2020-05-04
- Panikkar, Bindu, Benjamin, Lemmond, Lauren, Allen, Carol, DiParro & Shania Kasper., 2019. "Making the invisible visible: results of community-led health survey following PFAS contamination of drinking water in Merrimack, New Hampshire". *Environmental Health*. Vol. 18. Nr. 1. s.1–16. DOI: 10.1186/s12940-019-0513-3
- Peters, Guy B. 2005. *Institutional Theory in Political Science. The 'New Institutionalism'*. 3 uppl. Storbritannien: Ashford Colour Press Ltd
- Pettersson, Mats, Märta Ländell, Yvonne, Ohlsson, Dan, Berggren Kleja & Charlotta Tiberg., 2015. "Preliminära riktvärden för högfluorerade ämnen (PFAS) i mark och grundvatten", *SGI Publikation 21*, Linköping.
- Pollitt, Christopher 2009. "Decentralization: A Central Concept in Contemporary Public Management". *The Oxford Handbook of Public Management*. DOI: 10.1093/oxfordhb/9780199226443.003.0017
- Regeringskansliet 2020 = Regeringskansliets webbplats. Regleringsbrev för 2020. [Elektroniskt] Tillgänglig <https://www.regeringen.se/regeringspolitik/regleringsbrev-for-2020/>
- Regeringskansliet 2017 = Regeringskansliets webbplats. Myndigheter. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/lattlast-information-om-regeringen-och-regeringskansliet/myndigheter/>, Hämtdatum: 2020-05-04
- Regeringskansliet 2014 = Regeringskansliets webbplats. Arbetet på regional nivå. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/sa-styrs-sverige/arbetet-pa-regional-niva/>, Hämtdatum: 2020-05-10

Region Örebro län 2019a = Region Örebro läns webbplats. Arbets- och Miljömedicinska kliniker i Sverige [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.regionorebrolan.se/sv/uso/Patientinformation/Kliniker-och-enheter/Arbets--och-miljomedicinska-kliniken/Webbtjanster1/Lankar/>, Hämtdatum: 2020-05-07

Region Örebro län 2019b = Region Örebro läns webbplats. Utemiljö [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.regionorebrolan.se/sv/uso/Patientinformation/Kliniker-och-enheter/Arbets--och-miljomedicinska-kliniken/Vara-arbetsomraden/Utemiljo/>, Hämtdatum: 2020-05-07

Riksdagen 2020 = Riksdagens webbplats. Åsa Romson (MP), [Elektroniskt] Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/ledamoter-partier/ledamot/asa-romson_0951854268017, Hämtdatum: 2020-05-14

Ronneby Kommun 2019a. = Ronneby Kommuns webbplats. PFAS information, [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.ronneby.se/bygga-bo--miljo/vatten-och-avlopp/pfas-information.html>, Hämtdatum: 2020-03-12

Ronneby Kommun 2019b = Ronneby Kommuns webbplats. Frågor och svar om PFAS, [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.ronneby.se/bygga-bo--miljo/vatten-och-avlopp/pfas-information/fragor-och-svar-om-pfas.html>, Hämtdatum: 2020-05-18

Ronneby Kommun 2019c = Ronneby Kommuns webbplats. Arbetets gång, [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.ronneby.se/bygga-bo--miljo/vatten-och-avlopp/pfas-information/arbetets-gang.html>, Hämtdatum: 2020-05-13

Ronneby Kommun 2015 = Ronneby Kommuns webbplats. Information om PFAS i vårt vatten, [Elektroniskt] Tillgänglig: https://www.ronneby.se/download/18.1e7e68a115fb964894a27274/1510839279932/PFAS_trycksak_20150525.pdf, Hämtad: 2020-04-04

Ronneby Kommun 2018 = Ronneby Kommuns webbplats. Kommunalt vatten & avlopp, [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.ronneby.se/bygga-bo--miljo/vatten-och-avlopp/kommunalt-vatten--avlopp.html>, hämtad: 2020-04-23

Score 2018 = Stockholm centrum för forskning om offentlig sektor 2018. Forskning vid Score, [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.score.su.se/forskning>, Hämtdatum: 2020-05-06

SFS 2006:412, Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster

SFS 1998:808, Miljöbalk

SFS 2017:868, Förordning (2017:869) med länsstyrelseinstruktion

SIG 2019 = Statens geotekniska instituts webbplats. Vårt samhällsuppdrag

SGU 2018 = Sveriges geologiska undersöknings webbplats. Om SGU. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.sgu.se/om-sgu/>, Hämtdatum: 2020-05-18

SGU 2020 = Sveriges geologiska undersöknings webbplats. Så styrs SGU. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.sgu.se/om-sgu/sa-styrs-sgu/>, Hämtdatum: 2020-05-18

Sjöfartsverket 2020 = Sjöfartsverkets webbplats. På uppdrag av regeringen. [Elektroniskt] Tillgänglig: <http://www.sjofartsverket.se/sv/Om-oss/Vad-gor-Sjofartsverket/Pa-uppdrag-av-regeringen/>, Hämtdatum: 2020-05-18

- Sjöfartsverket 2019 = Sjöfartsverkets webbplats. Vad gör Sjöfartsverket?
[Elektroniskt] Tillgänglig: <http://www.sjofartsverket.se/sv/Om-oss/Vad-gor-Sjofartsverket/>, Hämtdatum: 2020-05-18
- Skogsstyrelsen 2020 = Skogsstyrelsens webbplats. Pågående regeringsuppdrag.
[Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.skogsstyrelsen.se/om-oss/var-verksamhet/regeringsuppdrag/>, Hämtdatum: 2020-05-18
- Skogsstyrelsen 2020 = Skogsstyrelsens webbplats. Vår verksamhet i korthet.
[Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.skogsstyrelsen.se/om-oss/var-verksamhet/>, Hämtdatum: 2020-05-18
- SOFS 2013:17, Upphävande av allmänna råden (SOFS 2013:17) om försiktighetsmått för dricksvatten. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/foreskrifter-och-allmanna-rad/2013-12-15.pdf>, Hämtdatum: 2020-05-18
- SOU 2016:32, *Det nödvändiga dricksvattnet – en sammanfattning*, Näringsdepartementet
- SOU 2015:66, *En förvaltning som håller ihop*, Näringsdepartementet
- SOU 2007:72, *Att styra staten – regeringens styrning av sin förvaltning*, Finansdepartementet
- Statskontoret, 2005, Sektorisering inom offentlig förvaltning, [Elektroniskt] Tillgänglig: <http://www.statskontoret.se/globalassets/publikationer/2005/200503.pdf>
- Statskontoret, 2012. Myndighetsanalys av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. [Elektroniskt] Tillgänglig: <http://www.statskontoret.se/globalassets/publikationer/2012/201201.pdf>, Hämtdatum: 2020-04-15
- Statens medieråd 2019 = Statens medieråds webbplats. Källkritik – En utmaning, [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.statensmedierad.se/larommedier/kallkritikvemvadvarfor/kallkritikenutmaning.422.html>, Hämtdatum: 2020-04-05
- Strålsäkerhetsmyndigheten 2020 = Strålsäkerhetsmyndighetens webbplats. Om myndigheten. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.stralsakerhetsmyndigheten.se/om-myndigheten/>, Hämtdatum: 2020-05-18
- Strålsäkerhetsmyndigheten 2019 = Strålsäkerhetsmyndighetens webbplats. Våra verksamhetsområden. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.stralsakerhetsmyndigheten.se/om-myndigheten/vara-verksamhetsomraden/>, Hämtdatum: 2020-05-18
- Sundström, Göran, 2016. "Administrative reform" i Jon Pierre (red.). *The Oxford handbook of public administration*. Oxford University press (Oxford handbook online). [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www-oxfordhandbooks-com.ludwig.lub.lu.se/view/10.1093/oxfordhb/9780199665679.001.0001/oxfordhb-9780199665679>, Hämtdatum: 2020-05-17
- Sundström, Göran & Jon, Pierre 2009, "Samhällsstyrning i förändring", i Pierre, Jon & Sundström, Göran (red.) *Samhällsstyrning i förändring*. Malmö: Liber

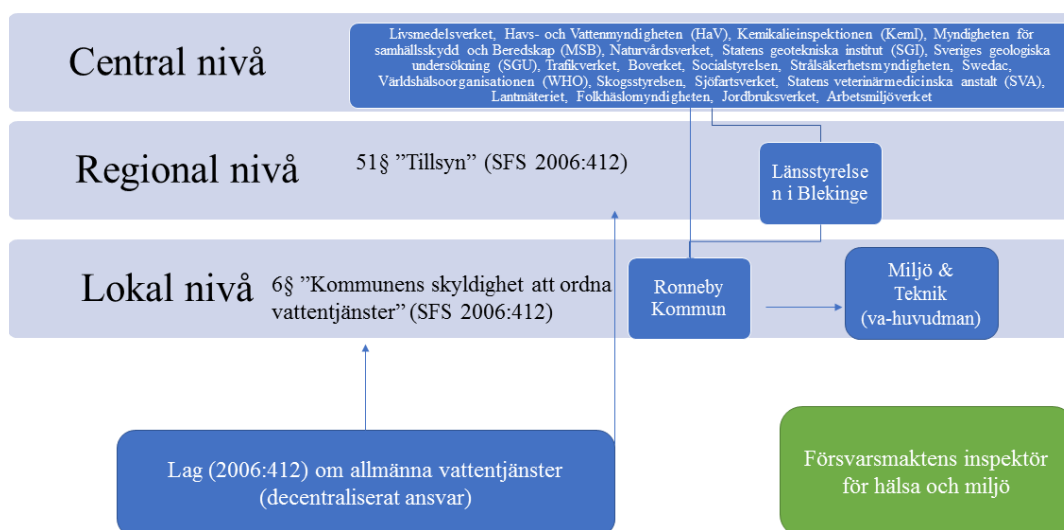
- SVA 2020a = Statens veterinärmedicinska anstalts webbplats. SVA:s uppdrag och styrning. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.sva.se/om-oss/organisation/uppdrag-och-styrning/>, Hämtdatum: 2020-05-18
- SVA 2019 = Statens veterinärmedicinska anstalts webbplats. Säkra Livsmedel. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.sva.se/om-oss/verksamhet/sakra-livsmedel/>, Hämtdatum: 2020-05-18
- Svenskt vatten 2019 = Svenskt vattens webbplats. Myndigheter, Svenskt vatten, [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.svensktvatten.se/vattentjanster/juridik/oversikt-myndigheter/>, hämtad: 2020-04-23
- Svenskt vatten 2018 = Svenskt vattens webbplats. HD-dom riskerar att öka ansvar för kommunala dricksvattenproducenter, svenskt vatten [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.svensktvatten.se/om-oss/nyheter-lista/nyheter-svenskt-vatten/hd-dom-riskerar-okat-ansvar-for-kommunala-dricksvattenproducenter/>, Hämtdatum: 2020-04-05
- Swedac 2020a = Sveriges nationella ackrediteringsorgans webbplats. Instruktion och regleringsbrev. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.swedac.se/om-swedac/detta-gor-swedac/instruktion-regleringsbrev-och-strategi/>, Hämtdatum: 2020-05-18
- Swedac 2020b = Sveriges nationella ackrediteringsorgans webbplats. Detta gör Swedac. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.swedac.se/om-swedac/detta-gor-swedac/>, Hämtdatum: 2020-05-18
- Sørensen, Eva – Jacob, Torfing., 2005, ”The Democratic Anchorage of Governance Networks”, *Scandinavian Political Studies*, Vol. 28, Nr. 3, s. 195–218.
- Teorell, Jan & Torsten Svensson, 2007. *Att fråga och att svara. Samhällsvetenskaplig metod*. Uppl 1:4. Liber: Stockholm.
- The Guardian 2019, ”Companies deny responsibility for toxic ’forever chemicals’ contamination. *The Guardian*. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.theguardian.com/us-news/2019/sep/11/pfas-toxic-forever-chemicals-hearing-3m-dupont-chemours>, Hämtdatum: 2020-04-30
- Trafikverket 2020a = Trafikverkets webbplats. Regleringsbrev. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.trafikverket.se/om-oss/var-verksamhet/trafikverkets-uppdrag/Regleringsbrev/>, Hämtdatum: 2020-05-18
- Trafikverket 2020b = Trafikverkets webbplats. Trafikverkets uppdrag. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.trafikverket.se/om-oss/var-verksamhet/trafikverkets-uppdrag/>, Hämtdatum: 2020-05-18
- Trafikverket 2020c = Trafikverkets webbplats. Vatten. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://www.trafikverket.se/om-oss/var-verksamhet/sa-har-jobbar-vi-med/Miljo-och-halsa/Vatten-och-mark/>, Hämtdatum: 2020-05-18
- Värjö, Daniel, 2019. ”Försvaret kände till risk för föroreningar i dricksvattenet”. *Sveriges television*. [Elektroniskt] Tillgänglig: <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=7345070>, Hämtadatum: 2020-04-15
- Wennström, Johan & Tom S. Karlsson 2014, ”Fortsatt debatt om New Public Management, *Svenska Dagbladet*, Ledarbloggen. [Elektroniskt] Tillgänglig:

- <http://blog.svd.se/ledarbloggen/2014/08/28/fortsatt-debatt-om-new-public-management/>, Hämtdatum: 2020-04-22
- Wilikings, Andrew, Jodi Collbet-Sabé, Brad Gobby & Judith Hangartner., 2019. "Translations of new public management: a decentred approach to school governance in four OECD countries" i *Globalisation, Societies and Education*. Vol. 17, nr. 2, s. 147–160. [Elektroniskt] Tillgänglig: <http://dx.doi.org.ludwig.lub.lu.se/10.1080/14767724.2019.1588102>, Hämtdatum: 2020-05-04
- Wockelberg, Helena. 2015 "Finns det något svenskt i förvaltningsmodellen?" i Statskontoret (red.) *Förändring i svensk förvaltning och svenska utmaningar*. s.15–35. [Elektroniskt] Tillgänglig: http://www.statskontoret.se/globalassets/publikationer/2015/om-offentlig-sektor_24_forandringar.pdf, Hämtdatum: 2020-04-29
- Wockelberg Helena. 2008. "Etik som politik, fler frågor än svar?" i *Etik i medborgarnas tjänst – en antologi om förvaltningsetik*. Verva, Verket för Förvaltningsutveckling, s.97-108. ISBN: 91-974935-0-3
- Yuan, Ximing & Per Leandersson, 2017. "PFAS, PFOS och PFOA i våra kroppar". *Arbets- och Miljömedicin*. [Elektroniskt] Tillgänglig: <http://arbetsochmiljomedicin.se/pfas-pfos-och-pfoa-i-vara-kroppar/>, Hämtdatum: 2020-05-12

Bilagor

Bilaga 1 - Vattenförvaltningen Ronneby Kommun

Vattenförvaltningen i Ronneby Kommun

De blåa figurerna representerar civil verksamhet. På centralnivå finns en rad myndigheter som har olika uppgifter och på olika sätt skall förmedla dessa till lokal och regional nivå. Exempelvis information kemikalier. På regional nivå finns länsstyrelsen som sköter den statliga förvaltningen i länet (Regeringskansliet 2014). De har en tillsynande roll mot kommunerna. På lokal nivå finns kommunerna som har det teoretiska ansvaret för vattenförsörjningen (SFS 2006:412). I Ronneby Kommun ligger ansvaret utlagt på det kommunala bolaget Ronneby Miljö & Teknik som är va-huvudman.

Den gröna figuren visar Försvarens tillsynsmyndighet, "Försvarens inspektör för hälsa och miljö". Den är placerad nedanför de andra förvaltningsnivåerna då de följer delvis andra regler i miljöbalken (SFS 1998:808).

Bilaga 2 - Frågeformulär

Inledande presentation:

Syftet med uppsatsen presenteras, för att påminna om att det ej är att peka ut någon person eller myndighet som ansvarig. Möjligheten till anonymitet upprepas.

Inledande frågor:

Syfte med frågorna: ”Uppvärmningsfrågor”

Fråga 1)

Vad hade du för roll då PFAS-utsläppet upptäcktes 2013/2014?

Fråga 2)

Hade du några specifika arbetsuppgifter?

Tema 1, Nätverksstyre

Syfte med frågorna: erhålla information om organiseringens betydelse, hur påverkas organiseringen av sektoriseringen. Finns tydlig problematik mellan vissa nivåer? Finns det ett särskilt välutvecklat samarbete mellan andra?

Fråga 3)

Vad är den nationella/regionala/lokal nivåns relation (det vill säga uppdrag) till andra myndigheter i vattenförsörjningsfrågan?

- Kan du beskriva/ge exempel på hur information sprids?

Fråga 4)

Vad hade ni på nationell/regionala/lokal nivå för uppdrag vid PFAS-uppdagandet?

Fråga 5)

Vad får det för konsekvenser att vattenförsörjningsfrågan är utspridd på många enheter? (Noggrannhet med att undersöka balansen, det vill säga att det kan finnas både positiva och negativa konsekvenser av detta för att undvika ledande fråga).

- Har varje myndighet tydliga uppgifter?
- Fanns det överlappande uppgifter?
- På vilket kan organiseringen i vattenförsörjningsfrågan underlättats?

Fråga 6)

Vad från nationell/regional/lokalnivå fungerade i samverkan med de andra nivåerna och relevanta myndigheter?

- Kan du ge exempel på en situation när det fungerade?

Fråga 7)

Vad från lokal/regional/nationellnivå var problematiskt i samverkan med de andra nivåerna och andra relevanta myndigheter?

- Kan du ge exempel på en situation när det inte fungerade?

Tema 2, Omgivande miljö

Syfte med frågorna: erhålla information om betydelsen av den omgivande miljön för organisationen.

Fråga 8)

Hade ni hanterat någon liknande situation tidigare? (T.ex. större kriser)

- Kan du ge exempel på en sådan situation och hur ni agerade då?

Fråga 9)

Fanns en handlingsplan att agera efter när dricksvattenföroreningen upptäcktes?

- Om inte:
  - Är vanligt med utbyte av information med andra myndigheter/aktörer?
- Om ja:
  - Är delegering av uppgifter vanligt/passera information vidare till andra aktörer?
  - Om det är vanligt hur följs detta upp och vem har det ansvaret?
  - Delegeras hela uppgiften eller endast en del av den?

Tema 3, Begränsad rationalitet

Syfte med frågorna: erhålla information om vilken roll regler och andra bestämmelser har. Svaren kodas mot operationaliseringen av begränsad rationalitet.

Fråga 10)

På vilket sätt förhåller sig den nationell/regionala/lokala nivån till det regelverk som finns? (Ge exempel på, finns tydlig ansvarsfördelning som man följer eller finns det luckor?)

Fråga 11)

Det finns rapporter som visar på att kunskapsläget om PFAS var relativt välutvecklat flera år innan upptäckten i Kallinge gjordes men att det tog tid för den att sprida sig. Vad från Central/regional/lokal nivå tror du att det kan bero på?

Avslutande frågor:

Syfte med frågorna: Knyta ihop intervjun och ge tillfälle för informanten att komma med ytterligare synpunkter/infallsvinklar

Fråga 12)

Är det något du vill tillägga?

Fråga 13)

Är det något du vill fråga mig?

Bilaga 3 – Telefonintervju Magnus Olofsson – Ronneby Kommun

Datum: 19/3–2020

Längd: 30 minuter

Transkriberingen utfördes: 19/3–2020

Telefonintervju: Magnus Olofsson

Närvarande: Marie Nyström Gustavsson (MNG) och Magnus Olofsson (MO)

MNG: Hur tycker du samverkan mellan de olika myndigheterna fungerade? [Vid arbete efter uppdragandet av PFAS]

MO: Jag tycker att det överlag fungerade väldigt bra, och det var ju ett annorlunda sätt att arbeta, men det härvar ju också en exceptionell händelse och föroreningar för oss myndigheter och berörde flera verksamhetsutövare. Det berörde fler myndigheter, det berörde bland annat flera tillsynsmyndigheter och, eh.. även då sen arbets- och miljömedicinarna som skulle göra undersökningarna. Så att överlag tycker jag det fungerade bra.

MNG: Mm

MO: Ehh och problematiken går väl mera bakåt i tiden då, gentemot de centrala myndigheterna. Där vi kan, där vi kan se liksom att ehh... Det här borde vi på lokalnivå fått till oss mycket tidigare

MNG: mm

MO: så att den här problematiken hade upptäckts tidigare, att exponeringen inte hade blivit så långvarig och sånt. Så det, det är väl det.

MNG: mm

MO: Men sen när väl livsmedelsverket vaknade då va, så gjorde dem flera bra saker.

MNG: mm

MO: Dels så fick vi upp väldigt snabbt ehh svar på den här riskbedömningen då, så att vi kunde gå ut med relativt lugnande besked redan dagen efter det här projektet då. Dem [Livsmedelsverket, mitt tillägg] tog fram de här åtgärdsgränserna relativt snabbt. De skickade ut en enkät till alla miljökontor i landet för att få en kartläggning av hur, hur det här ser ut och sammanställde den snabbt också, och den visade ju att det var någonting typ, va var det, det var väl ett hundratal vattenverk runt om i landet som antingen hade bekräftats eller misstänktes skulle kunna ha förhöjda halter av PFAS då va men...

MNG: mm

MO: ... men av de mätningar som gjorts har ju Kallinge, Brantafors, var ju skyhögt högst då va. Så att ehh... Livsmedelsverket dem skickade ned en utredare, en intervjuare som djupintervjuade både mig och kommundirektören och VD:n för [kort paus] Miljöteknik [Miljö & Teknik] ehh... för att höra efter och få feedback på hur vi upplevde att livsmedelsverket hade hjälpt oss och sånt, och ehh så dem, dem gjorde ganska mycket när det hade...

MNG: mm

MO: när det hade blivit uppmärksammande på det här då.

MNG: mm... Vad?

MO: och som sagt...

MNH: Hur?

MO: när de andra då Länsstyrelsen, Generalläkaren och sånt då va. De ehh det flöt på väldigt smidigt. Så att... det fungerade bra med de här samrådsmötena vi hade regelbundet. Där vi stämde av vad som hade gjorts och vad som borde göras och så vidare då va. Så, så det fungerade bra.

MNG: Fanns det något som fungerade mindre bra då?

MO: Förlåt, vad sa du`?

MNG: Fanns det något som fungerade mindre bra? Eller som, som kunde fungerat ännu bättre?

MO: Nej, inte så. Det som var, som vi kunde som sagt har gjort bättre var det här med informationen ut mot invånarna och vilka områden och enskilda fastigheter som hade haft det här vattnet från Kallinge, från Brantafors då och ehh.. och sånt då va... och ehh hur vi skulle ha. Vi skulle kunna ha fått ut informationen bättre och på ett tidigare stadium och formulerat oss lite bättre då och inte pratat om vattnet i Kallinge utan vattnet som distribuerats till Kallinge och visa delar av Norra Ronneby tänkt och så vidare. Så att den biten kunde vi ha gjort bättre och det som jag ser såhär i efterhand vi skulle kunna ha gjort bättre.

MNG: Ehm... vad va, vad va kommunens specifika uppdrag vid ehm, när, när ni väl uppdagade det? PFAS, vad fick, fick ni för roll?

MO: Ah man, man får ju... Vi hade våra olika roller på det visat att ehh det för en del av oss så, jag var ju då miljö och hälsoskyddsinspektör, jag hade ansvar för dricksvattentillsynen jag hade alltså tillsyn över Miljötekniks dricksvatten hantering då va... och ehm... och det dem gjorde då va, det hade jag liksom, de agerade ju rent av innan jag krävde saker.

MNG: mm...mm

MO: till exempel stänga vattenverket [Brantafors, mitt tillägg] och så vidare. Och, och sedan stämde de ju av med mig lite när de skulle återstarta vattenverket då på...

MNG: mm

MO: våren 2014 var det ja, och de skulle göra provtagningar och sådana saker. Det är sådana bitar som har direkt haft med saken att göra då va. Men sedan har jag ju deltagit i den här stora samrådsgruppen då så att vi har kunnat se liksom vad de andra parterna gör och vad som skall göras för att reda ut saker och ting. Så att ehm, det har varit bara nyttigt då va, så att vi bara inte har suttit på varsin kammare och försökt bena ut det här...

MNG: mm

MO: ... utan gjort det här tillsammans

MNG: Ehm, eh ja... och vad tror du då att det har fått för konsekvenser att, att ni har varit så många aktörer eller i, i den här vattenförsörjningsfrågan innan och under tiden att PFAS uppdagades?

MO: Ta frågan en gång till jag tog upp den här...

MNG: Ja, vad tror du liksom att det har fått för...Vad har det här för betydelse att ni har varit många aktörer innan det uppdagade, men också när, under tiden, ni arbetade med själva hanteringen av föroreningen?

MO: Jo men det, ehh det har nog bara varit bra. Det som till exempel min då varande chef gjorde bra det var att det här första samverkansmötet som vi hade i januari 2014 då va, påpekade han för, framförallt få Miljöteknik och Försvaret då, lagkravet på egenkontroll då va, och att det låg mycket ansvar nu på dem att reda ur hur de här föroreningen hade uppstått och de områden som är förorenade och så va. Och det var framförallt riktat mot Försvarsmakten eftersom huvudproblemet låg där med spridningen från brandövningsplatsen och han påpekade detta med

egenkontroll. Att man måste göra det och det var de ju ganska väl medvetna om och försvaret hade ju som sagt redan planer på att göra sådan här PFAS undersökningar då. Det var ett krav från deras tillsynsmyndighet, Genrealläkaren, så att ehm det fanns en medvetenhet kring det här sedan tidigare men X [chefen, mitt tillägg] påpekade detta här ytterligare och det lade väl en bra grund för det fortsatta arbetet sedan då.

MNG: mm... Nu ska vi se... Tycker du, tycker du att på något sätt man förändrade synen på hur, på hur samverkan kan fungera efter att man hade uppdragat föreningen?

MO: Ehm... det kan jag nog tänka mig, jag kan bara svara för mig själv men, men att det var enbart positivt att vi valde det här arbetssättet då och, det, det är ju som sagt ett speciellt ärende med flera parter inblandade. Både det man kallar för verksamhetsutövare i miljöbalken och i livsmedelslagstiftningen, och tillsynsmyndigheter och sedan då kommunledningen som då representerar kommuninvånarna då och så vidare. Så att det har varit, det fungerade väldigt bra på det viset att man, vi stämde av vad som hade gjorts, vad som borde ha gjorts, hur informerar vi om det här och så vidare. Så att överlag tycker jag det fungerade bra.

MNG: Så att det är någonting du tror att man kommer fortsätta med, att samverka?

MO: Ja det tror jag nog. Sen är ju det här som sagt att speciellt ärende då så att det kanske är, det är ju inte vanliga att blanda in såhär många parter då va, det är ju vanligtvis bara en verksamhetsutövare och en tillsynsmyndighet. Men i det här fallet blev ju flera parter inkopplade och, inte minst arbets- och miljömedicin som skall försöka reda ut om det kan finnas något orsakssamband och de har ju i sin tur anlitat forskare som har varit knutna till andra utsläpp i världen. Till exempel där borta i USA. Jag har till och med kört motsvarande sådan här power point nere i Lund, på engelska och de var med då. Det var utländsk forskare, han har väl sin bas i England, men han var med. Det är lite ovant för en enkel inspektör att få åka ned, men.

MNG: hm... ja! Har du tid för de två sista frågorna? Annars så kan jag, jag skippa dem om du känner att du vill gå.

MO: Ahh det är ingen panik jag har inte något...

MNG: Nej?

MO: Jag satte telefonen på...nej just det jag pratar ju i telefonen så att det är ju ingen panik?

MNG: Nej. Så, vad, finns det något speciellt som skulle kunna hända om kommunen inte följer de reglerna som finns. Jag tänker just på vattentillsynen och hur man skall sköta en sådan här, ett sådant här ärende? Fanns det ens något sådant här planerat sätt att jobba när det uppkommer något sådant här?

MO: Nja, det finns det på det viset att Miljöteknik har sedan lång tid tillbaka en ganska så välutvecklad beredskapsplan för ... men kanske inte för sådana här grejer, det var ju lite exceptionellt då va, men det vanliga är kanske om det uppstår en läcka eller om det inträffar någon bilolycka ute i, vid Tvingkrysset till exempel, där olja läcker ut och hur skall man agera då och så vidare. Så sådana saker finns det upparbetade beredskapsplaner för hos både miljöteknik för dricksvattnet och hos kommunen när det gäller lite mer allmänt, så att. Det var väl frågan i ett tidigt skede då om kommunen skulle gå in i något sånt här, ja inkalla krisledningsgrupp, och ehh... men det gjordes aldrig. Så politikerna överlät det

här arbetet till oss tjänstemän i stor utsträckning då va. Det hade inte några politiska dimensioner i det här, det handlar ju om att...

Inspelningen avbröts, sammanfattning i direkt anslutning till intervjun:

Men det som framkom sista minuten var, resonemang om vad som hade hänt om man inte hade upptäckt PFAS- när man gjorde. Formellt sätt är detta en brist: miljöteknik ej gjort faroanalys av vattenverket i Brantafors, eftersom kunskapen om PFAS inte förmedlats från central nivå till lokal nivå. Krav på faroanalys infördes 2011. Hade kunskapen förmedlats hade man också kunnat testa vattnet tidigare. fanns inte med som ett gränsvärde etc. kunskapen på lokal nivå fanns inte.

Ytterligare kommentarer som framkommer från Olofsson skriftligen: Vi skall skilja på regelverk och info om PFAS, Miljö & Teknik kände till kravet på faroanalys men kände inte till PFAS som risk för dricksvattnet. Något år innan PFAS-föreningen upptäcktes hade Miljöteknik planer på att uppdatera skyddsföreskrifterna för Brantafors vattenverk. Som en del i det arbetet hade man låtit en konsult kartlägga tänkbara risker inom det befintliga vattenskyddsområdet, och i det ingår ju stora delar av flygplatsens område. I konsultens rapport nämndes inte PFAS alls = konsulten kände inte till PFAS som risk. Konsultens kartläggning uppfyller inte de formella kraven på en faroanalys, men kan ses som en förstudie till en sådan. Hade Miljöteknik gjort en komplett faroanalys (antagligen med hjälp av konsult) så är det alltså osäkert om PFAS hade noterats som en risk eftersom kunskapen inte heller fanns hos konsulter som anlåtats, inte heller hos branschorganet Svenskt Vatten. Hade PFAS upptäckts som risk i en faroanalys hade det skett tidigast 2012, alltså bara ett drygt år innan det nu upptäcktes, 16 dec 2013. Samma månad, december 2013, kom Livsmedelsverkets och Kemikalieinspektionens rapport om släckskum som risk för dricksvatten = vi på lokal nivå fick den rapporten efter att länsstyrelsen hade upptäckt de höga halterna kring Kallinge flygplats.

Bilaga 4 – Telefonintervju Fredrik Andreasson – Länsstyrelsen

Datum: 7/4–2020

Längd: 1 timme

Utförd transkribering: 7/4–2020

Telefonintervju: Fredrik Andreasson

Närvarande: Marie Nyström Gustavsson (MNG) och Fredrik Andreasson (FA)

MNG: Vad hade du för, för, roll under tiden, alltså när PFAS upptäcktes, uppdagades då 2013/2014?

FA: Ja, jo jag var ju, jag jobbar ju med miljögiftsövervakning. Jag är kemist och har jobbat med, även innan detta då 2013–2014, har jobbat med hjälp av påverkansanalyser och riskanalyser och försöker så att säga hitta olika miljögifter kan man säga, ute i miljön.

MNG: mm...

FA: Och det var min roll även under det året. Att vi, jag och några kollegor vi tar fram provtagningsprogram och försöker och, och fundera ut vilka ämnen skulle vi kunna hitta på, på vissa ställen, liksom i anslutning till olika verksamheter då. Så jag var lite ansvarig för det programmet, provtagningsprogrammet och de analyserna som vi gjorde. Så det var via miljöövervakning som vi hittade de här ämnena. Vi, vi insåg då att de här PFAS ämnena skulle kunna finnas i anslutning till flygplatser eftersom, de använder på nästan alla flygplatser finns det sådana här brandövningsplatser då, och då analyserade vi grundvatten i närheten. Både sådana källor, naturliga källor som kommer upp – grundvattenkällor, och även då tillsammans med kommunen, deras dricksvattenbrunnar då. Det vattenverket som låg i närheten eller låg i närheten. Så det var väl min roll kan man säga, att, att. Men det var inte specifikt att vi skulle ut och leta efter PFAS, utan vi letade efter massa andra ämnen också. Men PFAS var, så att säga, en ämnesgrupp vi letade efter på ett antal olika ställen.

MNG: Men den [PFAS, mitt tillägg] stod ut när ni fick tillbaka resultaten?

FA: Ja, precis och då upptäckte vi att, att halterna i just det här Bredåkradeltat som vi kallar denna grundvattenförekomst både proverna från de naturliga källorna och från kommunensbrunnar där de tog upp vattnet, var ju väldigt höga, precis.

MNG: Men ni testade på ställen där ni misstänkte att det skulle finnas förekomst av ämnen som inte ska finnas i dricksvatten. Men ni testade in på alla ställen då, så att säga?

FA: Nej men vi har ju provtagningsprogram, om vi säger att vi har, nu minns jag inte exakt det året. Men säg att vi har, vi har ett antal grundvatten i Blekinge, i det här fallet handlar det ju om grundvatten i första hand då. Och då har vi ju, säg att vi har tjugo stycken olika grundvattenmagasin. Om vi bara tar det lite teoretiskt så, kanske det finns möjlighet att prover i tolv av dem för på åtta av dem finns det inga uttagsplatser, alla använd inte till dricksvatten. Men dem finns där, man vet att de finns där men det finns ingen möjlighet att direkt ta vatten ifrån dem.

MNG: Nej

FA: Och sedan bland de tolv där det går att ta vatten har vi ett, ett antal olika analyser som är gemensamma för alla, som är relativt enkla och billiga analyser som vi har råd att ta över allt. Metaller, man tittar på, på salter till exempel, man

tittar på om det är natrium i och sådana saker som är viktiga när det gäller just dricksvatten. För att titta på hur bra det går att använda till dricksvatten. Och sedan utöver de här grundanalyserna då som vi gör på alla så tittar vi på vilka verksamheter som ligger i närheten. Om det ligger liksom flygplatser, eller, eller, olika förorenade områden till exempel och så...

MNG: mm...

FA: ...utifrån dem områdena och vad de kan ha använt för ämnen då så väljer vi specifika ämnen och ämnesgrupper för och. Vi letar liksom efter det vi tänker kan finnas på många ställen också för annars hade vi inte haft råd helt enkelt. Ska man titta på allt överallt, skena kostnaderna helt enkelt. Vi har ett grundpaket sedan letar vi lite mer utifrån vilken påverkan vi tror att vi har där, eller som vi ser att vi har där, på just det här området då.

MNG: mm...

FA: Det är ofta ett litet problem med de här grundvattnet, och jämför med ett ytvatten då som jag också håller på med. Då ett vattendrag, där an vi precis välja var vi vill titta någonstans. Var vi vill göra ett prov. Jag menar, vi kan titta nedströms en fabrik, eller uppströms en fabrik, vi kan ta, vi vet liksom precis vilket vatten vi får. Men som de här grundvattenmagasinen, som man tittat på till exempel här i Bredåkra så är det ett jätte, jättestort område.

MNG: mm...

FA: Men där, de punkterna där man tar ut dricksvatten ligger i den södra änden i princip, så att det vattnet vi tar upp är ju ganska påverkat av just det området, så att det vattnet man tar upp är ju ganska påverkat av det området. Det är ju jättesvårt man kan ju inte, man får inte samma typ av vattenprov som när man tar ytvattnet. Det är ju inte en blandning av allt, utan även grundvattnet påverkas av, det är som en undervatten... Alltså ingen sjö i den bemärkelsen att det är vatten i marken, men det är som en, att man skulle ta ett prov bara vid strandkanten i en jättestor sjö och säga att "det här vattnet, här är sjövattnet" men å andra sidan kan det se helt annat ut i, norr, en annan del av sjön.

MNG: mm...

FA: Så att vi är ju väldigt styrda av vart det går att ta de här proverna också. På ett, ett sätt som gör att det kan påverka vilka ämnen vi väljer att ta helt enkelt. Är det, du förstår hur jag tänker och menar?

MNG: Ja, ja absolut ja. Men så då, då var det dina specifika arbetsuppgifter kan man säga? Att...?

FA: Ja, ja det var det ju. Precis, ta fram provtagningsprogram och göra de här risk- och påverkansanalyserna och sen att, att genomföra de här provtagningarna då kan man säga.

MNG: Ja, men så. För, hur gick samarbetet med de andra myndigheterna? Jag tänker hur, hur, vilken relation hade ni till dem? Alltså vilket uppdrag var ert?

FA: Ja alltså vi har ju, jag läser frågan här: "vilken relation vi har till andra myndigheter, just i vattenförsörjningsfrågan?" om man säger generellt. Om man tar lite den generella relationen som länsstyrelsen har till andra myndigheter när det gäller vattenförsörjning. Den är, vad ska man säga? Vi ska på något sätt, om man börjar från början är det kommunerna som ansvarar för att ta fram dricksvatten.

MNG: mm...

FA: Genom sina bolag då till exempel, det är tekniskabolag ofta. Där dom, där dom har det ansvaret helt enkelt. Att ha ett vattenverk och dra fram ledningar, och se till att, att dricksvattnet är säkert dricksvatten. Det är också deras ansvar, allt

kring själva infrastrukturen med ledningar och sådär det är, ända tills det når konsumenten kan man säga. Sedan har länsstyrelsen ett slags tillsynsuppgift över kommunerna kan man säga. Vi har ju, vi ska ju se till att de bedriver sin verksamhet på ett riktigt sätt. Tillsynen över de här vattenverken till exempel. Eller om det gäller avloppsrening har vi tillsyn över deras reningsverk, eller den verksamheten då. Och vi har dessutom, förutom det ett övergripande att, att se till att, alltså en, en rådgivande roll, när det gäller vatten och vattenförsörjning gentemot kommunerna. Att hjälpa dem att planera det här med vattenförsörjning, till exempel med vattenförsörjningsplaner som vi då har tagit fram en för Blekinge. Där vi, så att säga, ska hjälpa kommunerna till exempel att samarbeta när det gäller dricksvattensproduktion och så. Kommunerna blir lite lätt, så att säga, de är, de kör ofta, de gör sitt om man säger så ofta. Och, och dem precis som många andra behöver hjälp ibland att lyfta blicken de skulle tjäna att samarbeta med grannkommunen när det gäller dricksvattenförsörjning till exempel. Och det har de väl mer och mer börjat göra nu, men det är något som kommer mer och mer. Att varje kommun skall inte behöva göra allting själva utan att man går ihop i bolag med flera kommuner till exempel, så för att säkra vattentillgången och sådant. Var har ju en rådgivande roll och en tillsynande roll.

MNG: mm...

FA: Medan ehh... ansvaret då att man ger kommuninvånarna ett säkert och bra dricksvatten ligger på kommunen. Samtidigt, så... är det svårt, och där kommer också länsstyrelsen in och andra nationella myndigheter in för att. Samtidigt är det svårt att en kommun, som Ronneby i det här fallet, att de skall ju titta, de skall ha sådan koll på sitt dricksvatten så de leverera ett rent, tryggt och säkert dricksvatten, samtidigt är det ganska svårt att ställa de kraven på en liten kommun. Att ha den kunskapen som krävs. Om inte vi på länsstyrelsen och till exempel Kemikalieinspektionen, Livsmedelsverket om inte vi förser kommunerna med rätt information.

MNG: mm...

FA: ...och hjälper dem med det här, så är det ju omöjligt för varje enskild kommun, det kanske jobbar, några tekniker på vattenverket, det sitter någon kanske en och en halv personer på miljökontoret där och, och jobbar med de här frågorna, man kan liksom... Det var väl det som blev så tydligt i det här. Många tycket när det hände; "Hur kan det här sker? Har de inte koll på vattnet?"

MNG: mm...

FA: Men samtidigt hur skulle de kunna ha det, den kollen? Det är nästan omöjligt, ingen annan hade det ju liksom...

MNG: Nej...

FA: Så jag hade, hade här kan man ju givetvis i teorin skylla på att kommunen inte hade kunskap om att dessa PFAS-ämnen läckt ut.

MNG: mm...

FA: Samtidigt hade ju inte länsstyrelsen, vi, vi hade ju precis kommit på att detta kunde vara ett problem.

MNG: mm...

FA: Och kemikalieinspektionen och Livsmedelsverket hade också någonstans i sin värld börjat fundera på att detta kanske vara ett problem. Men innan det kommer ut i kommunerna och dem inför viss provtagning och så vidare. Det är inte så det funkar riktigt. Det är ändå människor som tar alla dessa beslut, det är inte robotar som alltid gör rätt om man säger så. Utan det är många avväganden och, och så som skall göras. Så att vi [Länsstyrelsen, mitt tillägg] sitter någonstans

mellan de nationella myndigheterna då Livsmedelsverket och Kemikalieinspektionen i första hand kanske, och kommunerna att förmedla den kunskap som kommer in nationellt, och förmedla den till våra kommuner så att dem kan använda den på ett bra sätt.

MNG: mm... Men är det?

FA: Jag tänker på våran relation till andra myndigheter i vattenförsörjningsfrågan. Så kan man väl säga att våran roll generellt sätt är i alla fall [ovan beskrivning].

MNG: Men är det erat, erat uppdrag att ta reda på vad de centrala myndigheterna har för information eller är det deras uppdrag att skicka den informationen till er?

FA: Jag skulle säga såhär att vi. Det är nog inte så att det är så tydligt någonstans. Det är ju såhär, den [informationen, mitt tillägg] behöver inte alltid gå vi oss skall jag säga. Det är nog såhär att vi har ett gemensamt ansvar att både förmedla och ta reda på. Jag tror inte man kan säga att, att, en kommun kan inte sitta och säga att "den här informationen har vi inte fått".

MNG: Nej

FA: Från Livsmedelsverket. En, en, och sedan komma undan med det. En kommun måste vara aktiv i sitt sökande efter kunskap. På samma sätt måste Livsmedelsverket också förmedla sin kunskap och inte bara via oss utan direkt till kommunerna, vilket de många gånger gör då också. Så att det behöver inte gå via länsstyrelsen, utan vi, vi skall så att säga, hjälpa kommunerna att samordna sig i sin verksamhet. Men vi behöver inte vara en förmedlar av information och kunskap egentligen. Utan det ligger på båda parter man kan nog inte skilja på att det är en som skall leverera och en som skall ta emot, utan det handlar om ett ömsesidigt. Livsmedelsverket, kemikalieinspektionen och länsstyrelser vi jobbar med att, vi har ofta, alltså samla kommunerna och har informationsseminarier och workshops, mycket kring till exempel vattenförsörjning eller, vi har dem hos oss som jobbar med reningsverk samlar ju kommunerna i, här i Blekinge, och även grannlänen, man gör det kanske tillsammans med länsstyrelser i närheten, samlar kommunerna och går igenom ny lagstiftning, till exempel. Bu finns det möjligheter till... Man pratar nu till exempel om att man skall införa rening av läkemedelsrester i reningsverken.

MNG: mm...

FA: och den informationen där är både Naturvårdsverket, länsstyrelserna och kommunerna inblandade. Och det är ju inte, informationen går ju liksom inte bara raka vägen i en riktning, utan där handlar det om att kommunerna är aktiva och söker den informationen. Så träffas vi och diskuterar, sen har vi workshops där kommunerna liksom får lyfta sina frågor kring det här. Det är allt från tekniska frågor till juridiska annat liksom. Så att det handlar mycket om ett samarbete där båda parter är aktiva kan jag säga.

MNG: mm...

FA: Och sen just när det gällde PFAS, du skriver här "kan du ge exempel på hur information sprids". Om vi tar då innan det här hände...

MNG: mm...

FA: Så fanns det information, om, det hade precis kommit ut information från nationell nivå om att PFAS kunde vara ett problem vid just flygplatser. Men sedan är det ju också det här att, det hade kommit ut information från kemikalieinspektionen en rapport. Men det var väldigt nytt och det var många frågetecken och den informationen kom till oss och även till kommunerna. Det var väl det som gjorde att vi... Det är sådan information som gör att vi tänker att "de här ämnena eller ämnesgrupperna behöver vi leta efter på just de här ställena".

För kommunernas del när detta kommer är det väldigt svårt för en enskild kommun att agera och, och det händer sällan. Det, det är möjligen ja om, de stora kommunerna Stockholm, Göteborg och dem. Dem har ju många som arbetar med de här frågorna de tar fram egna riktlinjer och de är ju som en... Jag menar i Stockholms stad har du fler anställda än vad länsstyrelsen i Blekinge har liksom.

MNG: mm...

FA: Men de här som kommunerna har en eller två personer som skall göra allt och det är jättesvårt för dem att, att omsätta den här informationen i någon praktisk handling, där kommer ju mycket av ansvaret på oss. På länsstyrelsen. Att förmedla detta, eller hjälpa dem att ta reda på mer, så att det är ju ofta via, vi fick ju den här informationen i publikationer från kemikalieinspektionen. De första indikationerna på att de kunde vara något som skulle kunna vara ett problem. Och det var det som gjorde att vi tog, med PFAS i våran provtagning det här året.

MNG: mm... ja,

FA: Du får, du får avbryta mig om jag pratar för mycket och om jag inter riktigt, du inte jag tycker svara på dina frågor. För det är, då får du bara be mig förklara mer så att säga.

MNG: Ja! Nej, men så uppdraget, om jag uppfattat det rätt då, länsstyrelsen hade är helt enkelt att vara rådgivande och ta de här proverna som, eller indikerar från, från central nivå att det här skulle kunna vara ett problem. Och sedan hjälpa kommunerna då...

FA: Ja.

MNG: ... i arbete med att det.

FA: Ja, precis. För att om man tittar på lagstiftningen, rent lagstiftningsmässigt, ligger egentligen ansvaret på kommunen. Det står liksom i lagstiftningen att de skall ha koll på det vattnet som de laverar till konsumenten. Men lagstiftningen är en sak, det är väldigt... när vi väl upptäckte det här var det ju många som tyckte att det är ju märkligt att kommunen inte har koll på detta. Och det kan man ju tycka, och det är det ju i teorin. Men teori och praktik. Det är ju alltid lätt att tycka någonting i efterhand, och” det här borde de ju förstått” ”det här borde de ju kunnat räkna ut innan”. Nej! Det var ju ingen annan som räknade ut det innan, så varför skulle de två personerna i Ronneby kommun då kunnat räkna ut det innan liksom? Men det är väldigt lätt att skylla på någon i efterhand när man inte riktigt har insikt i hur, som jag sa innan, det är ändå människor som skall ta alla besluten. Och det blir fel ibland helt enkelt.

MNG: Nej men precis, men vad liksom nu efteråt, har det blivit bättre samarbete? Eller var det bra samarbete innan, eller har det ändrats på något sätt? Att kommunen tar mer hjälp och söker mer hjälp aktivt av er? Eller...?

FA: Ja, det har blivit annorlunda, det har det blivit. Men inte bara när det gäller vi, oss, och kommunerna utan vi var ju ganska kritiska till hur man från nationellt håll hade agerat. Det kom en utredning, ska se om jag kan skicka den till dig...

MNG: Den av Göran Ernander?

FA: Ja, har du den?

MNG: Ja! Den har jag.

FA: Men vad bra, ja för den var jag mycket inblandad i.

MNG: Ja.

FA: Så en hel del av det som står där, det är vad jag tycker. Men vi, vi var ganska så kritiskt kring dels att kommunen fick skulden. För det var väldigt enkelt att skylla på dem om man säger från samhället i stort. Och dels hur man från nationellt håll, så att säga, inte riktigt fångade upp de här signalerna från andra

länder kanske. Eller den här nya kunskapen, vi har ju haft den här PFAS katastrofen i USA till exempel, där den här fabriken släppte ut, som du känner till säkert?

MNG: Ja

FA: Där det då. Man kan säga att, svenska myndigheter, det här är liksom styrkan och svagheten med svenska förvaltnings, hur vi jobbar på myndigheterna. Varje myndighet är väldigt självgående, är helt, står helt själv så att säga. Och det gör varje respektive myndighet i Sverige har väldigt hög kompetens och många experter och, och kan sitt område väldigt bra. Däremot, är vi, eftersom vi har det systemet vi har, så är, blir samarbetet mellan myndigheter, kan bli lidande. För var och en är ansvarig för sitt egna verksamhet, det finns ingen myndighet i Sverige som kan säga till någon annan vad de skall göra.

MNG: Nej

FA: Det är i princip svårt. Inte ens Miljödepartementet, kan säga till en myndighet vad de skall göra. Det märker vi nu i den här Coronakrisen, att, att politiker i Sverige kan inte styra myndigheter i så hög grad man kan i vissa andra länder. Utan man förväntar sig att myndigheterna är fristående och jobbar utifrån vetenskaplig grund och på ett objektiva sätt. Och det är ju bra många gånger. Men, men när det blir problem då är det ju, när det är många, många myndigheter skall samarbeta som nu i Coronakrisen, och även då när PFAS uppdagades, så visar det sig att kommunikationen mellan myndigheter fungerar inte lika bra. Och, och det var också ganska tydligt när det gällde hur PFAS då och hur den informationen och kunskapen man hade om PFAS och hur den hade förmedlats. Det hade kunnat vara såhär att man från kemikalieinspektionen hade fått indikationer att PFAS är ett problem, vi ger uppdrag till, vi ger liksom order till alla länsstyrelser och Livsmedelsverket att kolla upp detta och hjälpa kommunerna och det ena med det tredje liksom såhär. Men så funkar det inte liksom. Utan då kommer de med, man är väldigt försiktig med att tryck på, Man kan naturligtvis säga att vi måste ha hjälp med detta vi ger er ett uppdrag att göra detta. Men det är inte riktigt så vi jobbar utan allting handlar på något sätt om att... det finns, det går inte att, en, en myndighet kan så att säga inte bara säga till de andra vad de skall göra, för vi har redan massa andra uppdrag och annat att göra liksom. Men man kan säga att mycket av det har ändrats. Vi har ju idag organ som skall liksom, ta hand om sådan här information och förmedla den vidare på ett annat sätt, vi har oerhört mycket mer samarbete mellan olika myndigheter idag än vad vi hade 2013 där även kommunerna är inblandade. Så man har byggt upp system för att få ut den här, sådan här kunskap på ett annat sätt.

MNG: Gäller, gäller det specifikt vattnet då eller gäller det andra uppdrag som ni också håller på med?

FA: Nej alltså, det jag har kunskap om är ju med det kring vatten och dricksvatten. Och det har fått fart, inte bara på grund av PFAS, utan samarbetet och det här. Allt det här som har med vattenförsörjning att göra har också fått fart på grund av att vi har haft så torra somrar och att vi har haft brist på dricksvatten.

MNG: mm...

FA: Under flera somrar och problem med grundvattenproduktion och så vidare, med nybildning av grundvatten och så vidare så att, det har fått ännu mer fart. Eller man skulle kunna säga att vi måste samarbeta mycket mer.

MNG: mm...

FA: Kring de här frågorna har etablerats ordentligt efter dels PFAS och flera somrar med dålig vattentillgång och en oro inför framtiden liksom. Hur det skall

bli med klimatförändringar och ett varmare klimat och hur vi skall kunna försörja oss med vatten och så vidare. Många sådana indikationer har väl liksom fått fart på det arbetet, men jag upplever också att, att samarbetet mellan myndigheter idag både mellan länsstyrelserna, kommunerna och även nationella myndigheter är annorlunda och bättre än vad den var tidigare. Man har liksom försökt lära sig, tror jag, av den här läxan, liksom att, att man måste ha ett samarbete innan saker händer och det räcker inte att så fort när något har hänt då samla alla och fundera på hur man kan göra. Utan det måste ju finnas där innan, ett etablerat samarbete. Som man så att säga. Där man upptäcker det här, tar framarbetssätt liksom, så att man inte låter den här kunskapen om ett farligt ämne, det får inte slinka igenom utan den måste fångas upp kunskapen den och förmedlas till dem som kan ta hand om den direkt helt enkelt.

MNG: Ja, precis. Så att...

FA: Men det, det finns. Ursäkta att jag avbryter. Men det är lite samma sak som vi ser här i Corona. Det här med "vem gör vad?" bland Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen och MSB, Regeringen. Det är, i vissa andra länder är det självklart och mycket enklare. Där säger en minister till, vem som skall göra vad. "Ni gör det" och det är, det är liksom, vi, vi är så långt ifrån det i Sverige. Till och med Danmark är annorlunda som ligger så nära. Där de kan styra mycket mer från politikernas håll över hur saker skall göras, och det är ju inte säkert att det blir bättre för det är ju inte dem som har kunskapen ofta.

MNG: Nej...

FA: Nej

MNG: Så tror du att det är en, alltså att sådan här saker slinker igenom skulle kunna vara en konsekvens av att är så många olika myndigheter eller tror du mer det handlar om att själva förvaltningssystem i Sverige då?

FA: Hur tänkte du då nu?

MNG: Att, att, att man är många myndigheter, jag menar det här med kommunen har ansvar enligt lagstiftningen men det är i realiteten en omöjlighet för dem att hålla, ha allt ansvar själva och att ha all kunskap själva...

FA: Ja, ja

MNG: ...För det är ju sättet som förvaltningssystemet i Sverige fungerar på det sättet.

FA: Precis

MNG: Eller har det snarare, att man är för många aktörer att det blir för många som håller på med samma fråga, att ni inte har tydliga uppgifter, eller att ni har överlappande uppgifter.

FA: Ja, ja, så kan de bli. Så är det definitivt. För det märker vi av i andra sammanhang att vi är för många kockar. Att man skulle kunna reducera antalet inblandade, absolut. Sedan är det ju så att, vi har ganska mycket myndigheter i Sverige och ganska många olika och många är ganska små och för specifika frågor, men för det här lite större myndigheterna kring miljöfrågor. Som Havs- och Vattenmyndigheten och Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, Livsmedelsverket och alla dem. Då, där har vi ju naturligtvis behovs då och då och fundera på vem som har ansvar för vad? För det går inte att man har två eller tre som skall göra liksom samma saker. Utan det måste man vara tydlig med att lägga ansvaret på en specifik myndighet. Men samtidigt vara väldigt tydlig med hur den myndigheten skall kommunicera med de andra myndigheterna. Men där känner jag att det har blivit bättre. Just kring de frågorna, för, för... Vi fick ju den Havs- och Vattenmyndigheten, och den är ju relativt ny, den som ligger i

Göteborg. Den har ju tagit över Fiskeriverkets ansvar kring fiskerifrågor men väldigt mycket av de vattenrelaterade frågor då som naturvårdsverket tidigare hade. Men samtidigt har Naturvårdsverket ansvar för miljögifter när det gäller övervakning till exempel, så att fast, även när det gäller övervakning i vatten då. Fast SGU i sin tur har övervakning av grundvatten, så redan där är det tre olika myndigheter...

MNG: mm...

FA: ...som på något sätt skall, nationellt skall börja samarbeta och ge oss till exempel, bara det här att ge oss förslag på, det finns det grupper, arbetsgrupper, som tar fram förslag på nu vilka ämnen vi bör fortsätta övervaka till exempel. Men bara det kräver ett samarbete mellan flera nationella myndigheter att kunna ta fram de kandidaterna. Så att det krävs mycket samarbete och samverkan för att få detta att fungera.

MNG: mm...

FA: Och samtidigt när något måste göras verkligen. Måste någon verkligen ta ansvar för att "det här måste göras". Att ta det steget, vi kan inte, det, det tenderar liksom, att bli att man tar fram väldigt mycket kunskap och information som sedan inte riktigt vet hur man skall använda.

MNG: Ja

FA: Just på grund av det jag sa att vi kan inte ge varandra order liksom.

MNG: Nej

FA: Vi har inte en myndighet som står över alla andra och säger till att nu, nu måste ni göra detta. Vi har Miljödepartementet då, men det är inte, det är ju liksom, dem jobbar inte heller på det sättet liksom, de skickar ut larmrapporter och tar tag i liksom kraftfulla tag nät någonting händer såhär det är liksom inte heller. Det ser vi också nu med den här kris, Corona. Att för alla länder är det naturligtvis en väldigt märklig situation men regeringen har fått stifta nya lagar liksom.

MNG: mm...

FA: Plötsligt för att kunna göra vissa saker som, som man aldrig trodde att man skulle behöva göra liksom, och stänga skolan till exempel och sådär. Då fick man ju ändra en lag för att kunna göra det, det är ja, det är lite så ibland.

MNG: Så skulle det vara ett sätt att underlätta frågan, att liksom tydliggöra organiseringen, eller det har man gjort nu kanske efter?

FA: Ja det är alltid, viktigt att göra det, och det har man gjort. Men det är naturligtvis alltid viktigt att göra det. Och det är väl inget som blir färdigt, utan något man måste göra, förtydliga organisationen. Vem tar ansvar för vad och vem som skall göra vad. Det är inte bara att göra det engång och tro att det skall funka, utan det är någonting man. Man kan säga att PFAS och när vi hittade detta. Det satte fingret på att detta en oerhört viktig sak att göra. Att vara tydlig med vem som har som har ansvar för vad. För är man inte det, och det händer en sådan här sak då blir det problem.

MNG: mm...

FA: Så att absolut.

MNG: Men vad, vad var det som fungerade från Länsstyrelsens håll med, i samverkan? Fanns det några myndigheter som det fungerade extra bra med? Eller några som det inte fungerade allas med?

FA: Ja, jag tror att vi, det vi bestämde oss direkt för som gjorde att det fungerade bra, kan jag säga, i Blekinge, det var att vi... För jag har ett exempel på när det inte fungerade så bra nämligen, en annan kommun, ett annat län. Men det som vi

gjorde som var bra, var att vi så att säga direkt började samarbeta med utifrån dom, liksom utifrån det läget som var så bestämde vi att nu, nu sätter vi oss ned och fundera vem kan göra vad, i det här läget? Istället för att, så att säga, direkt börja skylla på någon, ”det här, det var deras fel!”, ”De här gjorde fel” eller, vi, vi på något sätt skylla ifrån sig eller tycka att någon annan borde ha gjort någonting. Så att vi, vi det var ju ett direkt samarbete med Försvaret och då med deras, dom som har tillsyn över Försvaret som hette Generalläkaren då, men som nu heter Försvarinspektören för hälsa och miljö nu. Känner du till dem?

MNG: Ja

FA: Har du? Ja, bra! Då tillsammans med Ronneby Kommun och deras tekniska kontor, de som drev vattenverket, Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket också då på nationellnivå och Livsmedelsverket. Livsmedelsverket var de som sedan, snabbt tog framriktlinjerna för hur man skulle kunna använda det här vattnet. Som tog fram riktlinjer för fisken i Ronnebyån, om man kunde äta den eller inte och så vidare. Men vi, vi, vi hittade snabbt ett sätt att förhålla oss till, nu var det såhär det är ingen idé att vi skyller på någon har gjort fel.

MNG: mm...

FA: Inte i det här, ansvaret för man hitta i något senare skede, nu måste vi så att säga se till att man får ut snabb information till alla, att stänger ned vattnet och alla de bitarna, att man får allting att hända. Och jag tror mycket av det handlar om att vi gemensamt snabbt kom fram till vem gör vad av det som behöver göras och så gjorde man det bara, i ett samarbete så att säga och det funkade väldigt bra. Jag upplever liksom, vi har hållit på med detta i många år efteråt att. Att, att jag var väldigt tydlig med att, det var ju många som ville skylla på kommunen att de inte hade haft koll på de som de borde, sedan var det naturligtvis många. Det är jättelätt att skylla på andra, skylla på Kemikalieinspektionen att de inte hade varit tydligare med sina riktlinjer med de här ämnena och hur man skulle hantera dem. Men det var ju ofta människor som inte själva var så insatta i hur det går att jobba med de här frågorna för det alltid lätt. Det är ofta så att de som vet minst om olika saker, det är ofta de som gapar högt.

MNG: mm...

FA: Som tycker väldigt mycket hela tiden utan att ha kunskapen. Det märker man ju i många situationer.

MNG: Ja

FA: Är man inne i det hela och förstår svårigheterna så, så blir man lite mer ödmjuk inför allt som ”borde ha gjorts” och hur man ”borde ha tänkt” och det ena med det tredje. Och jag var ju väldigt tydlig med, jag fick väl någon slags roll att på något sätt vara lite språkrör för oss, länsstyrelsen och kommunen här nere, gentemot de nationella myndigheterna, och försvarade nog ganska hårt kommunen. Det är inte kommunen som själv kan ta ansvar för detta. Vi på länsstyrelsen har inte fångat upp de här signalerna tillräckligt bra och fört de vidare. Vi kunde kanske tagit de här proven tidigare än vi gjorde? Nu gjorde vi det i alla fall och, annars kanske det hade dröjt flera år till innan vi tog dem och hittade de här ämnena.

MNG: mm...

FA: Och från Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket, ja nej det är klart de har inte agerat, de har inte fört kunskapen vidare och varit jättetydliga med hur vi skall hantera detta. Men det har man inte gjort i något annat land heller. Inte i Europa eller i något annat, inte ens i USA där man har haft det här jätteproblemet, i den här floden då med den här fabriken. Inte heller där har man insett att detta

har varit ett problem vid flygplatser. Så att det är alltid lätt att säga att ”det här borde ni ha förstått” men det är ingen annan runt på jorden som har förstått, så varför skulle Naturvårdsverket i Sverige, eller länsstyrelsen i Blekinge eller Ronneby Kommun varför skulle dem? Man kan inte ställa krav i efterhand att ”det här borde ni ha förstått” när ingen annan gjorde det liksom.

MNG: mm...

FA: Det är så enkelt liksom att skylla på andra, men det är ju meningslöst på något sätt den pajkastningen.

MNG: mm...

FA: Så det var väl... jag tycker det fungerade bra! Vi har haft ett väldigt bra och öppet samarbete där vi har försökt att inte skylla på någon och försökt att inte bara kräva saker och, och utan försökt att samarbeta om det här. I Uppsala däremot har man haft ganska mycket problem med detta för där blev det genast väldigt mycket, alltså skylla ifrån sig och vägra att samarbeta för man skyllde på någon annan och där blev det inte bra man har inte kommit längre där liksom.

MNG: Nej

FA: Sedan tror jag att det handlar mycket om överhuvudtaget när det handlar om sådana här saker att, att inte det första man gör skall vara att hitta den skyldiga. Det är inte konstruktivist...

MNG: Nej...

FA: ... utan att man hjälper, man hjälper, man hjälps åt att försöka lösa problemen och sedan, får man väl i efterhand konstaterat att, det kan ju vara så att någon faktiskt har gjort så mycket fel att det skall gå till en domstol och det har det ju gjort här nu också. I det här fallet.

MNG: mm...

FA: och det får väl någon relevant, en åklagarmyndighet, reda ut sen. Men det är inget på liksom myndighetsnivå man ska göra. Sätta sig ned och börja skylla på varandra.

MNG: Nej, nej.

FA: Det leder liksom inte till någonting.

MNG: Men hade ni hanterat någonting likande innan? Alltså hade ni, viste ni?

FA: Nej!

MNG: Nej, ingenting?

FA: Nej ingenting i den här omfattningen. Så det här blev, det slog verkligen ned som en bomb...

MNG: Ja

FA: Det fick väl liksom att, det gjorde väl att man hade ingen klara, klar, klar bild av hur man skulle göra men...

MNG: Nej

FA: ... men ganska så snabbt hittade vi hur, det här sättet att arbeta där vi kunde vara konstruktiva och lösa situationen istället för att sitta och skälla på varandra och vara arga för att det. Nej.

MNG: Nej precis, så ni hade ingen fördig, ni visste inte, ni hade ingen plan, eller någonting om hur ni skulle agera om det hända någonting?

FA: Nej, nej

MNG: Utan ni fick agera efter känsla?

FA: Ja, det enda man har som planer i såg, Kommunen är, de har ju en krishanteringsavdelning som jobbar gentemot MSB då, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, det har ju kommen också och de dem har klart i sådana här lägen är ju mycket kring det här med information...

MNG: mm...

FA: ...så att, hur man skall agera utåt mot medborgare och så. Så att det finns ju väldigt färdigt, de bitarna finns ju. Så att händer det en kris så går ju den organisationen igång och förmedla utåt.

MNG: mm...

FA: så att det finns ju någon slags naturligtvis. Någon slags bestämd arbetsordning och så vidare. Men sedan kring arbetet i sig, att lösa problemet, då blir säkert varje problem så specifikt liksom. Det, det finns tydligt och klart vilka som skall vara inblandande, men hur man skall gå vidare och jobba med det, det får man ju lösa så att säga i varje enskilt fall så att säga när det händer. Och sedan efter, om du tänker på de här bränderna som har varit.

MNG: mm...

FA: både stora och små runt om i landet, de har ju varit i sådan omfattning att det sättet man jobbat innan inte riktigt räckt till och då får man ju, då tänker jag att där har man ju försökt etablera någon slags arbetsordning. "Såhär och såhär gör vi när det händer nästa gång". Och det kan man ju göra när det hänt några, när det är händelser som man tänker "det här kan ju hända igen om vi får de här torra och varma somrarna".

MNG: mm....

FA: eller motsvarande vi har väldigt låga flöden i vattendragen. Så att vi har problem med vattentillgången för till exempel markägare med djur och sådant. Det är ju sådana saker som man då. Av någon anledning blir det blir vanligare och vanligare och då kan vi ju arbeta fram ett sätt att jobba med de frågorna. Men det här är ju sådana unika händelser, att vi har en sådan här förorening i dricksvattnet, det kommer kanske hända igen men det händer så sällan att då är det svårt att skapa en rutin som säger, såhär och såhär gör vi då.

MNG: Testar man?

FA: Det får vara liksom mer... Det får vara mer, lite mer återkommande saker där man kan bygga upp en, en mall för, eller ett flödesschema liksom för hur man kan agera och hur man skall göra på rätt sätt liksom. Är det för sällan det händer så, så då får man låta den här kommunikation och informations delen skötas för sig och sedan får man försöka lösa problemet utifrån vilket problem det är, tror jag.

MNG: Ja, utifrån vad vi har pratat om nu så tänker jag att det fråga 10 "På vilket sätt förhåller sig Länsstyrelsen till det regelverk som finns?" att det är, om jag tolkat dig rätt. Att ta fram provtagningsprogram och att vara just den här mellan, rådgivande enheten och ja...

FA: Ja precis

MNG: Ja, fråga 11 tror jag också egentligen vi har besvarat

FA: Ja just det den har du, det stämmer ju väldigt alltså att det fanns ju kunskap tidigt som de här, jag såg inte den förut, det fanns ju kunskap men den hade ju inte använts...

MNG: Nej

FA: ... på ett bra sätt. På ett rimligt sätt. Och det är ju på grund av, som jag sa innan, ja, lite den mänskliga faktorn och lite, det kommer ju naturligtvis enorma mängder information om massa saker och någonstans skall man kunna sälla ut rätt. Och det, det kan räcka liksom med att, det kan räcka med att den här informationen som kommer. Säg att man skickar ut jättebra information så beror det ju beroende på vem som tar emot den informationen hur den används. Är det, på en liten kommun, de hade naturligtvis fått denna informationen, men på en liten kommun som Ronneby, hur skall de omsätta den? I praktiken.

MNG: Men, handlar det om, för jag tänker för vissa rapporter pekar på att kunskapsläget på nationell nivå var ganska bra med att man inte skulle äta fisk som innehöll de här gifterna och så vidare, att det var farligt för miljön. Fanns det, fick ni tillräckligt med information, eller var det dålig kommunikation ut från en central nivå?

FA: Ja, alltså det är så svårt att säga. Vi, visst får vi information som vi skickade ut. Men det är också hur den tas emot. Det publiceras ju tusentals rapporter liksom inom det här med miljögifter varje år och riktlinjer ifrån olika håll. Men någonstans behöver den samlas och göras till något konkret också. Information är ju, att informera är ju jätteenkelt egentligen, det är ju bara att skicka ut någonting och sedan förvänta sig att mottagaren gör precis det man tycker att de skall göra. Men det funkar ju inte, utan med den informationen måste det ju också finnas ett nätverk, ett aktivt nätverk som tar hand om den här informationen och använder den på ett bra sätt. Annars så hamnar information någonstans annars bara, och det är ju vilken information det än är liksom så, så måste det finnas en tydlig relation mellan den som skickar informationen och den som tar emot den. Det måste finnas en uppföljning så att säga, en kommunikation och en samverkan mellan de här grupperna och enheterna där man skickar informationen för annars blir det bara att det skickas någonstans och så används den inte.

MNG: mm...

FA: Det, det man får. Jag menar vi, vi måste på något sätt. Länsstyrelserna och kommunerna till exempel, om vi bara får en information om att ett visst ämne kan påvisas i närheten av flygplatser, så, så, vad ska vi göra med den informationen? Då måste det ju finnas någonstans tydligt att, och på det sättet gör det ju nu. Nu finns det ju då ett organ som, dels finns det ju den nationella arbetsgruppen som jobbar med PFAS i sig, där jag var med tidigare under några år, och vi jobbade bara med PFAS-problemen där vi försökte samordna. Jobba just med den här informationen och alla myndigheter som kunde vara inblandande, satt med i den här arbetsgruppen, vi träffades regelbundet, och ny information om PFAS diskuterades i den här gruppen, och då hade vi ju, inte bara att man skickade ut informationen utan då hade vi ju det uppdraget att vi satt och diskuterade detta. Och tog fram det som behövde göras så att säga, och förmedlade det till dem som kunder göra det.

MNG: mm...

FA: Man får vara aktiv liksom i den här kommunikationen också! Inte liksom bara skicka en PDF-fil liksom. Plötsligt kommer det information från Kemikalieinspektionen, så dimper det ned en PDF på 282 sidor till alla kommuner och alla länsstyrelser i hela Sverige och så, ja, vad ska vi göra med den liksom?

MNG: mm...

FA: Men sedan finns det även då toxikologiska rådet, som fanns tidigare också men som jobbar annorlunda idag. Där tas, sitter också alla relevanta myndigheter med och tar upp då information. De som sitter där har uppdrag att utifrån sina kanaler, eller där de får kunskap ta med det till toxikologiska rådet och där man då diskutera ämnen, ämnesgrupper som kan bli problem framöver i olika sammanhang och den kunskapen skall sedan aktivt förmedlas ut till de myndigheterna som genomför övervakning och, och tillsyn och så vidare. Så sådana saker fungerar annorlunda idag, det gjorde det inte innan 2013, det var inte den aktiva kommunikationen innan 2013 som det är idag.

MNG: Nej.

FA: Sedan passiv information, och säga ”men jag skickade ju den här filen” och så på något sätt, ”kemikalieinspektionen skickade den här filen till alla 280 plus kommuner, varför har de inte gjort såhär då?” Det, så, så funkar det ju inte...

MNG: Nej

FA: Jag menar man kanske hade önskat det, men det är inte vi människor på myndigheter fungerar eller i en organisation att man bara automatiskt tar till sig all information som skickas till en. Utan det, det, man har, sedan tidigare sina uppdrag och man, man jobbar liksom med massa andra frågor och kommer det då en rapport om att ”vi har upptäckt höga PFAS-halter i närheten av flygplatser”, ”jaha?” tänker man, ”vad ska vi göra med den informationen?” Finns inte det aktiva staget händer det sällan någonting.

MNG: Nej

FA: Utan då krävs det, då krävs det att man har ett tydligt uppdrag liksom. Att någon som skall ta emot den här informationen vet att, när jag får informationen om höga halter av några ämnen då ska jag göra det och det liksom.

MNG: Ja precis. Är det någonting annat du känner som jag borde veta om, om själva fallet? Eller någonting du undrar? Eller så, som du vill lägga till?

FA: Nej men jag tror att, det här med hur man använder kunskap. Många som jobbar med det här frågorna, säg på kommuner till exempel, i som jobbar med vattenfrågor, dricksvattenfrågor, dem är ju inga kemister heller...

MNG: Nej

FA:... Och det skall de nog inte vara för då hade de nog inte klarat av att göra det som de gör.

MNG: Nej

FA: Men det är också det här när man får information om ett ämne med ett konstigt namn liksom, jag tror det är lätt man bara liksom ”ojoj det har verkar, det här var krångligt” liksom och så lite skjuter man det ifrån sig. Och det är väl det vi, man får så att säga. Man får tänka när man har en myndighet som har något typ av roll som skall samordna andra att man behöver en bild av vilken kompetens det finns i en sådan här grupp. Att alla inte kan ta till sig allt på samma sätt, vi har olika utbildningar och olika bakgrund. Så skickar du en rapport om PFAS till tjugo experter på PFAS, ja då kanske de fattar allt ihopa. Men här skall man då informera människor med helt olika bakgrund och utbildningar och så vidare, ja då kan man liksom inte heller begära att de skall ta till sig informationen på samma sätt. Jag tror det är, viktigt det här med kommunikation i alla de här sammanhangen. Att man liksom på något sätt. Det måste finnas en verkligen aktiv del i den här kommunikationen. Att man ser till att om jag skickar, som jag sagt, att det är väldigt viktigt att om jag skickar ut information...

MNG: mm...

FA: ...så är det också mitt ansvar att också se till att den hamnar där den på något sätt används på rätt sätt eller jag följer upp hur den har tagits emot. Det är också en, en sådan sak man kan tänka på när man skickar ut vad det än är för viktig information från en myndighet till kommuner till exempel. Att man på något sätt har koll på hur den tas emot av alla. Jag tänker på det här nu med MSB som går ut med information att vi ska kunna klarar oss i tre dagar i en, i en kris. Det har man ju gått ut till alla Sveriges hushåll och informerat om hur man skall vara förberedd om vi får strömavbrott och så vidare. Men då kan man inte bara från MSB skicka ut det och tänka att ”nu tar alla emot det här på ett förnuftigt sätt och gör någonting av det”. Så är det ju inte, utan det måste man ju så att säga följa upp och informera igen och ta hjälp av kommunerna som kan gå ut till sina

kommuninvånare och ta hjälp av massmedia så att, alltså på massa olika sätt informera om de här grejerna. Så att fler och fler förstår och tar till sig, och det är ju likadant här egentligen när det gäller kommunikation mellan myndigheter. Att, att, att man måste, man kan inte göra det engång och tro att alla har förstått.

MNG: Nej, precis.

FA: Det är ett långt arbete som krävs för att det skall fungera.

MNG: Ja, men precis

FA: Men sen tror jag det också är viktigt att tänka på, det här med att hitta syndabocker hela tiden som vi är väldigt glada i och massmedia är väldigt glada i. Det är det minst konstruktiva sättet att lösa ett problem, av alla liksom. Ju mer man gnäller i efterhand av att man skall hitta syndabocker, desto mindre insikt har man nog i hur komplext sådant här är. Och att man är, vi som jobbar, jag är förvisso kemist då, men jag är ju människa liksom också.

MNG: mm...

FA: Jag tar inte bara emot information som en kemist och gör någonting objektivt, exakt rätt av de. Jag är ju dessutom en person som är subjektiv i alla mina bedömningar även om jag försöker vara objektiv i vissa bedömningar. Så att man är inte, så fort det är väldigt mycket människor inblandade så blir det ju någon slags psykologi i detta också...

MNG: mm...

FA: ...Som är ganska svår att sätta fingret på.

MNG: Ja, men så helt enkelt att man ska ha med sig att, man ska veta att det är många olika människor inblandade alla har olika erfarenheter med sig som gör att kommunikationen kanske måste, kommunikation och information måste följas upp helt enkelt.

FA: Precis. Ja och det måste göras på många olika sätt. Det tror jag är en jätte viktig del när det gäller det här. Det tror jag är jätte viktigt när det händer sådana här saker, kring när det händer sådana här saker, det var mycket rädsla och ilska från dem som bodde och hade blivit utsatt, vilket ju är helt självklart liksom. Och den skall hanteras på ett sätt och, och sen alla förståsigpåare som kan allting... De har ingen kunskap överhuvudtaget om de här grejerna de finns ju också, som har synpunkter på allt. Och så massmedia, som jag ändå tyckte skötte detta helt okej.

MNG: mm...

FA: Många gånger, de flesta fall. Ibland blev de lite att de ville vinkla det väldigt svartvitt för att skapa, de vill ju gärna skapa, skap lite konflikter även om det inte finns. Men, men generellt sätt skötte de det bra, om man säger. Men de skall också hanteras.

MNG: mm...

FA: Och de är också ett redskap för dem kan man ju använda för att få ut information om man kan hantera dem på ett bra sätt. Gör man inte det, ja då skriver de ju vad de vill liksom. Och de kan ju skapa mer panik än nödvändigt så att säga. Det är ju likadant nu, det märker vi ju tydligt i de här tiderna. De skall man ju vara väldigt omtänksamma om. Som myndighet skall man liksom göra allt man kan för att ha en bra relation till media. För då, för då kan man hjälpa varandra i en sådan här situation.

MNG: Men precis. Men om du inte har någonting mer att tillägga eller någonting mer att fråga så känner jag mig ganska nöjd.

FA: Ja hoppas du har fått svar på dina frågor!

MNG: Absolut. Men jag skickar när jag skrivit ut det, och så, så är jag jättetacksam för att du ställde upp.

FA: Ja absolut, ingen fara. Lycka till då!

MNG: Tack!

FA: Hejdå!

MNG: Hejdå!

Bilaga 5 - Telefonintervju Conny Miketinac – Ronneby Miljö & Teknik (Miljöteknik)

Datum: 9/4–2020

Längd 30: 30 minuter

Transkriberingen utfördes: 9/4–2020

Telefonintervju: Conny Miketinac

Närvarande: Marie Nyström Gustavsson (MNG) och Conny Miketinac (CM)

MNG: Då börjar vi väl då? Vad hade du för roll 2013/2014?

CM: Jag var, då var jag projektringschef på Miljöteknik.

MNG: mm...

CM: Så jag hade ingen roll alls egentligen var det gäller driftssidan...

MNG: mm...

CM: ...Eller vad det gäller det administrativa heller, vid det här PFAS utsläppet då.

MNG: Nej, men du jobbade på Miljöteknik?

CM: Ja, jag jobbade på Miljöteknik.

MNG: mm... och då projektering, var det några särskilda uppgifter då eller?

CM: Ja, projekteringschef. Så jag hade, jag hade en grupp på olika ingenjörer och tekniker...

MNG: mm...

CM: ...som jobbade mest med vatten och avlopp, men även runt gentemot våra andra myndigheter som fjärrvärme och el och fiber hade vi också då.

MNG: mm...

CM: Lite mot renhållning och lite mot kommunen, lite såhär. Och samordna all infrastruktur i kommunen då.

MNG: Vad är Miljötekniks specifika uppdrag, vad det gäller, i förhållande till andra myndigheter va det gäller vattenförsörjningen?

CM: Ehh...alltså, du menar relationen till andra myndigheter som vi har?

MNG: Ja

CM: Relationen till andra myndigheter vi har så är det egentligen Livsmedelsverket som är den myndigheter som vi jobbar mot och sedan är det vår egen tillsynsmyndighet Miljö och Hälsa i Ronneby då.

MNG: mm...

CM: och sedan så jobbar vi mot så är ju Länsstyrelsen...

MNG: mm...

CM: ...som också är en tillsynsmyndighet då. Så det kan jag väl, det är väl de bitarna som vi aktivt jobbar emot, eller mot de direktiven som de ger då.

MNG: Skiljer sig tillsynen mellan kommunen och Länsstyrelsen åt?

CM: Det beror på... Vad menar du, att det skiljer sig?

MNG: Jag tänker att ni har två tillsynsmyndigheter, skiljer det sig vad de tittar på eller? Tittar länsstyrelsen specifikt på vattnet och kommunen på något annat eller hur...?

CM: Jaha okej-okej. Man har olika, de olika tillståndsplikter, så kan det vara så att miljö och hälsa har tillståndsplikten på, på vissa verk och länsstyrelsen kan ha den på vissa andra områden. Det är lite olika därvid.

MNG: mm...

CM: Men själva förvaringssättet är samma från myndighet till myndighet egentligen. Vi svara egentligen på de frågorna som de ställer och försöker leva upp till de direktiven som de ger.

MNG: Så det är ehh...om man skulle ta det till information, ni som ger, ni ger dem den informationen de kräver helt enkelt?

CM: Ja, precis-precis.

MNG: Ja, och vid PFAS hade ni någon speciell roll då? Eller hur...?

CM: Nej alltså, vi på Miljöteknik var ju VA-huvudman då också...

MNG: mm...

CM: ...Och det är ju liksom att leverera och rena avloppsvatten.

MNG: Så ni fick ingen annan roll då när man upptäckte? Liksom att ni gick tillsammans med de andra och var som en aktör, vilken aktör som helst? Eller ni samarbetade speciellt med någon myndighet? Du sade innan att ni jobbade mest mot Livsmedelsverket var det någonting som gällde även då?

CM: Ja alltså det här blev ju stort nationellt. Jag vet inte riktigt hur, om den som var VA-chef då eller den som var VD då om de upprättade några andra kontakter...

MNG: Nej...

CM: ...eller kontaktvägar via de myndigheterna som finns. Men vad jag har fått till mig här så blev ju Försvaret en aktör i det hela som miljöteknik jobbade väldigt tätt ihop med. För att försöka åtgärda detta här då.

MNG: Hur, hur upplever du i vanliga fall om man inte tänker på PFAS specifikt, att ert fungerar när det är så många olika aktörer inblandade? Jag tänker ni har två tillsynsmyndigheter, ni jobbar mot Livsmedelsverket, det är ganska mycket samarbeten ni måste upprätthålla.

CM: Ja så är det ju. Ja, men jag ser inte något problem med just det. Det är ju som nu till exempel så jobbar vi ju från direktiven vi får från MSB.

MNG: mm...

CM: Men nej, nej, jag ser inga problem och inga konstigheter och samarbete eller jobba utifrån dem direktiven som dem ger.

MNG: Nej

CM: Nej

MNG: Finns det ibland att, ni skulle kunna, att ni har överlappande uppgifter med de andra myndigheterna eller ni har tydliga uppgifter, som "det är ert uppdrag att ni ska göra det här".

CM: Jag skulle inte vilja säga att de går i varandra. Utan det, det, det jag skulle vilja säga att det är tydliga direktiv eller tydliga föreskrifter från de olika myndigheterna.

MNG: mm...

CM: och skulle något vara otydligt så brukar vi ställa frågan: "hur skall vi göra här då?"

MNG: mm...

CM: Ja...

MNG: Så det finns en bra organisering, tycker du, på hur vattenförsörjningen generellt är uppbyggd?

CM: Ja det tycker jag.

MNG: Fanns det något, nu vet jag att du inte var involverad. Men om, säg att om det skulle uppstå någonting liknande, eller inte så omfattande kanske men, vad tror du är viktigt i samverkan för att den skall fungera med andra, andra myndigheter?

CM: Hur tänker du dig frågan då att...

MNG: att

CM: att om det händer någonting liknande?

MNG: att, vad tror du är viktigt att få, för att få, få en fungerande samverkan, hur tror du att man skall agera? Tidigare har jag pratat med till exempel länsstyrelsen och de, de sa att det var viktigt att man inte utpekade någon skyldig utan att man satte sådant åt sidan och bara försökte lösa problemet.

CM: Ja

MNG: Är det någonting annat du tänker spontant skulle vara viktigt från er sida?

CM: Nej alltså... just, just det som du sa därvid. Att man löser problemet och inte pekar ut någon skyldig, så, så är det ju i all, all problematik där man behöver finna lösningar då och inte hitta en syndabock och det är väl egentligen det som är det viktigaste.

MNG: mm...

CM: och sedan är det ju som, man har ju olika roller i detta här. Men som VA-huvudman så innebär det ju att man måste införa akuta åtgärder direkt då. Till exempel att man måste stänga någonting, man går in i ett beredskapsläge eller vad det nu kan vara för någonting...

MNG: Är det enkelt att föra det?

CM: En bra samverkan helt enkelt mellan de olika myndigheterna. Så man pratar samma språk och försöker lösa problemet. Som finns.

MNG: Är det enkelt för er att ta sådana åtgärder att stänga av vattenverk och så? Finns det...?

CM: Nej, nej. Nej det är det inte. Det medför ju otroliga konsekvenser beroende på hur mycket man får stänga då...

MNG: mm...

CM: ... Men, det skulle kunna innebära jättejobbiga konsekvenser om man tvingas införa åtgärder som gör att nödvattenplanen för gå in och man inte kan leverera dricksvatten.

MNG: mm...

CM: Nu, nu kunde vi det när detta hände 2013. Så de konsekvenserna VA-huvudmannen vidtog fick inte egentligen några konsekvenser alls på våra konsumenter då.

MNG: Nej... och det var för att ni hade byggt nya vattenverk eller hur var det?

CM: Ja vi, vi, hade liksom en redundans mellan de här olika tätorterna då, mm.

MNG: Är det, är det. Hur ser det ut idag? Är det någonting man, man har, eller var det bara slump att det föll sig så?

CM: Alltså man, försöker alltid se till så att man har en redundans då, att man har reservvattentäkter då.

MNG: mm...

CM: För om någon skulle slås ut så, skulle man kunna köra från något annat håll och den redundansen har vi också vid de större tätorterna idag.

MNG: mm... Är det någonting man?

CM: Vi hittade...

MNG: Är det någonting man arbetar med andra kommuner för att liksom ha ha i gränsområdena, eller är det specifikt att ni arbetar bara med Ronneby?

CM: Jag önskar att samarbetet var, var mycket-mycket, mycket större regionalt sett då. Vi, vi pratar om hela tiden om det på tjänstemannanivå och att vi har ett bra samarbete med länets kommuner. Vi hjälper, hjälper, hjälper varandra i alla egentligen krissituationer, där vi kan hjälpa till. Så det samarbetet är jättebra. Men det finns idag som, där vi egentligen kan, det finns inga ledningar till exempel mellan Karlskrona och Ronneby, eller Ronneby och Karlshamn...

MNG: Nej...

CM: ... diskussioner, diskussioner förs om man skulle kunna sy ihop ett sådant nät men det, det tar många år och det är mycket politik i detta också.

MNG: så det är ytterst ett politiskt beslut då?

CM: Ja det är det.

MNG: På lokal nivå?

CM: Det måste ju bli på regional nivå alltså att politikerna samverkar med varandra då...

MNG: mm...

CM: ... i de olika kommunerna. Så att det är ett, ett politiskt beslut. Absolut.

MNG: Ja, hade ni hanterat några liknande situationer innan. Jag tänker det behöver inte vara specifikt just förorening, utan det kan vara torka eller någonting liknande. Översvämning...

CM: Nej, nej det hade vi inte gjort innan. Utan att jobbat på den enheten, nej inte som jag känner till.

MNG: Nej. Känner du att ni skulle klara av kanske, eftersom det har varit för lite med grundvatten och så många år, skulle ni klara av det bättre nu tror du? Om, om det kommer någon, någon akut situation, att ni har ett mer upparbetat sätt hur ni skulle kunna arbeta?

CM: Jag tror att vi skulle kunna klara det på, på ungefär samma sätt, som vi gjorde då, 2013.

MNG: mm...

CM: Men det är svårt att svara på frågan. Det är så mycket annat...

MNG: Ja

CM: ... Som kan hända. Men vi har samma redundans som vi hade 2013.

MNG: Finns det någon form av färdig handlingsplan eller något dokument för hur ni skall agera eller är det helt situationsberoende?

CM: Det, är ju. Det är alltså det är ju situationsberoende. Men det finns ändå rutiner på hur skulle kunna hantera en kris.

MNG: mm...

CM: Men det blir ju väldigt mycket situationsberoende också, även om det finns rutiner på det.

MNG: Vad säger, vad säger de rutinerna då?

CM: De säger egentligen: "Vid en olycka skall man agera såhär". Att man har ett visst flöde därvid som man följer.

MNG: mm...

CM: och sedan är beror det ju på vilken kris det är man har då.

MNG: Ja

CM: Men det finns rutiner upprättade.

MNG: Involverar de rutinerna bara er på miljöteknik eller involverar de andra aktörer också?

CM: Nej det är bara Miljöteknik.

MNG: mm...

CM: Fast det kan ju bli i de här rutinerna att man tvingas ta kontakt med andra myndigheter och på så sätt kommer de att falla in.

MNG: mm...

CM: och sedan vidtar ju de enligt sina rutiner vad de behöver göra då, så det blir ju en kedja av det sedan.

MNG: Har ni något ansvar att följa upp då? Om, om det är så att det är vattnet det berör och det är ert ansvarsområde, eller är det, delegeras ansvaret och så är det så.

CM: Hur tänker du då, därvid?

MNG: Jag tänker att...

CM: Följa upp...?

MNG: Jag tänker om, om det är flera aktörer involverade och sedan fördelas ansvaret vid situationen, har ni då, om det rör vatten och vattenförsörjning någon skyldighet att följa upp? Eller förlitar man sig då på att alla gör det, de ska göra?

CM: Det, det finns, det finns ingen skyldighet att följa upp.

MNG: Nej?

CM: Men skulle det däremot bli att vi saknar svar...

MNG: mm...

CM: ... för att kunna gå vidare, kommer vi ställa frågan till den myndigheten. Men, men får vi bara direktiv. Så vi kan fullfölja vårt uppdrag, så finns det ingen uppföljningsskyldighet, som jag kan se det i alla fall.

MNG: Och ni har inte heller någon, eller ni, de andra. De andra har inte heller någon skyldighet att följa upp med er, vad ni gör? Kommunen till exempel.

CM: Alltså dem, vi rapporterar ju till exempel om, om vi har någon störning i vår verksamhet. Så rapporterar ju vi till, till, till myndigheten då, om en breddning av ett utsläpp eller vad det kan vara för någonting.

MNG: mm...

CM: Så den skyldigheten ligger ju på oss. De kan ju liksom inte veta vad som har hänt här...

MNG: Nej...

CM: ...hos oss. Nej.

MNG: Nej. Så det är, har ni några andra speciella regler som ni skall följa som finns föreskrivet eller det är mest regler som har upparbetats över tid mellan till exempel kommunen och Miljöteknik eller länsstyrelsen och Miljöteknik?

CM: Det alltså, det är lite svårt att svara på den frågan. Det finns ju en viss riktlinje på vad det är vi skall anmäla och inte anmäla.

MNG: mm...

CM: Så det är... Det är svårt att svara på frågan, därvid.

MNG: mm...

CM: Men mycket är väl också uppbyggt över tid och relationer som man har då.

MNG: Ja, okej. Känner du att det finns, är det generella riktlinjer då? Det är inte specifikt någonting att "så här gör ni".

CM: Men det kan vara till exempel, om vi är osäkra på någonting slår man liksom en signal. "Hur ska vi göra här?". Så får vi då riktlinjer och direktiv. Så, vad heter det, det handlar hela tiden om att vara transparent i det man gör...

MNG: Nu vet jag att du själv inte var involverad vid PFAS och så. Men om man säger, vad tror du att det beror på att. Det finns kanske vissa saker som man idag har kunskap om som inte kommer fram, som inte når er på lokal nivå. Finns det någonting som du tror att det kan bero på? Eller att informationen har svårt att nå ut till er. Att det blir liksom, den fastnar någonstans på vägen.

CM: Ja... nej. Jag, jag, jag vet faktiskt inte hur...? Men jag kan ju tänka mig, som på alla arbetsplatser egentligen. Om folk slutar. Folk går i pension och det hamnar någonting mellan stolarna. Det kan vara till exempel att någonting kommer via mail, och den personen slutar eller få en annan tjänst eller någonting...

MNG: mm...

CM: och så stannar det där. Så det finns många olika saker till varför information inte kan gå, går vidare. Men hur det fungerar på myndighetsnivå därvid... Jag har aldrig jobbat på en myndighet så jag har egentligen ingen aning om hur dem agerar, eller hur, hur stängt de är mellan de olika myndigheterna.

MNG: Nej... Finns det situationer där du känner att, kanske själva känner att "det här borde vi fått veta, varför har vi inte fått veta det här?"

CM: Nej det skulle jag inte vilja säga att det finns...

MNG: Nej?

CM: Jag tycker att vi har fått reda på, sedan kan det vara några gånger såhär, det kan vara såhär att "jaha okej är det nu som detta gäller?" och så kan man fråga sig "Har vi missat detta? Har inte vi fått det till oss?". Men ofta när man analysera sig själva så handlar det om att vi inte har haft ögonen tillräckligt öppna då... Nej jag skulle vilja säga att vi får information och att... Jag kan inte dra mig till minnes att jag känt "Ja men vad fan, det här har vi ju inte fått reda på!"

MNG: Nej, och då, då är det information från både egentligen kommun, länsstyrelse och centrala myndigheter ni får till er?

CM: Ja, jo precis. Rent spontat skulle jag vilja säga att vi får den informationen som vi behöver för att kunna klara av det.

MNG: Hur tar ni? Vem tar emot den informationen och hur behandlar ni den när den kommer?

CM: Ja alltså, den går ju till, till olika tjänstemän och ibland så kommer den direkt till vår infolåda.

MNG: mm...

CM: Och därefter skickas den ut till dem verksamheterna den berör då.

MNG: mm...

CM: och det kan vara publikationer också, appsar eller vad det nu kan vara för någonting. Och sedan tar varje verksamhet hand om de råden, riktlinjerna, eller rekommendationerna eller lagramen som finns då.

MNG: mm...

CM: och sedan arbetar man in det i sin verksamhet

MNG: Ja, okej. Så där, där lämnas det också egentligen utan någon... Där förlitar man sig på att ni tar emot den informationen och gör det som står?

CM: I... ja, så är det ju och sedan gör ju myndigheten dem olika stickprov

MNG: mm...

CM: På om man följer eller inte följer. Nej jag tycker, jag skulle vilja säga att det fungerar.

MNG: mm...

CM: Men som sagt, jag är egentligen lite för dåligt insatt för att svara på frågan. Men det känns som att vi kan bedriva verksamheten och ställer vi frågor till de olika myndigheterna upplever jag att vi får svar i alla fall.

MNG: Gäller det då specifika frågor eller är det mer generella?

CM: Det kan vara både och.

MNG: Både och

CM: Det kan vara, vara både, både och. Och ibland, ibland kan det väl vara så att man får ett svar som är lite otydligt...

MNG: mm...

CM: ...men man, det brukar ändå liksom ge sig i slutändan.

MNG: mm...

CM: Så...nej.

MNG: Överlag fungerar det bra?

CM: Jag tycker överlag fungerar det. Sedan måste man, man kan alltid skruva och förbättra. Men man skall också veta att det är stora verksamheter, det är stora myndigheter...

MNG: mm...

CM: ...och det vore liksom konstigt om det inte blev fel någon gång när det är människor man har att göra med. Så... nej jag tycker det fungerar bra.

MNG: Ja... Är det något som du känner att jag borde veta överlag? Något du vill tillägga?

CM: Nej, nej egentligen inte. Utan... nej.

MNG: Nej?

CM: Jag tycker det var bra frågor. Jag vet inte om det var så mycket jag kunde bidra med i svaren i och med att jag inte suttit med från början. Hade jag suttit med från början kunde man ju gått mer in på de olika frågorna. Hur man agerade, hur verkligen då dialogen har gått mellan de olika myndigheterna och den involveringen som vi hade i det hela. Men jag har, har liksom inte den bakgrunden.

MNG: Nej. Men har du varit med, alltså jag tänker torka eller så, något annat arbete med de andra myndigheterna specifikt och har kunskap om hur dialogerna har gått där?

CM: Nej alltså inte så... det beror på lite vad du menar?

MNG: Jag tänker någon annan händelse som involverar många aktörer, hur dialogerna har gått där?

CM: Nej, det man kan säga är det närmaste är den torkan som var härvid 2018. Men det var ju mest med länsstyrelsen då.

MNG: mm...

CM: Hur dialogen gick där och vilken roll de tog i det hela och vår roll härvid då, tillsammans med vår tillsynsmyndighet miljö och hälsa....

MNG: mm...

CM: ...och de andra kommunerna...

MNG: mm...

CM: Det är väl egentligen där flera andra aktörer har varit inblandade. Men det funkade också bra...

MNG: Ja?

CM: Så bra som det kan fungera när det blir så stort och komplext.

MNG: Kunde ni ta åtgärder snabbt och så då, eller blev det viss fördröjning på grund av att det var så många, eller...?

CM: Nej, jag tycker, jag tycker. Nu, nu hann ju aldrig det bli en riktig kris av det. Men så långt som vi kom så tycker jag att länsstyrelsen gjorde det jättebra.

MNG: mm...

CM: och information kom ut, vi redovisade vad vi hade åtagit för åtgärder och den rollen som de hade skötte de bra. Och vår tillsynsmyndighet skötte det bra och den övriga kommunen tycker jag hanterade det på ett bra sätt. Så att jag har ingenting egentligen att klaga på, på så sätt-

MNG: Nej, men vad bra. Är det någonting du undrar över eller så som du vill fråga om?

CM: Nej, nej absolut inte. Utan det viktigaste är att du fått svar på dem frågorna kan man väl säga.

MNG: Är det någon du tänker att jag borde kontakta?

CM: Du har pratat med Magnus Olofsson?

MNG: Ja.

CM: Det är väl egentligen det namnet jag kan ge och han har svar på betydligt fler frågeställningar. Betydligt mer svar än vad jag kunnat ge. Och den tidigare X, Y. Har du pratat med Magnus får du liksom samma svar från Y. Så nej, jag kan väl inte säga att det är någon annan som varit involverad från Miljötekniks sida.

MNG: Nej

CM: Utan det är egentligen Kent och Magnus Olofsson då, från Miljö och Hälsa.

MNG: mm...

CM: Som har suttit med de här bitarna egentligen.

MNG: Ja, men jättebra då tackar jag så mycket för att du tog dig tiden!

CM: och är det något du vill att jag ska förtydliga så får du höra av dig igen.

MNG: Ja men jättesnällt, tack så mycket!

CM: Jadå

MNG: Hejdå!

CM: Hej!

Bilaga 6 – Telefonintervju Åsa Romson

Datum: 14/4–2020

Längd: 40 minuter

Transkriberingen utfördes: 14/4–2020

Telefonintervju: Åsa Romson

Närvarande: Marie Nyström Gustavsson (MNG) och Åsa Romson (ÅR)

MNG: Vad, vad var din specifika roll 2013/2014 när man, man upptäckte PFAS-föreningen i Ronneby?

ÅR: Ja först då, 2013 och första halvåret på 2014 så satt jag i riskdagen och ledde ju miljöfrågorna eller, och var miljöpolitiker. Jag satt inte, jo jag var ersättare men jag arbetade inte aktivt i miljö och jordbruksutskottet längre eftersom jag var språkrör för partiet. Men jag hade ju suttit med i och var miljötalesperson och jobbade nära dem frågorna så att... Men jag tror inte att det var jag som ställde frågorna, för vi ställde det från partiet till då Lena Ek som ju var dåvarande miljöminister kring det här. Och jag tror inte att det var jag som gjorde det personligen utan att det var, ja – partiet som jobbade med det. Så det var det från riksdagen. Sedan från, när jag gick in som minister då från oktober 2014 så var ju PFAS-, PFAS-frågorna en av de akuta. ”Det här ligger på bordet”, här måste vi, ja här måste vi samla ihop och veta vad vi skall göra. Och att, så det var en av de första frågorna att ta i tu med, som blev aktuellt.

MNG: mm... Vad den...? Den var fortfarande, det fanns fortfarande mycket att utreda när du tillträdde som minister? Så det var precis i början av hela den här utredningen av Göran Ernander och så då också? Eller hur såg det ut?

ÅR: Ja, nej alltså Görans utredningen kom, den kom ju långt senare.

MNG: Ja

ÅR: Utan det som hade hänt då var ju att det kommit upp, man hade ju, man var ju i början att förstå omfattningen. Men Kallinge hade hänt, och så Tullinge och även, även Uppsala...

MNG: mm...

ÅR: ... hade ju hänt och Lena Ek hade ju. KemI hade ju samlat det här nätverk av myndigheter som var lite till ökat samverkansarbete och så, och var lite extra på grund av det här. Och det där nätverket träffade jag som minister ganska snabbt, om inte i oktober så i november där 2014.

MNG: mm...

ÅR: Och det var en ganska stor samling med myndighetsrepresentanter från, från ja alltifrån Generalläkaren, som det hette då på den tiden, och-och, ja räddningstjänsten och alltihopa. Ja.

MNG: mm...

ÅR: Så att det här var ju ändå i hanteringen av. Det var innan man hade gjort de här inventeringarna. På plats möjliga platser i landet så att säga. Det kom ju senare undersökningar från, som man publicerade från miljöanslaget.

MNG: mm...

ÅR: Där man tittade på, de här ”hot-spots” så att säga...

MNG: mm...

ÅR: så man var i början. Men man hade ju så att säga, stängt av vatten- dem, dem dricksvattenverk som var aktuella.

MNG: Vad var er specifika uppgift från central nivå att göra? Fanns det någonting som ni hade huvuduppgiften att det hände, eller att de gjordes eller på något annat sätt ansvarade för, under själva arbetet?

ÅS: Man kan säga att den mest centrala uppgiften var ju att se till, i och med att det var så många olika myndigheter inblandande...

MNG: mm...

ÅS: ... alltså allt från lokal nivå till regional samverkan till försvarets organisation till, till ja både KemI, Naturvårdsverk, SGU, Generalläkaren så, så var ju frågan om samordning...

MNG: mm...

ÅR: ...ganska, jag kan ju säga att det framstod som att, där, där hade ju regeringen den primära uppgiften att säkerställa att, att samordningen av, av myndigheterna fungerade. Det är ju det som Regeringskansliet har ansvar för liksom att då, om myndigheterna inte själva inser att de måste samverka, vilket de har ganska stor möjlighet till. Måste man säga till dem att samverka, och ibland säger många myndighetschefer att de behöver få den här tillsägelsen, så kan de ta andra, eller ja då få de gehör på ett annat sätt. Ofta satt ju här folk ganska långt ned i organisationerna men som inte fick gehör eftersom det här var en tidigare okänd problematik.

MNG: mm...

ÅR: Så det var väl, samverkan var den ena. Den andra var att, att få fram, att få fram ett antal, alltså flytta fram positionerna när det gällde det här med riktvärden för, till exempel hur man sanerar, det var kanske framförallt saneringen i Tullinge som drev på där. För man, man hade inget att förhålla sig till. Vad är skadligt liksom så att säga? Och till vilken nivå skall man då sanera? Och hur, hur sker spridningen i grundvatten ackum-...? Det där behövdes det mer kunskap kring och sedan behövdes det drivas på hur, alltså den de facto användningen av PFAS. Kunde ytterligare begränsas? Så att det var ju ett antal uppdrag som kom i en PFAS-strategi som KemI samordnande där dem sen då fick ett antal, bland annat frågan om användningsförbud vid övnings utan en samlingsplats och där SGU gick vidare med de här, eller om det var Naturvårdsverket, med riktvärden och ett par, så att säga, sådan här frågor som man gick vidare med. Så vi la ju upp, och det var ju viktigt att lägga som ett regeringsuppdrag på Kemi att de skulle ta fram det här och det lades ju ganska mycket resurser på det och det kom ju med i budgeten.

MNG: mm...

ÅR: Och sedan är det klart, när det gällde frågan om "vem har gjort fel? Och var ligger den frågan?" Fanns ju, där fanns ju så att säga opinionsmässigt från de här miljöforskarna...

MNG: mm...

ÅR: ...den hade ju kommit, de frågan hade ju legat tidigare på Lena Ek, och hur man kunder få till någon slags, ja de dem kallade för haverikommission. Men liksom, ja när det gällde vad ska vi lära av det här?

MNG: mm...

ÅR: och det var ju det till slut utmynnade i. För, för den, den bollen fanns ju inte bland de andra myndigheterna egentligen...

MNG: Nej...

ÅR: Så det var där jag såg till att vi fick då en utredning, det var det som blev Göran Ernanders utredning. För det fanns utredningspengar över i på 2015, tror jag vi fick till de pengarna.

MNG: mm...

ÅR: Och sedan den frågan som aldrig blev en fråga direkt för Regeringen, men som ändå är en fråga, i, i det här är och som blir en fråga är ju om det finns olika skadeståndskrav eller liknande.

MNG: mm...

ÅR: Nu är ju inte den fråga helt avgjord i Kallinge, de gick ju till Högsta domstolen kring om det skulle dömas enligt vattenlagen eller, eller...

MNG: Produktions

ÅR: Ja precis produkt, precis. Produkt, det var lite intressant faktiskt.

MNG: Ja det ska väl avgöras nu i vår, eller försommaren, vad som... i Tingsrätten?

ÅR: mm... Ja, precis.

MNG: Vad, men hur. I Göran Ernanders rapport framkommer ju att samordningen har varit bristande mellan olika myndigheter och att information inte riktigt har kommit fram och sådana saker. Finns det någon, alltså vad tror du att det kan för konsekvenser att man är så många aktörer? Tror du att det kan vara en bidragande faktor till att informationen inte kommer fram eller är det någonting annat som gör att man inte kan samordna sig på det sättet?

ÅR: Det kommer ju alltid finnas frågor...

MNG: mm....

ÅR: ...som går. Jag uppfattade det i och för sig inte som att det fick långsamt från den faktiska kunskapen om risker och, och kunskapen om att den här typen av ämnen kan spridas snabbt även i marklagren ned till grundvattnet. Att det tog, att det tog, orimligt lång tid för det att slås, slås ut i, i de facto liksom.

MNG: mm...

ÅR: Jag mer att man har koll på dricksvatten, som man tar är, är förorenat eller inte och de aspekterna. Jag vet inte om det bara är en samordningsproblematik utan det handlar också en kunskaps, en problematik med hanteringen av kunskap på myndigheter. Oavsett om det är många myndigheter eller en myndighet är det samma problematik.

MNG: mm...

ÅR: Och det är ju det att, hur kunskapsgöder vi, hur säkerställer vi kunskap på ett bra sätt? Och ny kunskap långt ute i organisationen? Och där är det möjligen den decentraliserade modellen och framförallt att vattenfrågorna har tappat lite. Men egentligen ett större problem att de inte har fått, fått något riktigt ansvar.

MNG: mm...

ÅR: Alltså de fick ju det när man reglerade hårdare men vatten som livsmedel och dem delarna, men i och med att produktionen av dricksvattnet fortfarande låg kvar på, i framförallt kommunala dricksvattenbolag, eller vattenförsörjningsbolag så... Och de såg det fortfarande mycket som en, ja som en fortsatt VA-fråga så att säga. Med vatten och avloppsrening och ja. Så, så är det ju så att säga kunskapsspridandet...

MNG: mm...

ÅR: ...inom, inom hela organisationen så att säga. Var saker som jag tycket var mest slående, som Göran pekade på.

MNG: Ja

ÅR: Och där var det lite, där blev man lite konfunderad då hur säkerställd man är. För det jag kan ser är ju inte en uppgradering utan en fortsatt, så att säga...? Alltså miljöförvaltningarna, både om de är lokala eller regionala eller statliga. Det är ju inte så att man går mot att ta in mer och mer, så att säga, lösa sam-samarbeten

med forskningssidan och att folk går emellan, är forskare ett antal år och sedan inom, inom förvaltningen och sedan går tillbaka och så vidare. Utan det är ju tvärt om. Och samhället i stort går ju i linje med att bli specialiserat mer och mer, ibland avgränsade stuprör och det här, det här är ju en oro då för att ny kunskap inte kommer tas snabbare utan att det tar längre tid för ny kunskap att komma in till de här, de här viktiga, vikte besluten så att säga kring, kring, att inkludera och reglera och så vidare.

MNG: mm... Att man blir...?

ÅS: Å andra sidan har vi en stark vattenförvaltning, generellt och kanske på övervakningssidan. Så där tror jag i och för sig, i och med att det är så mycket ämnen, om an tittar på just farliga ämnen där vi vet att spridningen är med anledning av kunskaps tiden mellan vad man vet om ämnet och hur man hanterar det ute i naturen. Att det stärks av det här, det är viktigt generellt.

MNG: Så att man jobbar för mycket att bara se till dem uppgifterna som man, man har. Man lyfter liksom inte blicken tillräckligt menar du? Utan att man blir för bunden?

ÅR: Nej, det är för få som sitter på den möjligheten. Jag menar de forskare som presenterar papper kring hur nya kemikalier sprids vatten eller marklagret till det här kommunala VA-bolaget i en mindre kommun eller region som skall uppgradera sina föreskrifter, som rimligen skall komma utifrån statliga anvisningar, det blir ju inte fler av dem så att säga, äldre kunniga personer som har jobbet i många olika delar av verksamheten, i kedjan då mellan kunskapsuppbyggande och verksamheten...

MNG: mm...

ÅR: Så att där, där har man ju ett problem med kunskap. Sedan kan man ju säga att grundproblemet är att man får sätta ut sådan här produkter får vara på marknaden och inte tror att det får effekter någonstans...

MNG: mm...

ÅR: ...i samhället. Det är ju bara ren idioti. Det är klart att man vet att det händer och man har bara ignorerat det väldigt-väldigt länge liksom.

MNG: mm... precis.

ÅR: För jag menar kemikalierna är ju inköpta och dem, dem vet att man använder dem. Jag menar tror man att de försvinner eller?

MNG: Ja...

ÅR: Man har ju bara litat på att de åker vidare någonstans och inte gör så stor skada. Och sedan, hoppsan de gjorde visst ganska rejäl skada liksom?

MNG: Ja...

ÅR: Det är så galet.

MNG: Men. För jag tänker på central nivå har man väl också, för det här har ju hänt i USA också...

ÅR: Ja

MNG: ... att de här kemikalierna har...

ÅR: Ja

MNG: Ja, det har blivit stora skandaler. Är det då, då myndigheter på central nivå som bevaka kunskapsläget ute i omvärlden också eller är det någon gemensam uppgift som alla har? Det finns liksom ingen som har den uppfiten uttalat utan det är något gemensamt som man...?

ÅR: Nej men det är klart att det finns en extra tyngd...

MNG: Ja

ÅR: ... i ansvaret på centrala. Därför om du sitter som regelansvarig, för, för, de lokala vatten... Ja vilken, vilken kvalitet, vad ska vi mäta på det här vattenverket för att veta kvaliteten på det dricksvattnet vi skickar ut i ledningarna? DÅ är det klart att man rimligen mäter det som det har kommit propåer om att man skall mäta...

MNG: mm....

ÅR: ... och inte alla, vartenda vattenverk i Sverige skall sitta och göra en noggrann omvärldsbevakning kring det ena eller andra publicerade papperet. Det är klart att det man förlitar sig på att är det någonting som är viktigt att mäta kommer vi få en anmodan om det från miljömyndigheterna när det finns både vägledningmöjligheter och tillsynsmöjligheter.

MNG: mm...

ÅR: Så det faller ganska tungt, det ansvaret, på de centrala myndigheterna. Att göra den kunskapsförsörjningen.

MNG: Men va jag har förstått det som när jag har talat med andra, på andra myndigheter som var med när det här hade uppdragats då, i Kallinge, så fungerade ändå samverkan bra när man väl hade upptäckt det. Att det hände ändå grejer ganska snabbt...

ÅR: mm...

MNG: ... Och Livsmedelverket agerade väldigt fort och så., liksom. Skulle du ändå säga att samverkan fungerade, när man väl, när man väl upptäckte det?

ÅR: Ja, ja för att få så mycket stopp på det som möjligt vid, där, där fungerar ju samverkan bra.

MNG: mm...

ÅR: Det är därför jag säger att egentligen, visst i den här frågan var det många myndigheter många nivåer inblandande, men det kanske inte var det huvudsakliga problemet? Om man börjar bena i frågan...

MNG: mm...

ÅR: ... varför var det ingen som tänkte på det här tidigare? Och undersökte det? Varför var det på flera platser, Tullinge och Kallinge, i Kallinge var det delvis regionen som hade miljöövervakningspengar över och gjorde en del studier, i Tullinge var det en student då inom ramen för forskningsprogram. Så att det var ju mer slump än precision i det här undersökningarna. Och det är ju oroväckande med tanke på hur allvarliga spridningar det är, att skicka det till slumpen. Men, men sedan när man börjar bena i det kommer den svenska samverkanskulturen in och, och det goda i att man är väldigt öppen och delar information och uppfattat det som ganska låg prestige från de flesta håll, till myndigheternas sätt, att dela med sig. Och också kulturen att snabbt samla ihop sig, det här nätverket, det är liksom inte svår organiserat på något sätt utifrån de parametrarna och man kunde driva vidare det. Men sedan naturligt vis, när det kommer då till de lite känsligare frågorna, frågan som till exempel ”skall vi fortsätta att tillåta de här PFAS ämnena i, i brandskum?” För, alltså hur hårt skall man då regler den användningen? Den går ju lite trögare.

MNG: mm...

ÅR: För sedan kom det ju då, var det Hudiksvall? Där man då gjorde fel då och använde fel skum i den kommunala räddningstjänsten...

MNG: mm...

ÅR: och det får ju komplikationen då att det bli gift i brunnarna.

MNG: Ja men precis. Så då egentligen till regleringar när det gäller sådan. För jag tänker nu är det väl upp på EU, i EU att man skall besluta i år [2020, mitt tillägg] om hur gränsvärdena för användningen och så. Gällande PFOS i alla fall.

ÅR: Ja precis, gällande PFOS, och där har ju Sverige legat på. Det är ju delvis, det är ju delvis faktiskt ett resultat av den, den mer speciella reaktion som KemI kunde göra med anledning av det här. Jag menar det finns inget ont som inte har något gott med sig. Det gör ju att det blir mer fokus, Sverige kraftsamlar och får, får anledning att ligga på och får gemensamma regler vilket också underlättar produktutvecklingen. Att det kommer andra hanteringsregler. Men jag tycker fortfarande att Sverige är extremt långsamma när det gäller att tala om tydligt och klart för räddningstjänsterna att man måste lära sig att släcka bränderna med enbart vatten. Visst det är lite jobbigare, men det har man gjort förr, det går att släcka ganska bra liksom.

MNG: mm...

ÅR: Sedan finns det vissa bränder där PFAS-produkter fortfarande, där det fortfarande så att säga inte finns något riktigt bra alternativ ens om man gör saker annorlunda. Nej men visst. Men det finns fortfarande ingen ursäkt att försvaret fortsätter öva utan att samla in allt PFAS-skum liksom.

MNG: Nej.

ÅR: Ingen som helst ursäkt. Men ändå ville de inte få ett förbud liksom.

MNG: Vad tror du det kan bero på, att man är så långsam? Är man rädd för vad de andra myndigheterna skall tycka eller vad...?

ÅR: Nej, det är bara för kostnaden. Nej det är bara prioriteringen vad man skall göra och så ser man att det är en vändning man inte vill göra nu och så, man kanske måste bygga om något och ändå byta plats så slipper vi bryta av. Nej men det handlar om kostnader och att ändra.

MNG: mm...

ÅR: Ändra beteende helt enkelt.

MNG: Okej. Men från central nivå hade ni hanterat någonting i den omfattningen innan, eller någon liknande situation? Torka eller översvämningar, så det fanns någon form av färdig handlingsplan över hur ni skulle agera, eller var det bara att agera efter vad ni trodde var bäst i situationen?

ÅR: Ja, alltså det är ju intressant nu att prata om det här med krishantering.

MNG: mm...

ÅR: Det finns ju så väldigt många olika nivåer. Jag tror att, Jag tror att det finns naturligt vis en allmän, en allmän kunskap om det. Det beror lite på var, var i krisen består. Här kan man säga att för det snabba, för snabba resoluta avbrytandet av det pågående, värsta pågående påverkan så fungerade ju de etablerade institutionerna och beslutsvägarna bra. De gick tillräckligt snabbt, Livsmedelsverket hade tillräckliga muskler för att fatta de här besluten och sådana saker. Men att få till de här eventuella mätningarna som visar att det eventuellt finns och att man kartlägger och karterar riskplatser i Sverige. Alltså, så länge man inte har dessa nivåerna så anser man ju att det inte finns någon risk och det är ju det som dilemmat då. För då är ju risken att man inte har mätt på rätt platser, på sätt och kunnat göra en adekvat lista. Och var är det för något vi missar? Som vi borde tidigare har förstått att där borde vi mäta. Och det är ju det som är, det är ju en annan typ av krishantering. Eller vad ska man säga, sånt, sånt, problem.

MNG: mm...

ÅR: Så på det här sättet, den här krishanteringen sköttes ju inte av regeringen...

MNG: Nej

ÅR: ...utan det man gjorde var ju att ta hand om de problemen som uppstod med anledning av krishantering, det vill säga samordning, nya tydligare direktiv om halter, nivåer och ansvar. Så att säga, resurser för att fokusera kunna göra strategier för de här, alltså resurs-sätta, organisera, säkerställa samverkan och det gick ju inte in några regeländringar alls egentligen där första vändan...

MNG: mm...

ÅR: ... utan det var ju underlag för att kunna ta fram hur ett förbud skulle kunna se ut. Som var regerings uppdraga att redovisa det. Så det var ju ingen krishantering i det fallet. Sedan handlar det ju då om att fundera på "okej, vad är det vi kunde ha gjort?"

MNG: mm...

ÅR: Finns det något strukturellt? Pekar det här på någonting som vi kan lära av? Hur man på regeringsnivå tar hand om, sedan kan det naturligtvis också komma in "finns det ett avhjälpande här?" alltså hur, och det har man ju ännu inte lyckats att sätta några nivåer på, riktvärden så. Innan man har det är det ju svårt att sätta igång med, men det har ju gjort att det är svårt att komma överens. Sedan är saneringsåtgärden extremt kostsamma. Hur fördelar vi resurserna och hur skall det prioriteras jämför med andra som man behöver sanera? Skall vi sanera gammal garvindustri som har legat sedan 1800-talet och spytt ut eller ska vi sanera det här? Vilket skall saneras först i prioriteringsordningen, man har inte pengar till allt.

MNG: Nej

ÅR: Det är det också en fråga för.

MNG: Fanns det en enhetlighet, politiskt i dem olika, liksom i miljödepartementet eller var det oenigheter i hur man skulle prioritera där rent resursmässigt? Om du kommer ihåg?

ÅR: Nej i den här frågan upplevde inte jag. Jag minns det inte som att det fanns några olika politiska uppfattningar...

MNG: Nej...

ÅR: ... i hur det skulle hanteras. Det var snarare så att, ja , som vanligt, jag menar, att man vill hantera det mer skyndsamt och tydligare...

MNG: mm....

ÅR: ... om man är i oppositionen än om man är i regering. Men mellan regeringspartierna var det inget problem, så länge det inte kom till. Nu hann ju inte jag fullfölja det, så jag vet ju inte hur diskussionerna gick men jag såg ju mellan raderna, jag hade aldrig något sådant samtal så det här är det inga förstahandskällor på. Men jag menar mellan raderna är det ju lätt att se att det hade, den diskussion som hade behövts tas...

MNG: mm...

ÅR: eller., i alla fall så som det såg ut då var ju att miljöministern och försvarsministern hade fått lov att sätta sig och lösa det. För att försvarsdepartementet hade ju en annan inställning för ansvar och stopp för användning av än miljödepartementet hade och så kan man ju inte ha det i en regering där måste ju ministrarna så att säga, lösa ut den konflikten. Där hade man ju haft olika uppfattningar så att säga. Och försvaret antar jag bygger på att de prioriterar annorlunda.

MNG: mm...mm... Men så egentligen...?

ÅR: Men, men jag har inge förstahandsuppgifter på att man hade olika uppfattningar men jag såg det framför mig och det är lätt att...

MNG: mm... Så regerings uppgift på central nivå var egentligen att ja, samordna och se till att de olika myndigheterna jobbade tillsammans liksom och gjorde vad dem, ge ut tydliga uppdrag till de olika myndigheterna.

ÅR: Ja och ge tydliga uppdrag då och att det behöver komma fram riktvärden, det behöver göras de här scanningarna...

MNG: mm...

ÅR: ... och regeringen behövdes ju, alltså det hade myndigheterna kanske kommit på själva men på en lägre nivå och man får det snabbare gjort om det kommer uppifrån. Men framförallt handlar det ju också om en diskussion om resurser. Man behöver avsätta resurser till detta.

MNG: mm...

ÅR: För ska det först omfördelas inom myndigheten, då tar det ju lång tid. Et går mycket snabbare att få till om myndigheten får tilläggsresurser och uppgifter.

MNG: mm... Så ni hade egentligen inga direkta regler, rent i lagstiftning, att ni skall, "det här, det här skall ni göra." Ni fick själva hitta er uppgift i vad ni skulle göra liksom?

ÅR: Jaha du menar i, alltså att det var ålagt? Nej, det finns ju inget sådant.

MNG: Nej?

ÅR: Det finns ju egentligen ganska lite regler om hur regeringen eller miljödepartementet skall agera vid kriser och krissituationer. Utan de reglerna vi har i Sverige, det märker vi ju nu i Coronakrisen, det är ju mycket utmärkande för regeringen att, att styra myndigheterna. För de är ju de som kan agera snabbt. Regeringen kan per definition, en regering vi, vi där fattar man beslut precis som med lagarna, och där finns en tröghet.

MNG: mm...

ÅR: Och det är klart att ibland kan det behövas flera mandat för olika, man behöver så att säga slå fast att till exempel, fara är såhär och såhär stor och då kan man utöka beslutsmandatet så. Men det var inget som användes i den här situationen.

MNG: Nej, utan det fanns ändå en tydlig ansvarsfördelning mellan de olika myndigheterna, eller mellan regering och myndigheter?

ÅR: Ja man kunde ha den normala arbetsförhållandet mellan Regeringskansliet och myndigheter och de sakägande myndigheterna...

MNG: mm...

ÅR: ...och det finns ju också stora möjligheterna för myndigheterna, myndighetsverken att samverka och samarbeta...

MNG: mm...

ÅR: ... och det var ju en bild från regeringen, man pekade på att man vill ha en grupp och sådär. Det sköttes ganska smidigt skulle jag säga. Där hade vi ofta med cheferna på KemI och även på andra myndigheter. Och det som framförallt i och för sig var, som jag också uppfattade, ja kanske inte från Kallinge, där det verkligen blev infekterat. Det var ju samarbetet mellan hälsovård och myndigheten tog tag i, inte minst frågor som handlar om människor oro och, det är ju lite så man följer med ett lite makabert intresse från forskningssidan av den här. Här ville man ju snabbt också kunna kartlägga av forskningssjäl för att få veta mera av riskerna och så. Men det gjorde ju också, i alla fall var det mitt intryck då när jag pratade med både personer i Kallinge och arbets- och miljömedicinska enheten att var väldigt duktig på att ta hand om, också så att säga, medicinska och ja frågor och oro och sådant som kan. Och så verkar det som att det kommunala

VA-bolaget som hanterade det. Jag vet inte om du läste det där kapitlet i boken jag skev?

MNG: mm...

ÅR: Och dem var ju väldigt kapabla och ser framför sig de här väldigt tekniskt kunniga och kompetenta medarbetarna i ett VA-bolag som liksom. Bara de vet att "näha det här vattnet kan vi inte skicka ut i ledningen vi måste stoppa det." Då löser de det väldigt snabbt liksom.

MNG: mm...

ÅR: Det är inte det som är problemet. Men när människor går ut och börja skriva på sociala medier att det här betyder att mina barn potentiellt är förgiftade så. Då är det inte de här teknikerna på VA-bolaget som är liksom de bästa att eller som har verktygen att, att komma ut med, med bra information och stilla oro liksom.

MNG: Nej

ÅR: Utan där var kommunen tillsammans då med den här med region Skåne, arbets- och miljöhälsa, väldigt viktiga. Och det, jag tror att. Mycket av dem, så att säga, problem som kommer också kring det här. Ja det är också intressant kring Corona, kring det här. "Vad är det vi vet?" När man faktiskt inte riktigt, när man är ärlig från myndigheterna och säger "Nej men vi, vi visste inte att det här hade spridit sig på det här sättet.". Då hade vi naturligtvis inte heller velat, det var ju inte någon som liksom, nu tänker jag inte specifikt på konspirationsteorier även Kallinge och PFAS så att säga. Med det är liksom, så vitt jag vet, det är ju inte någon, det är ju inte med någon illvilja som någon har försökt skugga det här. Utan det är ju bara att liksom man inte har sett, även om man nu i efterhand tycker att det var tydliga samband man borde ha vetat att, nej det var ingen som såg det man tänkte inte på det.

MNG: Nej

ÅR: Man borde ha tänkt på det, och den borde ha tänkt på det. Men ah, när man väl insåg det så agerade man i alla fall snabbt så det blev annorlunda då. Men det hjälper ju inte den som är oroliga för att de druckit detta vattnet i fem-sex år kanske.

MNG: Nej precis. Men åter igen det här med att hantera kunskap på myndigheter?

ÅR: Ja precis. Det är ju den kärnan man kommer tillbaka till. Varför tar det så långtid från en egentlig kunskap, alltså egentligen omsätta den i praktiken och, och hur får vi denna kunskapen? Liksom att man tänker, och hur betyder detta här i mitt sammanhang? Hur kan den här kunskapen, om jag vet att det är, ja, men det är klart jag menar det är ju som nu. Det är klart att det har stor påverkan om man vet att Corona sprids via icke sjuka personer eller inte liksom.

MNG: mm...

ÅR: ... Och det får ganska stor skillnad i vad man anser är viktig, viktigt.

MNG: mm...

ÅR: i strategier för att stoppa det då.

MNG: Nej men precis. Jag tror egentligen att jag, jag har fått svar på, på det jag behöver. Är du känner att du vill tillägga eller någonting du vill fråga om min uppsats eller så, så får du gärna...?

ÅR: Nej men, jag tycker mest det är intressant, inom vilket ämne är det du skriver uppsatsen?

MNG: Statsvetenskap är det

ÅR: Nej, men det är jätteviktigt. Hela de här problemen så att säga, som man tror initialt handlar mycket om att förstå naturvetenskapliga och tekniska problem.

Min erfarenhet är att, många gånger hamnar vi att det som är riktigt svårt är att bygga om beslutsstrukturer, kunskapsstrukturer och ja, beteendemönster såklart och påverka hur får man olika. Och inte minst då organiseringen! Vad har det för, för betydelse?

MNG: mm...

ÅR: Från förvaltningar och så vidare. Att man har, har. För det var en fråga som kom upp mycket i det här och en fråga som jag fick med mig mycket från det här med övervakning. Ja men det är nog viktigare än vad man tror med att vi har en kunsk-, att vi har en överföring mellan och traditionellt har det varit ganska så mycket så, faktiskt inom miljöförvaltningen att man jobbat delvis på myndigheter, delvis på universitet och ja det har gått liksom gått där emellan, men det har liksom minskat på senare tid när vi har fått en mer det här mer decentraliserade samhället och det är en risk tror jag när det gäller kunskapsförmedling. Å andra sidan har vi mer, alltså vi har mer hjälpmedel vi har mer, vi är mer tillåtande när det gäller miljökunskap och tvärvetenskap att det är viktigt. Så det kan ju hjälpa i och för sig att få fram kunskap på ett nytt sätt som inte är lika blockerat av...

MNG: mm...

ÅR: ...stuprördiskussionen. Men, men det låter jättebra. Du får jättegärna skicka hela, hela. Jag vet inte om du skriver ut, i uppsatsen intervjuerna?

MNG: Jo, det gör jag

ÅR: Det spelar inte så stor roll om du skickar. Men däremot får du jättegärna skicka citat som du vill ta till uppsatsen sedan.

MNG: Ja absolut!

ÅR: För då, för då om det är någonting som, ja man ser det i en kontext sådär...

MNG: Ja...

ÅR: Så kanske jag kan hjälpa till att rätta till det innan du lämnar in, det kan underlätta. Om jag hinner.

MNG: Ja men absolut, men jag skickar när jag, jag ska använda och skickar den delen.

ÅR: Ja men precis, precis.

MNG: ja men jättebra och tack så mycket!

ÅR: Och lycka till med skrivandet!

MNG: Tack så mycket!

ÅR: Jadå, tack, ha det bra hejdå!

MNG: Ja tack, hej!

Bilaga 7 – Skypeintervju Johanna Alkan Olsson

Datum: 15/4–2020

Längd: 1 timme

Transkriberingen genomfördes: 17/4–2020

Telefonintervju: Johanna Alkan Olsson

Närvarande: Marie Nyström Gustavsson (MNG) och Johanna Alkan Olsson (JAO)

MNG: Så vad, vad hade du för arbetsuppgifter, eller fick för arbetsuppgifter man uppsträckte PFAS?

JAO: Ja, jag kan ju säga egentligen har ju mest haft forskarrollen och gjort lite liknande det du gör. Så jag har ju inte haft någon officiell roll i detta men, om det är någon som har hittat mig. Jag vet inte hur du fick tag i mig? Av, via kommunen eller?

MNG: Jag såg det här klippet på UR från vattenkonferensen [Vattenkonferensen i Göteborg 2017 anordnad av svenskt vatten, mitt tillägg].

JAO: Ja, just det! Nej men såhär var det. Arbets- och miljömedicin blev väldigt tidigt indragna i, i Lund, blev indragna i historien när de uppsträckte att det fanns så höga halter av PFAS, och då, och då, och ja då drog de direkt jaha vi skall mäta och titta och göra det som arbets- och miljömedicin gör som den myndighet de är när människor utsätts för miljöfara. Och i den vevan, det råkar vara så att jag jobbat mycket ihop med en, hon som var ansvarig för X – Y som nu Z, och hon, då, då det gått ett tag kontaktade mig och sa ”Johanna det här är rätt viktigt att följa liksom, och att ha koll lite grand vad som har hänt här.” och det var så jag blev indragen i det hela.

MNG: Ja

JAO: För då började jag nysta i att titta på ”Vem har gjort vad? Varför ha folk gjort som de har gjort?”. Och jag intervjuade jättemycket folk i kommunen och så vidare. Vi har en artikel som är på gång med det som snart dyker upp, vi är inte riktigt färdiga. Det här var liksom ofinansierad forskning så det har liksom legat och tuggat på om man säger så.

MNG: mm...

JAO: Men jag blev väl indragen i detta, det hade ju gått ett tag, 2015 kanske? Jag kommer inte riktigt ihåg tiden på det här.

MNG: mm...

JAO: Ja så blev jag indragen i detta.

MNG: Ja så då var din specifika uppgift att undersöka mer, vad som har hänt? Kartlägga?

JAO: Vad har hänt? Och vem har gjort vad? Och varför har folk gjort som det har gjort eller varför har de inte gjort som de har gjort?

MNG: mm... Så kan du. Har du satt några specifika problem eller något som fungerat bra eller mindre bra i samverkan med myndigheterna?

JAO: Jag tycker att sam-samverkan. Kommunen gjorde precis vad de skulle göra, de agerade väldigt bra, de gjorde precis vad de skulle göra – uppfattar jag det som. Sedan finns det vissa diskussioner kring det här kommunala bolaget, gjorde och inte gjorde och vad de hade gjort och inte gjort tidigare. Men ja, när de stängde av och stängde på vatten och vad de hade för underlag när de gjorde en del analyser kring vattentäkten, jag kan komma till det senare.

MNG: mm...

JAO: Men där tycker jag att kommunen agerade väldigt professionellt och otroligt professionell kommundirektör som satt i kommunen och otroligt professionell kommunikatör och väldigt, väldigt erfaren – som tur var – miljö ja, miljöförvaltningsperson. Och dem, dem hade kontakter med och tog kontakt med arbets- och miljömedicin som i sin tur tog kontakt med Livsmedelsverket som gjorde en slagsriskanalys bedömning på hur farligt, och gjorde detta under en natt och efter det tog man beslut att stänga vattenverket. Så det gick på, så fort de fick reda på detta så gick det bara några timmar tills vattnet var avstängt. Och det måste jag säga, det var väldigt, väldigt skickligt gjort. Men jag tror hade det kommit i vissa andra kommuner, hade detta antingen kunnat sopas under mattan, dyka upp lite senare eller fungera på helt andra sätt.

MNG: mm...

JAO: För det är ju ganska hemskt när man kommer med en bomb när man förklara för ganska många människor att ”ni har druckit förorenat vatten i väldigt många år”. Så det tyckte jag fungerade väldigt bra.

MNG: mm...

JAO: Det som fungerade mindre bra var ju. Jag vet inte om du såg hela mitt klipp, men det hela var ju egentligen bara en sinkadus att det upptäcktes...

MNG: mm...

JAO: och det var ju att det var en man på länsstyrelsen varit på ett möte där man pratade om de här ämnena och som hade lite pengar över och som tänkte ”ja men jag mäter lite grand” och som hade god kunskap om hur man skall mäta och var man skall mäta. Och råkar då lägga några mätpunkter i det här deltat, som är under mark då.

MNG: mm...

JAO: På vattentäkten, så - så var det. Och det var ju också en person som gjorde rätt där. En person som informerar sig, som åker på möten har huvudet med sig och gör rätt sak. Det som är mindre bra som man skulle kunna diskutera är: 1. Hur den här, faroanalys heter det som kommunen gör över en dricksvattentäkt, och i det här fallet – jag har inte fått reda på det och jag har inte velat dra i det mer heller, men jag tror att det var konsultbolaget – det är nästan alltid konsultbolag som gör dem dricksvattentäkt faroanalyserna åt kommuner i Sverige. Det finns en uppsats om det där en av mina studenter har tittat på det och vi blev hotade av några kommuner och några konsultbolag när vi villa ha ut de här offentliga handlingarna, så, så känsligt är detta. Men i alla fall, där gjorde ett konsultbolag denna och den skulle nog kunna gjorts bättre om man säger så. Och det var försvarets, alltså ett konsultbolag som försvaret använder som heter Niras som gjorde denna, denna utredning och där finns en del saker som man skulle kunna fundera på om det verkligen var, var det här var tillräckligt bra.

MNG: Gjorde den innan 2013 då?

JAO: Ja, de gjordes innan. Där när jag har ställt den fråga, eller typ inte riktigt såhär men fråga till försvaret så säger de att ingen viste och de stämmer ju att ingen viste ju detta, på ett sätt.

MNG: Nej.

JAO: På ett sätt viste ingen att det skulle dyka ned så och hamna i grundvattnet. Men redan, om du, det finns också i min presentation, om det var 80 eller 90 – jag kommer inte ihåg nu, så fanns det rapporter om från fördetta MSB...

MNG: Ja, den har jag sett ja.

JAO: Ja IVL-rapporten som sa: ”det här är ju farligt”. Men det var ingen som tänkte på att det och det är klart att försvaret vet det. Men de har ju generalläkaren

och sina egna regler kopplade till det och det stora problemet är ju, jag tycker det stora problemet är när det förgiftar vattnet för massa folk...

MNG: mm...

JAO: Dilemmat här för kommunen är ju, vad det gäller faroanalysen och det är ju att, det är ju en jättestor arbetsgivare i kommunen [Försvarmakten].

MNG: mm...

JAO: Men då kan, turligt nog kanske, nu var det. Nu gjorde det verkligen vad de skulle när det här hände. Drog nya ledningar och betalda massa till kommunen, det gjorde dem. Så de gjorde rätt när det väl hände, det gjorde dem. Men frågan är om de verkligen gjorde rätt innan? Men de tänkte nog att det inte skulle fara iväg så långt som de gjorde. Men det fanns rapporter och så vidare. Så för, lite konstigt är det ändå. Sedan om man tittar uppåt i Sverige, och vi har fått otaliga rapporter om och haverikommissioner och jag vet inte allt som har gjorts för att titta ”var vad det nu som hände?”. Massa nätverksgrupper har jobbat kors och tvärt mellan kommuner och jag vet inte hur många olika myndigheter som har. Men så, så är de statliga myndigheternas ansvar att ge tillståndsrådgivning. Tillsynsrådgivning! Tillsynsrådgivning det är deras ansvar och när jag har frågat flera av myndigheterna, ingen nämnd och ingen glömd, så säger dem när jag frågar ”vad menar ni att er roll är i relation till den här tillsynsrådgivningen?”. Och då tycker de att det räcker med information på deras hemsida, och där tycker jag inte att de har fattat vad deras ansvar är...

MNG: Så det finns ingen uppföljning, eller krav på någonting sånt? Utan det är...

JAO: Nej, men det är någon slags information det är bara. Det är ingen som tittat kan man hitta det? För att jag gjorde några gånger exemplet: nej men okej nu skall vi se om vi kan hitta detta? Det gick inte att hitta.

MNG: Nej.

JAO: Och till slut, när man bara söker på Google det går liksom inte att hitta informationen som dem menar är den informationen som de ger kommunerna. Sedan har ju många förbättrat sig efter alla dessa åren. Det har ju skett rätt mycket förändringar, vattenrelaterad lagstiftning alltså, och det är skitmycket lastning som är berörd. Alltså det är, alltså det är helt galet mycket, du skulle kunna säga att hela miljöbalken och ja, massa andra grejer till är involverat i detta för att tillfredsställa rent dricksvatten. Men, med det är ju ändå så att, jag - jag tycker ändå att, det har de inte tagit sitt ansvar på riktigt. Å andra sidan har ju, skapas ju ändå möten med länsstyrelsen som den här mannen på, på då, i Karlskrona faktiskt hade varit på. Så det sker ju möten där någon för höra något föredrag sitter och lyssnar...

MNG: mm...

JAO: ...som lyssna på rätt sätt.

MNG: mm...

JAO: Med det andra stora problemet då är att, alltså då deras tillsynsrådgivning är ganska passiv, är ju då att den också inte, myndigheterna har bit ansvar inför vattnet. Och de har liksom inte helhetsansvaret och det, och det, det spelar ingen roll att de säger att Hav och Vatten har det ansvaret, för dem, dem. Alltså nu, nu, det här är en anekdot, men då när jag gick runt och tittade så var det, det blev som ett skämt. SG... Hav och Vatten när de ritar vattnets cykel så har de inte med grundvattnet, de har bara ytvatten och likaså, så har Naturvårdsverket sådana, det var bara SIG som hade grundvattnet med.

MNG: mm...

JAO: I, alltså tydligt med i sin bild. Nu tror jag att de har förändrat detta men då var det så. Och det tycker jag bara säger hela saken. Att vatten, alltså det är något, något fel på uppdelningen av vem som ansvarar för vattnet.

MNG: mm....

JAO: SGU har vatten, Naturvårdsverket, SIG också. Sen har MSB vissa ansvar. Ja det är en salig röra av ansvarshåll.

MNG: mm... Det finns inga tydliga uppgifter då för varje myndighet, utan det är – uppgifterna är överlappande? Eller det blir så att man har olika uppgifter och man, man tappar helheten på det sättet?

JAO: Ja man har olika uppgifter där det är glapp mellan stolarna och man tappar överblicken och ja, det handlar om något slags byråkrathuvud där det finns vissa, och då kan jag säga att Livsmedelsverkets X är en sådan ”vissa person”. Som är, har bredare förståelse och är väldigt djupt kunnig om sitt, sitt område och kan liksom förstå konsekvenserna det han gör och kan sätta det i ett större perspektiv. Men de finns väldigt många myndighetspersoner som inte har den, den kunskapen, eller den förmågan skulle jag nog kunna säga. Att sätta det i sett större sammanhang att hela tiden lyfta upp det i nästa nivå, kontext. Jaha, man vad får detta jag gör för konsekvens för de andra som jobbar med de här frågorna?

MNG: mm...

JAO: Och det vet jag inte om det handlar om personlighet eller om det handlar om utbildning, eller någon kombination av det hela. Men, jag som utbildar miljöveterare som ju jobbar i delar av den här...

MNG: mm...

JAO: ... den här byråkratin kan ju se lite att. Att, alltså min känsla är att det är lite både och. Men att det, du. Alltså till exempel en kandidatuppsats räck..., eller kandidatprogram, det räcker inte. Det räcker inte för att förstå allt det du behöver förstå.

MNG: Nej...nej

JAO: Jag vet, och jag vet en, som ja, där du kommer ifrån [Statsvetenskap, mitt tillägg] som, som tyckte att, ja man kan lära sig att veta massa. Om man börjar med stats-statsvetenskap och sen kan man liksom läsa in och lära sig om hållbarhetsfrågor. Jag, jag menar att man kanske faktiskt måste vara lite dubbel för att kunna förstå. Man måste nästan sitta på två stolar för att kunna ha kompetensen.

MNG: mm...

JAO: Eller ha en ganska lång utbildning.

MNG: mm...

JAO: Jag tänker, lång utbildning, lång erfarenhet och alltså om vi nu tar dagens exempel med Anders Tegnell som liksom kan luta sig tillbaks i massa erfarenhet och massa kunnande hela tiden mot en lång utbildning själva.

MNG: mm...

JAO: Alltså, det, det funkar inte annars.

MNG: Nej...nej

JAO: Och det handlar speciellt om de nationella myndigheterna där är det ännu viktigare.

MNG: Så skulle du säga att det var på. Alltså om man, man går tillbaka i tiden och undersöker ”varför hände detta?” och hur ”hur kunde man missa de här rapporterna?”. Är det de nationella myndigheterna som liksom är någon form av problem? Att de inte lyfter blicken och se konsekvenserna av vad de gör, eller inte gör?

JAO: Ja, ja en del av det är nog det, det tycker jag. Men samtidigt så vet jag ju väl, eftersom jag har suttit och pratat med de här personerna som var inblandade i detta som är väldigt, väldigt kunniga om farliga ämnen så sa dem ”vi kunde inte tro att detta skulle hända såhär, med det här ämnet”. Men samtidigt, så tänker jag då, alltså nu har vi ju inte pratat på någon mer filosofisk nivå men tänker jag lite syniskt på saken tänker jag ändå såhär: Ett huvudproblem i det här är, vi pratar jättemycket, vi pratar jättemycket om klimatet och det är så farligt. Ja det kanske är farligt och jag håller ju själv på med klimatforskning, men jag tror att vi sticker huvudet i sanden något fruktansvärt vad det gäller alla giftiga ämnen som bara, det kommer ut tusentals nya ämnen.

MNG: mm...

JAO: Och jag satt ju, jag var med, på några av de här nätverksmötena där 3M forskare [företaget som sedan 1980-talet tillverkat kemikalierna PFAS, mitt tillägg] satt.

MNG: Ja?

JAO: Och jag ställde frågan till dem: ” Men alltså nu säger ni att de här ämnena inte...” för då säger dem att vi har kapat kedjorna och de är inte alltid så långa och de är inte alls så farliga, men då får vi andra problem. Men sedan betyder det inte at kemikalier också löser problem för oss i samhället så man kan inte... Antibiotika är bra, och det är dåligt.

MNG: mm...

JAO: Det är liksom samma, lite samma sak.

MNG: mm...

JAO: Som någon slags kemikalier kan man säg. Så det är, det är inte lätt, men det finns ett problem med alla nya. Det finns ingen chans i samhället, eller den sidan av samhället som försöker hålla rent för oss människor att hinna med den mängd ämnen som produceras.

MNG: Nej

JAO: Och här är ju ett stort dilemma mellan näringsdepartementet och miljödepartementet. Där kemikalieinspektionen som är ansvariga för det här sitter på två stolar. Det har båda, båda stolarna. Delar av dem är miljödepartementet och delar av dem är näringsdepartementet så det är ju schizofreni inbyggt schizofreni.

MNG: Ja... Så det, det blir en, det blir en, en politisk, politiskt dilemma också?

JAO: Ja det är det, det är ett politiskt dilemma definitivt!

MNG: mm...

JAO: Och, och det är inget liksom. Jag är ingen sådan miljö- liksom kurris, som säger att detta, att enda lösningen är att ta väck allt detta. För det finns massa funktioner, men jag tror att vi har, vi saknar ett system – och då, då är vi tillbaks lite i det där, där jag tror att myndigheterna skulle ha med det att eftertänksamheten. Eller kapaciteten till eftertänksamhet och reflektion vad dem liksom vad konsekvenskedjorna av olika saker är. Och den, den saknas ju i samhället generellt och den saknas hos den tjänstemännen som skall göra det och den har varit ganska. Kemikalier har varit, det började med – miljöfrågan började med kemikalier och sedan har de kunnat krypa ur lite grand för klimatfrågan blir så stor och jag blir alltid lika förvånad över detta faktiskt.

MNG: Så det handlar också om myndigheternas möjlighet och deras kapacitet att ta hand om kunskap och...

JAO: Ja, ja

MNG: ... göra någonting praktiskt av den?

JAO: Ja, ja, och sedan är det ju så, om du säger att du går på de här kemikalierna så, alltså det finns inga medel att få bort dem.

MNG: Nej

JAO: Det finns ingen kapacitet att kolla om de är farliga. De här producenterna av kemi-kemikalierna ber myndigheterna att ni kan väl göra, eller forskarna kan väl göra långtidsstudier på detta? Det är ju ganska märkligt. Alltså om jag skulle säga så att jag gör vad jag vill och sedan för någon annan göra studier på de möjliga effekterna av mitt, mina handlingar. Det är ungefär så de fungerar, det är konsti-konstigt att det ens är möjligt.

MNG: mm...

JAO: Sedan, betyder inte, inte det och det är där jag säger att man måste tänka, någon borde ju liksom ta den reflektionen.

MNG: mm... Så, ni – alltså på här på Universiteten ni kommer egentligen. Det känns från er sida som att ni jobbar efter hela tiden?

JAO: Ja...

MNG: Att ni får tar hand om det som de andra inte gjort...?

JAO: Ja och det är ju lite. Nu är ju jag anställd som, jag är ju samhälls-miljövet, alltså miljövetare med samhällsvetenskaplig inriktning, så jag gör ju inga laborationer eller något sånt där.

MNG: Nej

JAO: Men hela naturvetenskapliga, de älskar ju att undersöka problem.

MNG: mm...

JAO: Men jag kan ju ibland se då att, jaha men alltså, - och det behöver man ju göra [undersöka problem, mitt tillägg], men ibland kanske problem inte ens hade behövt uppstå? Om man tänkte rätt från början.

MNG: Nej

JAO: Men sedan vet jag ju att det är många olika intressen som styr och står mot varandra och en elbil är bättre än biogasbil och det kan man diskutera till dödagrar. Men jag tror att det är precis, vi måste ha den diskussionen vi måste ha folk som ka diskutera de här och förstår och förstår på riktigt detta.

MNG: mm, ja...?

JAO: Och där tänker jag att myndigheterna måste hjälpa till.

MNG: Så att ni skulle mer, egentligen vilja jobba proaktivt med myndigheterna för att kunna förvalta kunskap innan det händer saker?

JAO: Ja, ja det tror jag. Jag tänker att en myndighet som Kemikalieinspektionen borde jobba mer proaktivt. Men problemet blir ju då att om man skall göra riktiga studier då så tar det jättelång tid och då tar det jättelångtid innan de nya kemikalierna kommer ut i användning och så vidare och där har ju varit likande jättestora diskussioner om hela Nano-teknologin.

MNG: mm...

JAO: Upptäckten av nano-teknologi som bara ja, det är ingen som pratar om det.

MNG: Nej.

JAO: Alltså, de flesta pratar bara om att utveckla mer nano med vad händer sen då?

MNG: mm...

JAO: och nu råkar det i det här fallet vara en punktkälla, med det kommer komma en tid då vi har de här perfluorerade ämnena [PFAS, mitt tillägg] där de är, där liksom bakgrundsnivån är så pass hög så att det börjar bli dåligt, på grund av att de finns på alla vanliga, alltså finns i förpackningar, de finns på impregnering på kläder och så vidare.

MNG: mm...

JAO: och, och då, då till slut hamnar dem i fisk och även om de inte är lika giftiga så blir det ju ändå nivåer som påverkar oss på olika sätt som vi inte vet. Det är som ett enda kemiskt experiment.

MNG: Så egentligen att, att det är tätare samarbete mellan olika aktörer och discipliner?

JAO: Ja det tror jag...

MNG: mm...

JAO: ...att vi på något sätt tillsammans tar steg, som liksom känns rimliga.

MNG: Ja?

JAO: Men jag vet inte, det är jättesvårt det här och jag tänker ibland att. Jag ställde frågan: "Behöver ni verkligen det här?" Det är fortfarande så att försvaret för lov att använda, de här. Då frågade jag försvarets advokat om liksom. För först försökte jag ställa frågan inne, inne i en sal och då bara försökte hand undvika att svara med diverse tekniker om hur du behandlar besvärliga människor. Men sedan lyckades jag få tag på honom utanför lokalen...

MNG: mm...

JAO: och då svarade han på frågan och då sa han såhär: Jo med det är väl självklart att vi måste göra detta, tyckte han då. För att vi måste få ut, få ut, tränar på riktigt och vi har tre minuter på oss att få ut piloten. Men då varje gång de tränar det här, att få ut piloten på tre minuter, så använder de PFAS. Men hur många gånger ramlar det ned en pilot?

MNG: mm...

JAO: Som, som de ens kan få ut på tre minuter?

MNG: mm...

JAO: Alltså, det, det är någonting i detta som är så konstigt. För jag tänker att om ett plan störtar och det störtar ja säg fyrahundra meter, femhundra meter, två kilometer från landningsbana

MNG: mm...

JAO: och då är det ju ingen som hinner ut där i skogen med PFAS sprutor?

MNG: Nej...

JAO: och rädda den där piloten på tre minuter? Men de tränar ändå med det för att de skall kunna göra det i de få fallen. Den är intressant.

MNG: Så det finns någon form av inbyggt beteende att...

JAO: Ja

MNG: ...en ovilja att förändras?

JAO: Ja och en inbyggd logik som gör att det här, det här kanske vi liksom skulle ha ett annat sätt att jobba med, med detta?

MNG: mm...

JAO: men det handlar om att förändra. Men sen har det i relation till vattenförvaltning och hur man mäter och så har det ju skett ganska stora förändringar i hur man producerar och hur man ser på dricks-dricksvattenproduktion...

MNG: mm...

JAO: ... som man, alltså det var en varningsklocka som fick oss att ändra ganska många saker i hur vi hanterar vårt dricksvatten.

MNG: mm....

JAO: ... Som kommer vara positivt inför framtiden.

MNG: När du har, när du har du forskat om detta har du sätt om det finns något arbetssätt som man har vid sådana här situationer, eller var det så unikt att man,

man bara fick agera efter, att personerna avgjorde hur man agerade? I det här fallet

JAO: Jag skulle säga att den här, vad heter det, riskbedömningen – den heter något sådant, som han gjorde är det ett arbetssätt. Alltså det, det som arbets- och miljömedicin och Livsmedelsverket gjorde var ett arbetssätt som de har. De viste vad de gjorde, och de hade det arbetssättet. Sedan var det väl, - som de alltid liksom har när de gäller att bedöma risker.

MNG: mm...

JAO: Och där var väl också en sådant, väldigt intressant sak att... alltså riskbedömning i sig är en jättekonstigt och krånglig historia...

MNG: mm...

JAO: ... och olika discipliner bedömer risk på olika sätt.

MNG: mm...

JAO: och där fanns en stor liksom konflikt, eller konflikt? En olika syn på hur man bedömer konflikt mellan Naturvårdsverket och Livsmedelverket till exempel. Natur-Naturvårdsverket bedömer risk på ekosystemnivå och Naturvårdsverket [Livsmedelsverket, min rättelse] bedömer på människan.

MNG: mm...

JAO: och där, där fanns det, har det också funnits massa krockar i sättet att jobba men jag skulle säga att, dem som fokuserar på människa i det här fallet har väldigt likartat sätt och jobba och de vet hur man skall agera.

MNG: mm...

JAO: Då är ju frågan, om kommuner liksom vet, liksom om generellt om kommuner vet hur de ska göra? Det är jag inte riktigt säker på att det gör. För vi hade en, alltså det är rätt duktiga och har sådana här, när det händer risk liksom sådana här olyckor och har vad heter det, akuta olyckor. Då sätter liksom risk, vad heter det, riskhanteringen igång och den skulle jag nog också säga, när de sätter och trycker på den knappen så funkar det också ganska bra.

MNG: mm...

JAO: Men det som inte fungerar bra är ju, hur får man detta till att, alltså hur hanterar man långsiktiga risker som liksom som inte, som man måste leva med lång tiden? Och hur motverkar man sådana risker eller hur minskar man risken för den risken?

MNG: mm...

JAO: Hur arbetar man så? Det finns inte.

MNG: Nej

JAO: Utan de här akutåtgärderna fungerar skitbra. Tryck på knappen och sedan sätter liksom hela riskverksamheten i kommunerna igång.

MNG: Ja men det, det är ett genomgående problem då helt enkelt att man inte arbetar för att riskerna inte skall uppkomma på alla nivåer egentligen?

JAO: Ja, och då som liten sub-tema i detta, hantera akuta risker där någon är allvarligt hotad för livet fungerar bra då, medans i detta fallet var det, i alla fall under en period, en alvarlig risk eftersom det var så pass höga halter. Och då bara ja vi måste stänga av vattnet och då fixade man det. Då fixade man nytt vatten, fixade allting. Men hur man skall jobba i kommunen för att ja men, för att hantera det här nu lång, som en, en förorening som inte kommer försvinna någonsin.

MNG: mm...

JAO: Ja, typ får man nog säga i ett slags mänskligt perspektiv i alla fall och hur man skulle kunnat blivit av med det. Det vill säga rutiner för hur man ser till att man inte hamnar i sådana hör klister.

MNG: mm...

JAO: Men jag skulle kunna tänk mig att vi kommer ha liknande grejer med nanopartiklar och andra typer av ämnen. Plastartiklar. Alltså vad vet vi om de kommer i människor, vad gör de med människor, och inte minst sagt djur? Det vet ju lite mer om än så länge vad det gör när det kommer in i djur, vilket inte är jättepositiv erfarenhet. Men var ackumuleras dem i oss? Ackumuleras dem? No we don't know.

MNG: Nej, så har du jobbat tidigare med någonting liknande? Alltså kan du jämföra det här med något du jobbat med innan och hur man, på vilket sätt man agerade i detta fallet, just? Eller är det en helt ny situation som man hoppas att man får med sig erfarenheter ifrån, kanske till hur man skulle kunna agera vid ja till exempel plats eller liknande situationer som uppkommer, eller kommer att uppkomma?

JAO: Ja jag tycker nog att alla de där jobben och nätverken som skapades efter detta, jag tycker nog att myndighetssverige har lärt sig en hel, en läxa av detta. Som kan utnyttjas till det bättre, inte minst som jag sa – förbättra dricksvattenhantering i framtiden. Jag tror även att producenterna för dessa ämnena har fått dra öronen åt sig, det tror jag. Så att någonting har vi lärt oss, och vad det gäller det jag jobbar med så ser jag ju. Jag tycker det var en intressant fråga för min chef undrar varför jobbar du med så många olika miljöproblem?

MNG: mm...

JAO: Och det gör jag just av den anledningen att jag lär mig olika saker av de olika miljöproblemen

MNG: mm...

JAO: och jag kan ju set att. Personligen tycker jag att jag definitivt har lärt mig saker ur detta och sett att mycket ställer sig på sin spets när folk har druckit förorenat vatten, som med all sannolikhet kommer öka riskerna för diverse cancer vilket, vilket är väldigt otrevligt att få reda på. Man kanske har druckit det från att man var ett foster.

MNG: mm...

JAO: Det är inte, det är liksom en väldigt obehaglig känsla. Till klimathotet då, som liksom är otäckt på ett annat sätt.

MNG: mm...

JAO: och där, där. Jag har personligen lärt mig av denna situationen och...

MNG: mm...

JAO: ...jag kan se att myndigheterna också har gjort det och vidtagit åtgärder för detta. Och jag tycker att det är inte jättestor skillnad mot andra miljöproblem. Det här bara satte saker på sin spets. Skulle jag säga.

MNG: Ja.

JAO: Och det verkar ju som vi kanske har lite lättare att lära oss utav det.

MNG: mm...

JAO: När någonting verkligen händer, och inte bara tuggar på

MNG:

JAO: och vi gjorde faktiskt som en del av det här jag gjorde så gjorde vi tillsammans med ett anta kommuner och myndigheter som är ansvariga för just att kommunicera kring föreningar. En workshop där vi skev en rapport till Livsmedelsverket om hur man kan hantera långvariga, långvarigt persistenta föreningar. För dem som inte är akut farl-, toxiska. Det vill säga de är kvar länge med de är inte omedelbart giftiga. För är de omedelbart giftiga måste man liksom, man plockar man bort dem, man måste liksom undvika dem. Men i fall...

MNG: mm...

JAO: ... där de bara tuggar på som arsenik.

MNG: mm...

JAO: Som till exempel finns i glasriket och lite andra och PFAS då

MNG: mm...

JAO: Det, det där kan man också lära sig om hur man. Det är ett bra sätt att fundera på hur man kan och bör kommunicera sådan här mer luddiga miljöhot till människor.

MNG: mm...

JAO: Och, och det, det också vad dem, hur de ställer för krav på organisation i kommunen och kunskande i kommunen.

MNG: mm...

JAO: och informations-, liksom tillgång

MNG: Ja, för vad jag har förstått det som när jag har pratat med alltså dem, folk som har jobbat med där här i kommunen och länsstyrelsen...

JAO: mm...

MNG: ...så har informationen varit ett problem, alltså det verkar finnas en, en samstämmig bild från lokal och regional nivå att information från centrala myndigheter har varit bristande på...

JAO: Ja och det var den här tillsynsråd...

MNG: ...på hur man skall testa.

JAO: ... ja, tillsynsrådgivningen.

MNG: mm...

JAO: Där de skall stå med information om de här ämnena, och vi kan peka ut dem: Hav och Vatten, Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket har delat i detta.

MNG: mm...

JAO: Nej de, de har inte den helhetsbilden som de borde ha. Naturvårdsverket borde ju ha det eftersom de är ansvariga över alla andra myndigheter som har med miljö och göra. Men där sitter för mycket, ja jag säger det nu, miljömappar.

MNG: mm...

JAO: Som älskar någon biologisk mångfald i någon liten blomma.

MNG: mm...

JAO: Det funkar liksom inte.

MNG: Nej

JAO: De älskar någon liten räv eller fisk eller någonting. Och sen jaha okej jag kunde inte jobba som någon forskare om det, jag jobbar på naturvårdsverket. Först jobbar de på länsstyrelsen och sedan jobbar de på Naturvårdsverket...

MNG: mm...

JAO: och sen, ja då, då det, det går inte. Nej det funkar inte bra, så att nej de har inte varit behjälpliga, de har kanske inte heller fokuserat. Man tänker liksom om det vore kris så tänker dem, vi hjälper den här kommunen och så lär vi oss av det. Nej så kan de inte jobba, utan de sitter där långt borta i Stockholm och skriver tillsynsrådgivningsinformationsblad.

MNG: mm...

JAO: Och skillnaden då mellan arbets- och miljömedicin som gick direkt hands on och hjälpte till...

MNG: mm...

JAO: ... och formulera och kommunicera.

MNG: mm...

JAO: ... och kommunicera med kommunen och Livsmedelsverket som likaväl också gjorde detta och kom på plats, de andra myndigheterna håller sig långt där borta...

MNG: mm...

JAO: ... I Stockholm.

MNG: Så decentraliseringen är ett problem helt enkelt?

JAO: Ja och dem som, definitivt är det ett jätteproblem...

MNG: mm...

JAO: ... att de inte, de förstår inte vad kommunikation är och jag tror inte de. Om jag skall vara riktigt raljant så skulle jag säga, och det har jag tänkt på än mer i det här Covid...

MNG: mm...

JAO: ... eller Corona sammanhagen, att dem – många av dem som jobbar på miljömyndigheter, för många av dem är för dåligt insatta i hur svenskt syst-, samhällssystem fungerar.

MNG: mm...

JAO: Så jag har nu bestämt mig för att se till att ingen miljövetare kommer få komma ut utan att veta hur samhället fungerar.

MNG: Nej...

JAO: Och alltså, de, de har ju kurser och vissa kan dem. Men nu har jag, jag tänker alltså riktigt kräm, krama ur att de får göra det. Hur tråkigt de än tycker att det är och läsa sådana här ”vem ansvarar för vad?”, så måste dem ha systemet mer inne i sig.

MNG: mm... Så man har helt enkelt inte kunskap om hur svensk förvaltning fungerar, fast man jobbar på myndigheter?

JAO: Nej jag tror inte de har det tillräckligt, och sen sitter du i Stockholm så tänker du att du är så himla bra liksom. Alltså de, alltså jag försöker bara beskriva en mentalitet, det är inte så att jag menar att de tycker så.

MNG: Nej

JAO: Men det är en mentalitetsinställning att, här sitter vi nä jag behöver inte bry mig om detta problemet där nere...

MNG: mm...

JAO: ... utan jag har ju skrivit min tillsynsrådgivningsinformation och rapporter och bitar om PFAS som ligger på vår hemsida.

MNG: mm...

JAO: De ser inte att, vi kanske allts, jag, jag kan gå ut med min kunskap, eller jag kanske kan använda min kunskap kring detta. Det, det, det funkar inte. Jag tänker, ja nej, det har dem inte gjort. Men Livsmedelverket och arbets- och miljömedicin som inte är ett verk utan en del av regionen och det finns åtta arbets- och miljömedicin i Sverige.

MNG: mm...

JAO: Dem, dem gjorde sitt och det tror jag kommunen definitivt kan skriva under på.

MNG: mm...

JAO: Alltså vad heter hon X eller vad heter hon? Informatören där?

MNG: Ja, precis

JAO: Det skulle hon också säga, det vet jag.

MNG: mm...

JAO: Jag har pratat så mycket med henne om detta.

MNG: Vet man från lokal nivå, å andra sidan vad man kan kräva? För jag tänker också att det är en bit att man från lokal nivå vet vad man kan kräva, kanske man skulle kunna öka trycket på centrala myndigheter också?

JAO: Alltså jag tror att här har vi en del av glappet. För jag är inte säker på att egentligen de kan kräva så himla mycket.

MNG: Okej

JAO: För jag tror att det handlar om de här myndigheternas regleringsbrev...

MNG: mm...

JAO: ...och det här hålet mellan stolarna.

MNG: Ja, så man har ett uppdrag att informera...

JAO: mm...

MAN: men å andra sidan går det uppdraget bara i en riktning liksom...?

JAO: Ja

MNG: Ja

JAO: Så där tror jag att, där tror jag att, alltså man ska väl säga att de har liksom olika här myndigheten som heter Sveriges Geologiska Institut tror jag de heter, som skulle sätta något slagskriterium för hur höga halter det är. Alltså deras roll är att sätta dem höga halter som får finnas i grundvatten av de här olika ämnena...

MNG: mm...

JAO: ... och alltså där tänker man ju, jaha vad är deras roll i relation till Naturvårdsverket, Hav och Vatten och SGU och så vidare. Det är något med hur vatten förvaltas som är problemet skulle jag säga.

MNG: mm...

JAO: och då, alltså det finns ingenting speciellt och då tror jag till exempel att vad kommunerna skulle behöva skulle ju vara att "vad är det här för ämne? Vem kan någonting om detta?"

MNG: mm....

JAO: Då skulle ju, jag menar förmodligen sitter det ju, det borde ju vara folk från SGI och, och kemikalieinspektionen i någon kombination.

MNG: mm...

JAO: som borde liksom sätta sig ihop. Men dem ser inte det som sin roll.

MNG: Nej

JAO: och dem, dem är typ också omöjlig att hitta för de har inget ansvar att, alltså arbets- och miljömedicin det finns ett telefonnummer ...

MNG: mm...

JAO: ... som du ringer om något händer. Då ringer du dit och säger det sen så gör dem det dem gör. Men de andra, det finns liksom inget, det finns inga, om jag skulle vilja ha lite information om detta ämnet som ny råkade dyka upp här som ingen vet något om...

MNG: mm...

JAO: ...det sitter ju folk som rimligen är kapabla till att göra detta men då sitter dem och förhandlar på olika kemikalie-, alltså jag skulle önska att du skickade en bild på några utav dem här personerna. Och då skulle du fatta att de skulle aldrig kunna göra det här kommunen behöver. Alltså det är helt fel person.

MNG: mm...

JAO: De kan massa om något ämne men de kan inte förklara hur detta, alltså ge den informationen till kommunen som de skulle behöva. Hjälp med vad det här är för ämne och så vidare...

MNG: mm...

JAO: Så att det handlar om, jag skulle säga att det handlar om. Nej det finns inget de kan få hjälp med, nej.

MNG: Nej

JAO: Alltså vad de kanske skulle, alltså ja möjligtvis kunna kontakta är ju. Alltså nu fick de ju hjälp av arbets- och miljömedicin.

MNG: mm...

JAO: Av att skriva, alltså arbets- och miljömedicin vet jag ju har läst deras, de här informationsbladen och så vidare som de skickade ut.

MNG: mm...

JAO: men om det var deras ansvar – kanske inte? Men det var ju bara för att de är snälla.

MNG: Ja, ja men precis. Så ja, det här med att det fanns, alltså kommunikation och själva organiseringen och kunskapen, allt det är kärnan i problematiken? I själva, själva...?

JAO: Ja det skulle jag nog säga och att, att myndigheterna liksom sitter passiva, att man inte ser. Alltså myndigheterna som har med det här att göra, alltså miljöproblem skulle jag nu, när jag nu säger det miljöproblemen, dem, dem skall övervaka. Dem har liksom inget ansvar att åtgärda detta.

MNG: Nej?

JAO: Och det blir ju, alltså åtgärddning, återgäldandet av det här sker ju – tillståndsprövning för olika typer av verksamheter...

MNG: mm...

JAO: Men, och där kan man ju säga att det gick riktigt snett vad det gäller detta och det var ju kanske lite otur och där. Och det, det gör ju inte det hela tiden, går snett men i tillståndssyn, tillsyn, och nu råkar det också vara militären som följer andra regler än miljöbalken då...

MNG: mm...

JAO: Eller ja, dem har sina egna lagstiftning för detta. Men, men annars tänker jag att de, de. Dem ja, det, det är liksom passivt.

MNG: mm...

JAO: Dem, dem, dem till, dem, Naturvårdsverket bara övervakar allting.

MNG: mm...

JAO: och sedan är det ju länsstyrelserna då och kommunerna i sig och i några fall regeringen som har gett tillstånd på hur stora grejer det är och där, där i skall ju denna avvägning: är det något farligt och vad gör då den som har verksamheten åt detta och så vidare för att det inte skall bli någon fara.

MNG: mm...

JAO: Så den, den i detta fallet var det ju lite skumt. Men där är ju, ja på många sätt då skumt...

MNG: mm...

JAO: ... ja på alla håll då.

MNG: Ja så här, här blev det liksom en extra nivå eftersom det var två parallella system som gick igång? Eftersom det är en civilflygplats också tänker jag att ja, det blir ju en extra nivå.

JAO: mm... Precis

MNG: Så, så egentligen att saker, saker faller mellan stolarna handlar om, handlar om organiseringen. Så trots att kunskapsläget var så, så fanns det liksom ingen som fångade upp det ordentligt?

JAO: mm... Nej, nej för att myndigheterna är så pass passiva...

MNG: Ja

JAO: ... skulle jag säga. Alltså dem, dem kan bara vara aktiva när dem ger tillstånd för olika förorenande verksamheter och sedan är de bara passiva. De myndigheterna som är inblandade i detta och, och det är ju inte samma myndigheter men dem statliga myndigheterna som jag tänker att, ja och länsstyrelsen är ju också, alltså den, dem är ju inte heller någon som. Alltså det här, det här är ju saker som det verkligen kräver expertkunskap på.

MNG: mm...

JAO: och då, de, den, den skulle jag säga borde finnas på SIG komb, SIG, SGU och Hav och Vatten och Kemikalieinspektionen. De borde tillsammans på något sätt kunna skapat den här expertbasen som kommunen skulle behövt.

MNG: mm...

JAO: Men här, jag också tänker att här kan ju alltså SKL eller vad heter det kommunförbundet...

MNG: mm...

JAO: ... eller vad de nu heter, de heter ju lite olika på olika ställen men, de skulle ju, skulle ju också kunna ha engagerat sig för att stötta kommuner i den här typen av arbete.

MNG: mm...

JAO: Där kommunerna själva, alltså hjälp till självhjälp...

MNG: mm...

JAO: ... sedan är det klart att det här. Jag tror inte att man behöver, man behöver vara lyhörd för vad som kommuniceras vid de specifika tillfällena det måste man vara och det handlar om någon kombination av kunskap om hur man kommunicerar, till vad och till vem, men också tekniks kunskap om frågan. Och jag tror dem i Ronneby hade definitivt känslan för hur man skall kommunicera, alltså kunskap om kommunikation men vad de saknade var kunskap om det här ämnet.

MNG: Men, när ni, när ni – eller du blev inblandad kände du, kunde ni göra de undersökningar ni ville? Eller fanns det liksom, utöver då att ni – att det var känsligt med vissa aktörer och så. Kunde ni, fick ni medel att göra de undersökningarna ni behövde? Eller finns det ett problem där också?

JAO: Nej, jag, jag tycker nog att jag fick, kunde göra de, vad vi ville – det ty-, gjorde vi nog. Och definitivt kommunen var väldigt villig, alltså öppen med information och prata. En sak som var lite känsligt kan man väl säga och där ringde någon undersökande journalist upp mig och som har skrivit på en grej, som har en koppling till – jag vet inte om du känner till PFAS gruppen Facebookgruppen?

MNG: mm...

JAO: Alltså den här motståndsrörelsen till det hela. Alltså boende i Ronneby.

MNG: mm...

JAO: Som har någon länk till dem, han gör någon undersökning om dem och han var ute efter information om den här faroanalysen för dricksvattentäkten...

MNG: mm...

JAO: ...och där, när jag nämnde det då blev inte kommunen speciellt glad. Jag har också försökt pressa den personen som nu har gått i pension om, ja alltså vad som hände där egentligen, och där, jag får inte, den, den informationen som jag har hänger inte riktigt ihop kan jag säga.

MNG: Nej

JAO: Och då har jag försökt pressa ur den informationen från rätt många men där skydda dem varandra.

MNG: mm...

JAO: Ja, jag vet inte. Jag kan säga såhär, de här och det här har förmodligen hänt, men jag kan inte sätta ordningen på händelserna

MNG: Nej och det var faroanalysen innan?

JAO: Tidigare ja och det vill de inte svar på nu. När är den gjord? När är den kompletterad? Och när alltså – ja, vad innehåll den och inte?

MNG: mm... nej okej

JAO: Det har varit lite svårt. Men ja, jag ska jag säga, min uppfattning om den är inte att den är fel egentligen, men den saknar ju kanske. Den saknar ju definitivt information om att det här ämnet användes.

MNG: mm...

JAO: och där är det ju en annan sak som ramlar mellan stolarna och det är ett problem om du har försvaret i din kommun.

MNG: mm...

JAO: För att de lyder under andra lagar och problemet blir ju då, de dem gör inkräktar på andras, vanliga människors säkerhet.

MNG: mm...Men?

JAO: och det gjorde det ju i det här fallet.

MNG: Men är det inte problem också, jag menar det behöver väl inte bara vara försvaret egentligen, för det här brandskummet använde väl räddningstjänsten också? Eller?

JAO: Nej, eller inte direkt. Jag kan inte säga exakt hur det var där, men räddningstjänsten har använt det och det har vart några fall där räddningstjänsten i några kommuner råkade ha lite av det här över och använde, och liksom sprutade på en villa så att dem liksom förstörde flera enskilda brunnar. Vilket innebär att de här människorna då, verkligen ha problem med sitt dricksvatten, de kan inte dricka vattnet i sin egen brun och som, egen brunsinnehavare är du ansvarig inför, alltså du är, du kan inte kräva att någon myndighet skall fixa det åt dig. Nu har det väl här fixat sig eftersom det var myndigheten som sprutade ned det...

MNG: mm...

JAO: ...men det var väldigt långbänkhistoria med det där brunnen och vattnet så. Men vad dem, vad många kommuner har gjort är ju, alltså räddningstjänsten på kommunalnivå, är ju att liksom destruera de här dem här skummen, för dem behöver ju inte dem. Sedan har man sådan skum på lager om man i kommunen har, alltså väldigt brandfarliga – något väldigt brandfarligt.

MNG: mm...

JAO: I kommuner med stora raffinaderier, så finns det säkert sådant brandskum.

MNG: Är det någonting du tycker jag bör veta? Någonting du vill lägga till utöver det vi har pratat om nu?

JAO: Jag tänker om du, något mer som du behöver veta? Nej jag tycker du har frågat mycket frågor om just organisationen. Sedan finns det ju sjuka mängder rapporter och grejer kring detta. Men där, alltså många trasslar ju in sig i teknikaliteter, men en intressant sak är ju om man är, alltså att det finns ju massa sådana här anläggningar i Sverige där vi vet att detta har använts – som nu håller på att inventeras jag tror av IVL bland annat ihop med Naturvårdsverket, så detta kommer bara dyka upp fler och fler sådana här ställen och att man vet ju att nära vissa dricksvattentäkter, om det är Skellefteå och Göteborg så börjar, jag tror Skellefteå har förhöjda halter och Göteborg har liksom PFAS-förorening, ganska, inte i men ganska nära dricksvattentäkten, och det, och det är ju någonting som. Alltså jag tror nu att de som är ansvariga för detta vet om. Så att de vet ju om detta

och jobbar på att undvika problemet för det gör liksom inte att bli av med det. Men det är ju , det är ju. Ja jag, jag, jag tänker såhär att det är ju. Om vi säger att vi går in i en tid med svåra ekonomiskt och så vidare, så kan man ju behöva glömma bort sådana här saker...

MNG: mm...

JAO: ...och där tänker jag att. Jag vet inte, kommuner generellt skulle jag nog kunna tycka borde, om vi nu tar kritik och det gäller inte mot Ronneby i det här fallet, men det är generellt om man drar lärdom ur det här fallet och att redovisa den här typen av undersökningar om, det handlar både till exempel om var vi kommer ha översvämningar, var vi har förorening och så vidare, mycket mer transparent. Problemet med det är ju att folk, ser man ju nu också i Covid-tider inte kan läsa tabeller, inte förstår kartor, figurer och så vidare. Men då tänker jag, är vi en demokrati som ändå är liksom modern med ganska komplicerade grejer, så kanske vi måste höja nivån på vad vi kan och förstår allmänt i skolan. För det känner jag som lite otäckt.

MNG: mm...

JAO: För fast jag kan, så vet jag inte om det finns farliga saker i marken...

MNG: Nej

JAO: alltså jag kan se, jag vet, jag kan så mycket om naturen så jag kan bedöma att "hmm, de här träden ser lite konstiga ut" men det, jag kan inte bedöma något som inte påverkar naturen.

MNG: Nej

JAO: Till exempel, jag kan observera, "oj det verkar som det ligger mycket döda fåglar nu, det verkar konstig" eller sådana grejer

MNG: mm...

JAO: Men det är ju mycket som man inte kan se som lekman, som jag då måste säga att jag är, för det måste mätas.

MNG: mm...

JAO: Och det tycker jag, och där vill ju kommuner. Jag tänker såhär, de här faroanalyserna – varför ligger de inte ute kommunernas hemsidor?

MNG: mm...

JAO: Dem för dricksvattentäkterna. Då säger dem att de, de är ju för att det inte skall vara terrorist liksom brott, för då ser man vad dricksvattentäkterna är...

MGN: mm...

JAO: Jag vet, det, det är samma med översvämningssdata – det vill man inte visa för då kanske folk blir oroliga i onödan och så vidare. Jag, jag kan inte bedöma det men det här är, det är lite. Det är en svårighet som jag tror lite, det är något som man måste fundera på. Hur man hanterar.

MGN: Ja men precis, det är en balans mellan transparans och ja inte, vara för transparent egentligen.

JAO: Ja, inte för transparent, alltså var drar man den gränsen? Och det är inte jättelätt...

MGN: Nej...

JAO: [Utlämnad del pga. personlig information]

MGN: Är det något du undrar eller så, då får du gärna fråga eller återkomma med frågor.

JAO: Nej [utlämnad personlig diskussion]

MGN: Ja men jättebra, tack så mycket!

JAO: Hej!

MGN: Hej-hej!

Bilaga 8 – Telefonintervju Daniel Värjö

Datum: 17/4–2020

Längd: 40 minuter

Transkriberingen genomfördes: 18/4–2020

Telefonintervju: Daniel Värjö

Närvarande: Marie Nyström Gustavsson (MNG) och Daniel Värjö (DV)

MNG: Så det var egentligen att det inte var så uppmärksammat, så när du kom i kontakt med det så, blev du såhär att du ville undersöka det vidare liksom?

DV: Ja alltså det var ju uppmärksammat men det var ju inte granskat och så på djupet riktigt tyckte jag.

MNG: Nej

DV: Det var så mycket stora frågor som inte var riktigt besvarade.

MNG: mm...

DV: Så det var så.

MNG: Ja... vad det något som du tycket var speciellt slående när du började göra research själva? Att liksom. Något som du reagerade på?

DV: Ja, men det var nog, det var nog hela bilden.

MNG: mm...

DV: Att det, att det liksom i slutet på 90-talet, nu pratar jag om det här programmet som heter "Den svenska PFAS-skandalen" ...[Ett av Värjös reportage, mitt tillägg].

MNG: mm...

DV: ...det som jag gjorde först. Så då slogs jag av att man redan i slutet på 90-talet, hade gjort undersökningar på dåvarande räddningsverket, liksom att det fanns risker med PFAS och släckskum då...

MNG: mm...

DV: ... brandsläckningsskum då. Att det kunde sprida sig till vattnet och att det var svår nedbrytbart och liksom, att det ackumulerades i naturen och...

MNG: mm...

DV: ...och kunde vara farligt för både djur och människor.

MNG: mm...

DV: Och så.

MNG: mm...

DV: Och då tänker man liksom varför blev det ingenting av det här?

MNG: mm...

DV: Men det, det undrade rapportförfattaren också varför det inte blev [Rapporten som avses är Göran Ernanders – M 2015:B, mitt tillägg].

MNG: mm...

DV: och sedan var det ju kemikalieinspektionen

MNG: mm...

DV: som hade ju fått den här varningen då från USA, från amerikanska naturvårdsverket...

MNG: mm...

DV: ... och, och då 2000 och att dem inte gjorde någonting för att, stoppa eller för att ta prover på dricksvattnet då. Så det tycket jag var konstigt och de fick ju också att 2004, fick de undersökningar ifrån USA där det visade att det förorenade dricksvattnet nära flygplatser, alltså militära flygplatser. Så att brandsläckningsskum tog sig ned till grundvattnet och dricksvattnet.

MNG: mm...

DV: Så att kunskapen fanns ju där tidigt. Och sedan Försvarmakten då, att dem, det har ju funnits säkerhetsdatablad som har sagt olika saker om att vara försiktig med att sprida det här till vattendrag och omgivningarna och så och att man inte riktigt tagit det på allvar känns det som. Man har ju ändå spridit det till, till vattnet och så.

MNG: mm...

DV: och sedan så 2008–2009 så visste man att en vattentäkt i Halmstad då...

MNG: mm...

DV: ... nära flygplatsen där och brandövningsplatsen. Då var det ändå många år innan det sedan upptäcktes. Så det var väl det att det på många myndigheter fanns kunskap.

MNG: mm...

DV: Vid olika tidpunkter men, ja det tog årtal innan det uppdagades då,

MNG: mm...

DV: i Kallinge.

MNG: mm...

DV: 2013, det var väl den bilden jag först trädde på och tyckte var anmärkningsvärt.

MNG: Men när, när du gjorde. Alltså i ditt reportage så har du ju gjort intervjuer med olika myndigheter...

DV: ja...

MNG: ... upplevde du att dem, alltså att de skylde på varandra eller att det var någon som faktiskt tog ansvar för situationen?

DV: Ja det där är lite svårt, det är ju. Förlåt vilken fråga vad det, jag hade ju skrivit ett bra svar på det tror jag.

MNG: Fråga 6 tänker jag, fråga 6–7.

DV: Ja precis. Alltså det var väldigt lite kontakter mellan olika myndigheter...

MNG: mm...

DV: ... vad det gäller just dricksvattenfrågan...

MNG: mm...

DV: ...innan det uppdagades.

MNG: mm...

DV: Det fanns ju kontakter, för kemikalieinspektionen hade ju kontakter med Naturvårdsverket och Försvarmakten och Livsmedelsverket och så.

MNG: mm...

DV: Men, men det var ju ingen som tänkte, liksom helavägen att dricksvatten kan vara förorenat och att vi måste ta prover på det, och så.

MNG: mm...

DV: utan det här uppdagades ju av slump.

MNG: mm...

DV: Slumpmässigt kan man säga. Först var det ju högskoleelever som på en sommar-, sommarskola...

MNG: mm...

DV: tog tester på sitt eget dricksvatten i Tullinge utanför Stockholm.

MNG: mm...

DV: Vid den gamla brandövningsplatsen där och det var ju skyhöga värden av PFAS. Och sedan i Uppsala var ju nästa som uppdagades

MNG: mm...

DV: och då var det ju egentligen en undersökning där man screenade förstagångsföderskor.

MNG: mm...

DV: Och då så såg man att, att det fanns förhöjda nivåer av PFAS-ämnen

MNG: mm...

DV: Jämfört med tidigare och så började man spåra det där till, till flygvapnets flygplats

MNG: mm...

DV: ...i Uppsala. Och sedan var det ju då länsstyrelsen, i Blekinge som hade pengar över och tänkte då, ”Ja men vi tar prover här i vattnet i, i Kallinge, för att titta om det finns här också”.

MNG: mm...

DV: Så hade man inte haft pengar över då, och inte den här killen – eller jag vet inte om det var en kille förresten, hade inte elever i Tullinge tagit prover på sitt vatten då. Ja vad hade hänt?

MNG: mm...

DV: Kan man undra, såhär i efterhand. Men, men, men sedan så – just vad det gäller dricksvattenfrågan och komma till slutsatsen att de skall ta prover på dricksvatten för PFAS så fungerade inte samarbetet alls.

MNG: Nej.

DV: Så det inte gjorde. Men sedan efteråt så har de ju varit ett betydligt bättre samarbete.

MNG: mm...

DV: Och det finns ju massa PFAS nätverk nu då, där myndigheter träffas regelbundet för att prata om PFAS-frågor...

MNG: mm...

DV: ...och så. Så att efteråt har det blivit en helt annan, ett helt annat samarbete i de här frågorna.

MNG: mm...

DV: Man jag har inte, du hade fråga nummer 7 där om, om vad som har varit problematiskt i samverkan mellan de olika aktörerna och jag, jag har inte tittat så mycket på just om det har funnits friktion på något sätt.

MNG: Nej

DV: Eller så utan, slutsatsen är väl att ingen tänkte på...

MNG: mm...

DV: dricksvattnet och att testa det och det är väl det är, som visar på något slags systemfel.

MNG: mm...

DV: Att det är många olika myndigheter som har olika ansvar för dricksvattenfrågor och, och det har ja...

MNG: mm...

DV: ... ingen har helhetsansvaret riktigt.

MNG: Nej men precis. Nej, så din, din – nu ska vi se – din granskning har inte kollat så mycket på. Eller du har inte fått någon känsla för hur relationerna var mellan myndigheterna, mer än att det finns ingen som har ett övergripande, en övergripande holistisk blick på själva vattenförsörjningen liksom?

DV: Nej precis, jag har inte kollat relationen mellan

MNG: Nej

DV: Myndigheterna, eller kommunikationen så mycket. Utan mest konstaterat att, att det inte, inte har lett till att vattnet inte provades förrän 2014–2013. Så att det

har inget fungerat i den här frågan, sen om det liksom har funnits friktion eller så det har jag inte kollat på.

MNG: Nej, nej precis

DV: Utan jag har kollat på andra frågor. Men ett problem har ju varit det bristande helhetsansvaret. Över vattenfrågor.

MNG: Precis. Har du, har du rapporterat om någonting som är likande innan eller som du kan drar paralleller till spontant, som du tänker på?

DV: Nja, alltså inte riktigt. När folk har drabbats på det här sättet, och liksom druckit förorenat vatten i flera år och har...

MNG: Nej...?

DV: ... och har jättehöga värden av kemikalier i blodet, något likande har jag inte rapporterat om men - där folk har drabbats på det sättet.

MNG: Nej

DV: Men sedan bor jag X då och jag har rapporterat ganska mycket kring frågan om Y och Z där och det är ju ingen kris kanske, men det har ju varit väldigt infekterat. Och många som har påverkats och...

MNG: mm...

DV: drabbats av konflikten på X då. Men sedan har ju liksom inget fått farliga kemikalier i sig, eller liksom skadats på något sätt.

MNG: Nej

DV: Utan likheten är väl att det är många som är berörda och som har engagerat sig i frågan och kanske känner att myndigheterna inte lyssnar riktigt, att det är svårt att få gehör för sitt engagemang så att säga.

MNG: mm...

DV: Eller svårt att få gehör för det man vill.

MNG: Ja men precis

DV: Är det okej om vi börjar från fråga 1?

MNG: Absolut

DV: Ja, men vad bra. För då har du ju, jag har ju tre olika typer av [reportage, mitt tillägg]...

MNG: mm...

DV: Den första var ju om att skyddsområdet och så var det ju om – ”det oskyddade dricksvattnet” hette det.

MNG: mm...

DV: Och det var ju två program. Och det var ju, en del av det andra programmet som vi var tvungen att lyfta ut som bara gick i P4-Blekinge.

MNG: mm...

DV: om, om dricksvattentäkten, den nya dricksvattentäkten då. Och sedan program två var ju, hette – ”Svenska PFAS-skandalen” och då hade vi om myndigheternas fungerande då. Vad de viste och vad de gjorde och inte gjorde.

MNG: mm...

DV: Och sedan program nummer tre som sändes här nu i början på året. Det handlande om, om företaget 3Ms...

MNG: mm...

DV: ... och vad de viste sedan årtionden tillbaka och...

MNG: mm...

DV: ...och liksom inte lät meddela om, omvärlden.

MNG: Så lite olika perspektiv på det?

DV: Ja men precis.

MNG: Är det något som, om man tänker program 2, är det någonting som du tar med dig och kommer ta med dig i ja, antingen personligt eller liksom i ditt arbete?

DV: Ja alltså. Nej men alltså slutsatserna att det här kanske hade kunnat stoppas långt tidigare.

MNG: mm...

DV: Av myndigheterna och kanske inte hade behövt hända alls då om, om företaget som tillverkade de här kemikalierna agerade utifrån

MNG:

DV: vad de viste. Det är ju ganska. Det är ju slutsatser som är tunga.

MNG:

DV: Att dra och ganska jobbiga på många sätt. Och det var ju också väldigt starkt, när jag intervjuade A som är B. Hur hen [hen = min ändring] reagerade på allt det här.

MNG: mm...

DV: Det var ju också emotionellt strakt.

MNG: mm...

DV: Så det är väl kanske, det är väl det mest som jag tar med mig.

MNG: mm...

DV: och det här, här systemfelet. Att det är så många myndigheter som har olika ansvar för något så viktigt som dricksvattnet och, och...

MNG: mm...

DV: ... att det här kan ske och fortsätta och att man liksom inte tänker på att ta prover.

MNG: mm...

DV: på vattnet på de här kemikalierna, det är ju...

MNG: Vad, tänker fråga 3, berör du inte så mycket i dina reportage egentligen – redan konstaterat. Men vad, vad, vad ville du lyfta fram...?

DV: Alltså på fråga 3 där så vad det ju att relationen har jag inte kollat så mycket på...

MNG: Nej?

DV: ...men däremot, men däremot så kommunikation. Den, den har ju bristfällig på många punkter och, och...

MNG: mm...

DV: så kommunen och vattenbolaget Ronneby Miljöteknik [Ronneby Miljö & Teknik, mitt tillägg]

MNG: mm...

DV: De fick ju liksom aldrig någon information från, från kemikalieinspektionen om det här, och från Livsmedelsverket som har något slags, ja fördjupande ansvar för dricksvattenfrågor egentligen och hur dricksvattenproducenter, det var ju bara i samband med att det uppdagades och det. Ef-, efter att det uppdagades så, så har jag faktiskt inte hört några klagomål på vad, hur det har fungerat från några myndigheter och så. Men innan, så, så var ju alltså Ronneby Miljöteknik som producerar vattnet och Ronneby Kommun...

MNG: mm...

DV: ... har ju liksom inte, känt till att, att det här kunder vara något problem...

MNG: mm...

DV: ... med PFAS i dricksvattnet, och, och det fanns ju heller inte i, i Livsmedelsverkets, liksom, rekommendationer och råd att man ska ta prover för PFAS i vattnet och sådant

MNG: mm...

DV: så att det har ju inte, så att, så att, uppifrån – centralt – ned till lokala dricksvattenproducenterna har ju inte kommit information. Kan man ju konstatera.

MNG: Nej

DV: Och det önskar man ju från...

MNG: Ja

DV: ... Ronneby Kommunssida att det hade kommit.

MNG: Ja precis

DV: och funnits.

MNG: Ja, nej det är ju minst sagt problematiskt.

DV: Och sedan är det väl det här, att planera den här driften. Men att det inte är någon som har helt, eller någon myndighet som har ett helhetsansvar riktigt. Att det är flera myndigheter som har olika ansvar för olika saker. En som har ansvar för grundvatten, en som har ansvar för ytvatten och en tredje som har riktlinjer för vattenproducenter. Och så vidare, och så vidare.

MNG: Ja nej precis. Det har framkommit med många andra jag har pratat med också att det är ett jättestort problem att det inte är någon som har det ansvaret

DV: och det är ju liksom oroande, och det finns också en oro när jag pratar med folk på myndigheter

MNG:

DV: och i vattenproduktionsbranschen. Att liksom, vad är nästa PFAS? Vad är det vi inte känner till?

MNG: mm...

DV: Som kanske inväntar, vad är det som vi inte har koll på nu?

MNG: Ja det är ju såklart en oro som man kan, som man ställer sig...

DV: Ja...

MNG: ... efter något sådant här har hänt.

DV: Och dricksvatten är ju så viktigt, det är ju liksom vårt viktigaste livsmedel. Det som vi är så vana vid att kunna ha rent ut vattenkranen...

MNG: mm...

DV: ... och dricka utan att det är någon fara.

MNG: Så att... om...?

DV: Och, och samtidigt som, som det finns otroligt mycket kemikalier som används på så mycket olika.

MNG: mm...

DV: Som, som inte heller myndigheterna har full koll på.

MNG: Nej

DV: Den bilden är ju lite oroväckande.

MNG: Ja, ja det är den ju verkligen. Så, om vi går vidare till fråga 4 där? Vad var ditt primära syfte med reportaget? Eller dina reportage.

DV: Ja men det var ju. Det första programmet, var ju att granska skyddet för dricksvattnet och konflikterna kring, kring att skydda dricksvattnet. Sedan program två var att granska hur myndigheterna agerade och vad de visste då. Och det tredje programmet var ju att granska vad företaget som producerat kemikalierna känt till och vad dem, hur dem har agerat.

MNG: Vad dem lika... Jag tänker var det lika – inte lätt men – var det annorlunda att granska företaget på något sätt jämfört gentemot att granska myndigheterna?

DV: Ja de ville ju inte vara med på en intervju till exempel, och det var ju tråkigt. Det hade ju varit bra på många sätt.

MNG: mm...

DV: Och dem, dem har ju ingen offentlighetsprincip.

MNG: Nej

DV: Så att, jag kan ju inte, ja de är ju inte skyldiga att lämna ut information helt enkelt. Och där hade jag tur att det fanns då mycket information offentliggjord i en rättsprocess, då i Minnesota. Där 3M stämms utav delstaten Minnesota och då var det ju stora mängder dokument som offentliggjorde då.

MNG: mm...

DV: När den blev, avslutades med en förlikning.

MNG: Fråga 6 och 7 tänker jag egentligen att du redan har svarat på, om det inte är någonting annat du vill...

DV: Nej

MNG: ...tillägga?

DV: Alltså det är väl, på fråga 7 där, ja i och för sig det är väl inte samverkan mellan myndigheter utan det är väl mera människor i PFAS-förningen då som jag har pratat med som känner att de inte får gehör för, för deras önskemål och så. Att det, att det liksom inte är någon som lyssnar på dem riktigt och det är svårt att föra dialog med olika myndigheter.

MNG: mm...

DV: Och att dem liksom inte har fått någon ursäkt, riktigt någonstans.

MNG: Nej, de tycker de, de är...?

DV: och att de inte fått någon ersättning

MNG: och de tycker det är så både på. Både från, från central till lokal nivå då? Över-över lag liksom, svårt att för gehör för sina...?

DV: Dem tycker – du får gärna kolla med dem -

MNG: mm...

DV: - men jag upplever det som att det har varit problematiskt både med kommunen, Ronneby Miljöteknik och Försvarmakten och uppåt och regeringen och så.

MNG: Fråga 7 och 8 tänker jag också att vi redan har talat om.

DV: mm... Just det precis.

MNG: Fråga 9 tror jag med att – ja men hela helhetsbilden av att det inte varit granskat trots att det har funnits väldigt mycket information. Och att det är svårt för, att det är väldigt märkligt att informationen inte har kommit fram liksom.

DV: Ja och systemfelet också som finns när det gäller dricksvattenfrågor och brister i, i skyddet av vårt dricksvatten och brister i ansvaret då.

MNG: mm...

DV: Och hur folk drabbas av det.

MNG: mm...

DV: Och så företagens ansvar också ville jag komma in på.

MNG: Ja om man tar fråga 10 och då menar jag liksom hur...? Tycker du när du har granskat det. Om man tar till exempel från PFAS-föreningen, så nämnde du ju nu att de upplever att de inte får gehör, men nämner de någon myndighet som ändå har tagit ansvar eller ja, lyssnat på dem? Eller är det från dem som varit drabbade ganska tomt ansvar liksom? Ingen som har tagit ansvar?

DV: Alltså dem som jag har pratat med känner ju så.

MNG: mm...

DV: Att det är ingen som, ingen myndighet som har tagit ansvar och att det är svårt att föra en dialog och, och ja att man inte har fått någon ursäkt eller någon ersättning för någonting. Som de tycker är bra är ju det här med att det ändå undersöks med möjliga hälsoproblem och hälsorisker då.

MNG: mm...

DV: ... som man kan ha drabbats av.

MNG: mm...

DV: Och det är ju, och det är ju en stor oro såklart.

MNG: mm...

DV: Alltså hur, hur man påverkas av det här hälsomässigt och hur man kan, vad kan man drabbas av för saker – sjukdomar och så? Det är ju en jättestor oro och då är det ju...

MNG: mm...

DV: ... då uppskattar dem ju att det bedrivs forskning på det såklart.

MNG: Ja

DV: Och då om man jämförmed i USA till exempel, är ju det här fallet med Teflonskandalen där. Jag vet inte om du har sett filmen eller läst om den, men det var ju ett annan lång konflikt mellan företaget Dupont och folk som fått förgiftat dricksvatten

MNG: mm...

DV: Och där ledde ju rättstvisten till att företaget betalade väldigt mycket pengar för att i många or undersöka hälsokonsekvenserna och hälsoriskerna för befolkningen.

MNG: Precis. Har du någon tanke på vad du tror att det kan bero på – att det tog så lång tid? Utöver att det är så uppdelat ansvar och ingen helhets blick – överblick på det, myndighetsmässigt?

DV: Alltså det är ju jättesvårt att förstå när det handlar om något så viktigt om dricksvattnet. Det är, det är svårt att begripa faktiskt – hur det kunde ta så lång tid faktiskt. Men det, det allvarliga svaret är väl. Eller något som är allvarligt, som antagligen är svaret är väl att ingen såg dricksvattnet som ett problem, när det gäller PFAS.

MNG: mm...

DV: Att det var liksom ingen som tänkte tanken, att PFAS kunde finnas i dricksvattnet i, i de här höga nivåerna och – förrän försent helt enkelt.

MNG: Nej precis.

DV: Så att man såg inte problemet och att det inte fanns, gjorde att ingen såg det någonstans. Och kanske också i Sverige då att vi är så vana vid att ha rent dricksvatten i kranen. Och samtidigt som PFAS har ju också varit lite under myndigheternas radar under lång tid. Det började användas på 50-talet och det först på 2000-talet, i början på 2000-talet som man började förstå att det var farligt och började liksom jobba med det. Så att det har ju också liksom varit under radarn för myndigheterna, så det är en olycklig kombination av allting.

MNG: mm...

DV: Som ju visar på ett allvarligt systemfel.

MNG: Är det någonting annat du tänker att jag borde veta eller som du vill lägga till?

DV: Ja, men jag hade ett svar på fråga 10 tror jag faktiskt.

MNG: Vad sa du?

DV: Ja, jo men jag hade nog lite svar på fråga 10 ändå.

MNG: mm... mm.

DV: Alltså, kom jag på nu när jag kollade. Jo men, alltså när det väl uppdagades då 2013 så, så har ju. Nej förlåt. Det kemikalieinspektionen har gjort ändå var ju att man tidigt under 2000-talet började arbetat med förbud och restriktioner och förbud inom EU och så. Så att kemikalieinspektionen har ju varit drivande på liksom kemikaliesidan och Livsmedelsverket har ju liksom kommit med skarpare

råd och rekommendationer efter att det uppdagades så. Men man kan ju fortfarande se idag, att det finns ju fortfarande inget gränsvärde liksom. Gränsvärde för PFAS i dricksvatten och det finns liksom inget tvång att dricksvattenproducenter skall kolla PFAS i dricksvattnet. Det fortfarande inte med på den lista som man måste undersöka. Och Forsvarsmakten har fortfarande inte sanerat området, det är inte bara vattentäkten – utan liksom hela området runt omkring, jag vet inte om det är på gång på något sätt men man kan ju konstatera att det är sju år sedan det här uppdagades och det är fortfarande saker som inte har hänt.

MNG: mm...

DV: Det finns ju fortfarande inget förbud mot PFAS än, men det är ju på gång också. Men hittills är det just nu bara två som är förbjudna det är P, PFOS och PFOA

MNG: mm...

DV: Så att det är ju mycket som myndigheterna har kvar att göra också.

MNG: mm...

DV: Även om man har lyft upp och jobbar med frågan. Både tillsammans och var för sig.

MNG: Ja men fortfarande finns det liksom en, jag vet inte om det är någon form av inbyggd tröghet i myndigheterna eller varför det skall ta så lång tid. Men ja det kan man ju fråga sig.

DV: Ja, jo men precis. Men det är ju restriktioner vad det gäller kemikalier. Då skall ju liksom alla Eu:s länder vara med på det och...

MNG: mm...

DV: ...och kemikalieindustrin har ju också visst motstånd mot kemikalieförbud såklart.

MNG: Jag undrar om de inte skall ha något sådant här mötet i maj nu i EU, där man skall förbjuda eller sätta något gränsvärde eller vad det är.

DV: Ja just det ja, just det och det är ju, det verkar som att det är på gång. Frågan är ju hur skarpt det blir? Det blir ju spännande och se.

MNG: Ja det blir det.

DV: Och också inom Reka – kemikaliemyndigheternas gemensamma inom EU - så är det ju också på gång att införa restriktioner för grupper av PFAS-ämnena. Fört ut är ju en grupp av ämnena, där många av ämnena fanns i dricksvattnet då i Kallinge. Så att det är ju saker på gång men det tar ju lång tid och.

MNG: Någoting annat du känner att du vill, som jag inte – ja som du känner att du vill förtydliga eller lägga till?

DV: Jag tror inte det, faktiskt.

DV och MNG: [Utelämnad avslutande diskussion]

Bilaga 9 - Delaktiga myndigheter i vattenförvaltningen

Myndighet	Ansvar/uppgift
Havs och Vatten (HaV) (Styrs genom regleringsbrev, källa:)	<ul style="list-style-type: none"> • Vägleda små avlopp • Miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag – delmål berör dricksvattenskydd • Centralt tillsynsansvar för dricksvattenområdet, dricksvattenförekomster och dricksvattentäkter (Svenskt vatten 2018) • Arbetar med ytvattenkvalitetsfrågor samt frågor för att förbättra vattenkvaliteten i det längre perspektivet (Havs och vattenmyndigheten 2020a)
Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) (Styrs genom regleringsbrev, (SGU 2020))	<ul style="list-style-type: none"> • Informationen som myndigheten tar fram är en del av att målet ”Grundvatten av god kvalitet” • Bidrar till att Sverige skall kunna uppfylla EGs ramdirektiv • Grundvatteninformationen används för fysisk planering i allmänhet (SGU 2018)
Statens Geotekniska institut (SGI) (styrs genom regleringsbrev, (SGI, 2019))	<ul style="list-style-type: none"> • Ras och skred • Effektivare markbyggnad • Klimateanpassning • Stranderosion • Förorenade områden – vilket är aktuellt i frågan om PFAS. SGI:s roll omfattar b.l.a. att utveckla kunskapsbasen och skall samverka med SGU, Naturvårdsverket, HaV och Boverket (SGI 2019)
Naturvårdsverket (styrs genom regleringsbrev, (Naturvårdsverket 2019))	<ul style="list-style-type: none"> • Ansvarig myndighet för miljö, klimat och naturvård (Havs- och vattenmyndigheten 2020b) • Driver och samordnar arbetet för en god livsmiljö med andra utifrån vetenskaplig grund • Arbetar med ”Grundvatten av god kvalitet” (Naturvårdsverket 2020)
Trafikverket (Styrs genom regleringsbrev, (Trafikverket 2020a))	<ul style="list-style-type: none"> • Infrastrukturplaneringen för väg- och järnvägstrafik, sjö- och luftfart • Drift av statliga vägar och järnvägar. (Trafikverket 2020b) • Arbetar för att förhindra föroreningar från vägar och järnvägar skall påverka livet sjöar och dricksvattnet (Trafikverket 2020c).
Boverket (Styrs genom regleringsbrev, (Boverket 2017))	<ul style="list-style-type: none"> • Ingår i dricksvattenkvalitetsgruppen och vattenförsörjningsgruppen som arbetar som respektive arbetar för att säkerställa kvaliteten samt tillgången på vatten av god kvalitet (Livsmedelsverket 2020b).
Länsstyrelsen (Styrs genom, 51§, SFS: 2006:412)	<ul style="list-style-type: none"> • Tillsyn över kommunerna (Källa: SFS 2006:412)
Kommun (Styrs genom, 6§, SFS 2006:412)	<ul style="list-style-type: none"> • Ansvarar för vattenproduktionen (Källa: SFS 2006:412) • Förläggs ofta på kommunala bolag (ytterligare en delaktig aktör)
Kemikalieinspektionen	<ul style="list-style-type: none"> • Lyder under Miljödepartementet

(Styrs genom regleringsbrev (KemI 2020b))	<ul style="list-style-type: none"> • Myndighetens arbete sker till stor del inom ramen för EUS kemikalielagstiftning (Svenskt vatten 2019) • Central tillsynsmyndighet <ul style="list-style-type: none"> ➤ Tillsyn över importörer av kemiska produkter och bekämpningsmedel ➤ Tillsynsvägledning till kommuner och länsstyrelser (Kemi 2020b)
Livsmedelsverket (styrs genom regleringsbrev och arbetar i konsumenternas intresse (Livsmedelsverket 2020c))	<ul style="list-style-type: none"> • Lyder under Näringsdepartementet • Arbetar för Sveriges livsmedelsstrategi, exempelvis säker mat och bra dricksvatten och samordnar Sveriges livsmedelskontroll. (Livsmedelsverket 2020d) • Har b.la. Som uppdrag att ansvara för den nationella dricksvattenfrågor, uppdraget skall presenteras senast oktober 2020 (källa: https://www.livsmedelsverket.se/) • Har olika föreskrifter om t.ex. ämnen som skall testas för i dricksvattnet, föreskrifterna härstammar från EG-direktivet (98/83/EG) • Inget operativt ansvar vid kris, men kan stötta kommuner via den nationella vattenkatastrofgruppen VAKA vilken b.la. ger stöttning i form av teknisk kompetens (Havs- och Vattenmyndigheten 2018)
Socialstyrelsen	<ul style="list-style-type: none"> • Fram tills 31 december 2013 ansvariga för allmänna råd om försiktighetsmått för dricksvatten (SOSFS 2003:17 (M) Kungörelse) (SOFS 2013:17)
Strålsäkerhetsmyndigheten (Styrs genom regleringsbrev, (Strålsäkerhetsmyndigheten 2020))	<ul style="list-style-type: none"> • Sorterar under Miljödepartementet (sedan 2018) • I vattenfrågan ansvarar de för att mäta radioaktiviteten från dricksvattnet (Svenskt vatten 2019) • Nationellt ansvar för strålskydd, kärnsäkerhet och nukleär ickespridning • Bedriver tillsyn mot verksamhetsutövare, skapar regler och prövar tillstånd (Strålsäkerhetsmyndigheten 2019)
Swedac (Styrs genom instruktion och regleringsbrev, (Swedac 2020a))	<ul style="list-style-type: none"> • Kontrollerar efterlevnad av krav på kvalitet och säkerhet för att skapa gynnsammare förutsättningar för gränsöverskridande varor och tjänster • Sorterar under utrikesdepartementet • Ackrediterar laboratorier, certifieringsorgan och kontrollorgan enligt internationella standarder och regelverk. (Swedac 2020b)
Världshälsoorganisationen (WHO)	<ul style="list-style-type: none"> • Skapar internationella riktlinjer för dricksvatten • Information om olika typer av reningstekniker (Svenskt vatten 2019)
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), (arbetar på uppdrag av regeringen, (MSB 2019))	<ul style="list-style-type: none"> • Samverkar med Livsmedelsverket, kommuner och länsstyrelser för att övervaka dricksvattenfrågan Om något inträffar skall MSB se till att berörda kan samordna åtgärder och information (Havs- och vattenmyndigheten 2018)
Skogsstyrelsen (Styrs bland annat genom regleringsbrev (Skogsstyrelsen 2020a))	<ul style="list-style-type: none"> • Utöver tillsyn utefter de delar av miljöbalken som berörs av skogsbruk (Skogsstyrelsen 2020b)

<p>Sjöfartsverket (Styrs genom regleringsbrev och regeringens instruktioner, Sjöfartsverket, 2020)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sorterar under infrastrukturdepartementet • Utvecklar transport och sjöfartspolitik i linje med regering och riksdags besluten • Ansvarar för infrastrukturen till havs och arbetar tillsammans med trafikverket för långsiktig planering. Ansvara för framkomlighet, säkerhet och tillgänglighet av sjövägarna • Vid sjö- och flygolyckor är sjöfartsverket ansvariga för räddningstjänsten <p style="text-align: right;">(Sjöfartsverket 2019)</p>
<p>Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) (Styrs framförallt genom regleringsbrev, men även av specifik lagstiftning om smittsamma djursjukdomar s.k. epizootilagstiftning, (SVA 2020a))</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sorterar under näringsdepartementet • Arbetar med människor och djurs hälsa, djurhållning (i Sverige) och miljö • Bedriver forskning samt rådgivning <p style="text-align: right;">(SVA 2020a)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arbetar med säkra livsmedel och agerar som referenslaboratorium i frågor om t.ex. salmonella och ehec <p style="text-align: right;">(SVA 2019)</p>
<p>Lantmäteriet (Styrs genom regeringsbrev, (Lantmäteriet 2020a))</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sorterar under Finansdepartementet • Ansvarar för fastighetsindelningen, informerar om fastigheter samt geografi. Säkerställer ägande av fastigheter och tillhandahåller geo-data <p style="text-align: right;">(Lantmäteriet 2020b)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lantmäteriet utöver tillsyn över de kommunala lantmäterimyndigheterna • Ger tillstånd för t.ex. VA-ledningar <p style="text-align: right;">(Svenskt Vatten 2019)</p>
<p>Jordbruksverket (Styrs genom instruktion och regleringsbrev, (Jordbruksverket 2020a))</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Förvaltningsmyndighet inom jordbruk det vill säga har samlat ansvar för utveckling inom jordbruk, fiske, rennärning, djurhållning, landsbygd och trädgård. <p style="text-align: right;">(Jordbruksverket 2020b)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arbetar med vatten inom b.la. ramen för klimatförändringar, såsom översvämningar, vattenbrist och hållbart jordbruk <p style="text-align: right;">(Jordbruksverket 2020c)</p>
<p>Folkhälsomyndigheten (Styrs i huvudsak genom regleringsbrev men även genom enskilda regeringsuppdrag, (Folkhälsomyndigheten 2020a))</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nationellt ansvar för folkhälsofrågor • Bedriver tillsyn på tre områden gällande miljö och hälsoskydd: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Uppföljning och utvärdering av kommunernas tillsyn ➤ Samordning av tillsyn ➤ Stöd och råd till kommunerna <p style="text-align: right;">(Folkhälsomyndigheten 2020b)</p>
<p>Försvarmaktens inspektör för hälsa och miljö (Underställd Överbefälhavaren, dock ej under kontrollfunktionen då lyder myndigheten under Förvarsdepartementet, (Livsmedelsverket 2019b))</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bedriver tillsyn över Försvarmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket och Försvarets radioanstalt enligt miljöbalken • Bedriver offentliga livsmedelskontroller av b.la. Dricksvattenanläggningar • Bedriver kontroller av djur och djurhållning inom Försvarmakten <p style="text-align: right;">(Försvarmakten 2019a)</p>

Bilaga 10 – Frågeformulär – Journalist

Inledande frågor:

Fråga 1)

Vad har ditt arbete med PFAS berört? (Vilka aspekter var viktiga för dig att täcka?)

Fråga 2)

Tar du med dig några specifika händelser från arbetet med PFAS? (De som drabbats av föroreningens upplevelse? Kommunens arbete? Något som stack ut?)

Tema 1, Nätverksstyre

Syfte med frågorna: erhålla information om organiseringens betydelse. Är samarbetet mer utvecklat mellan vissa nivåer? Finns en tydlig problematik mellan vissa nivåer? Eller finns det ett särskilt fungerande samarbete mellan andra?

Fråga 3)

Hur uppfattade du relationen mellan de olika myndigheterna vid din granskning av PFAS-skandalen? (Exempelvis informationsspridningen mellan de olika aktörerna)

Fråga 4)

Vad var det primära syftet med ditt reportage?

Fråga 6)

Vid din granskning av PFAS-utsläppet, vad i samverkan mellan aktörer och relevanta myndigheter, framkom som fungerande? (Exempelvis Länsstyrelsen i Blekinge, Ronneby Kommun och Försvarmakten)

Fråga 7)

Vid din granskning av PFAS-utsläppet, vad framkom som problematiskt i samverkan med andra aktörer och andra relevanta myndigheter? (Exempelvis Länsstyrelsen i Blekinge, Ronneby Kommun eller Försvarmakten)

Tema 2, Omgivande miljö

Syfte med frågorna: erhålla information om betydelsen av den omgivande miljön för myndigheterna ifrån ett granskande perspektiv.

Fråga 8)

Har du rapporterat om något liknande tidigare? (Exempelvis större kriser/skandaler)

- Skiljde sig PFAS från den situationen?
- Fanns likheter?

Fråga 9)

Vad var viktigt för dig att få fram med reportagen?

- Hur fick du veta om fallet från början?

Tema 3) Begränsad rationalitet

Syfte med frågorna: erhålla information om vilken roll regler och andra bestämmelser har. Svaren kodas mot operationaliseringen av ”en tendens till splittring och oförmåga att se till att de gemensamma övergripande målen”.

Fråga 10)

I egenskap av att vara journalist och mot bakgrund av rapporterna du läst. Hur uppfattar du myndigheternas arbete med PFAS? (Exempelvis, utifrån drabbade medborgare du träffat, har myndigheterna tagit ansvar?)

- Fanns någon myndighet som varit mer tillmötesgående än andra när du gjorde reportagen?

Fråga 11)

Vad tror du det bero på att det tog så lång tid för rapporterna som visar att PFAS var skadligt att sprida sig genom systemet, från centralnivå till lokalnivå?

Avslutande frågor:

Syfte med frågorna: Knyta ihop intervjun och ge tillfälle för informanten att komma med ytterligare synpunkter/infallsvinklar

Fråga 12)

Är det något du vill tillägga?

Fråga 13)

Är det något du vill fråga mig?